

ДО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ІНІЦІАТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ У ВИДОБУВНИХ ГАЛУЗЯХ В УКРАЇНІ.

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ЗАКОНОДАВЦІВ ТА УРЯДОВЦІВ

ІНІЦІАТИВА ПРОЗОРОСТІ У ВИДОБУВНИХ ГАЛУЗЯХ
EXTRACTIVE INDUSTRIES TRANSPARENCY INITIATIVE

АСОЦІАЦІЯ «ЕНЕРГОТРАНСПАРЕНТНІСТЬ»

Енерго
Транспарентність

**ДО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ІНІЦІАТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОЗОРОСТІ У ВИДОБУВНИХ ГАЛУЗЯХ В УКРАЇНІ.
ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ЗАКОНОДАВЦІВ ТА
УРЯДОВЦІВ**

Центр «НОМОС» за сприяння МФ «Відродження»

Київ - Севастополь

2011

Від упорядників видання.

Цим збірником **Центр «НОМОС»** за сприяння **МФ «Відродження»** започатковує низку видавничих проєктів (керівник – директор енергетичних програм Центру **Михайло Гончар**) з перекладом на українську мову матеріалів Ініціативи забезпечення прозорості видобувних галузей (ІЗПВГ або ЕІПІ), що вийшли під егідою Міжнародного Секретаріату Ініціативи у різні роки.

Даний збірник зорієнтований на законодавців та урядовців. Частина I його являє собою переклад посібника «EITI Guide for Legislators», що був складений групою експертів на замовлення Міжнародного Секретаріату ІЗПВГ. Частина II – опис досвіду окремих країн щодо практики імплементації ІЗПВГ. Вона була підготовлена експертною групою під егідою Центру «НОМОС» (координатор – віце-президент Центру глобалістики «Стратегія XXI» Олександр Малиновський) в рамках виконання проєкту з розробки законодавчого механізму імплементації ІЗПВГ в Україні. Досвід інших країн, зокрема, Норвегії та Азербайджану, безперечно, може стати в пригоді і українським законодавцям та урядовцям.

Сподіваємось, що видання буде корисним не тільки для них, але й для усіх, хто цікавиться Ініціативою та кому не байдужа доля України, адже «Земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу» (Конституція України, Стаття 13).

Переклад «*EITI Guide for Legislators*» на українську мову виконано **Андрієм Чубиком** та **Сергієм Жуком**, макетування видання здійснено дизайн-бюро «Сила», за що їм особлива вдячність від Центру «НОМОС»

ЗМІСТ

Частина 1. КЕРІВНИЦТВО ПО ІЗПВГ ДЛЯ ЗАКОНОДАВЦІВ	9
Подяка	10
Загальна пояснювальна записка	11
Вступ	13
Розділ I. Що таке ІЗПВГ?	14
Що таке ІЗПВГ?	14
Які переваги ІЗПВГ?	15
Хто бере участь в ІЗПВГ?	15
Як здійснюється керівництво і фінансування ІЗПВГ у кожній країні?	16
Як здійснюється керівництво і фінансування ІЗПВГ на міжнародному рівні?	16
Як законодавці можуть більше дізнатися про ІЗПВГ?	16
Розділ II. Законодавчі органи й ІЗПВГ	18
Як законодавці можуть взяти участь у роботі ІЗПВГ?	18
Як законодавці можуть отримати користь від участі в роботі ІЗПВГ?	19
Які законодавчі механізми та стратегії можуть використовуватися для участі в роботі ІЗПВГ?	19
Розділ III. Підготовка до участі в ІЗПВГ	21
Що важливо знати про видобувні галузі для участі в ІЗПВГ?	21
Якими механізмами краще всього користуватися законодавцю, щоб отримати цю інформацію?	23
Що законодавці можуть зробити для того, щоб стимулювати уряд до вступу в ІЗПВГ?	24
Розділ IV. Створення структур управління ІЗПВГ	25
Що законодавцям необхідно знати про структури управління ІЗПВГ?	25
Чи приймають законодавці участь у роботі групи зацікавлених сторін (ГЗС)? Які переваги їх участі в її роботі?	28
Як законодавці можуть здійснювати моніторинг діяльності ІЗПВГ?	29
Розділ V. Підготовка програми ІЗПВГ	30
Які основні проблеми, пов'язані з програмою ІЗПВГ?	30
Де будуть відображені рішення щодо визначення обсягу програми?	31
Як законодавці можуть забезпечити відповідність ІЗПВГ узгодженому робочому плану?	31

Розділ VI. Аналіз та удосконалення звітності та процесу ІЗПВГ	33
Як працює процес подання звітності?	33
Як має виглядати звіт ІЗПВГ?	34
Що слід робити законодавцям для сприяння вдосконаленню звітності та процесу ІЗПВГ	35
Розділ VII. Інформування про Звіт ІЗПВГ	36
Чому інформування є важливим елементом у програмі ІЗПВГ?	36
Чому важливо інформувати про результати ІЗПВГ?	36
Чому законодавці повинні допомагати в інформуванні про ІЗПВГ?	37
Які завдання інформування про результати звіту ІЗПВГ?	37
Якими є деякі методи організації інформування про ІЗПВГ?	38
Розділ VIII. Забезпечення успішного процесу валідації	40
Яка мета процесу валідації?	40
Як проходить процес валідації?	40
Як законодавці можуть здійснювати нагляд за процесом валідації?	41
Розділ IX. Зміцнення процесу ІЗПВГ	42
Чому важливо зміцнювати процес ІЗПВГ?	42
Як прийняття закону про ІЗПВГ може сприяти успіху програми?	42
Розширюючи рамки ІЗПВГ	43
Врахування досвіду і думок громадськості при розгляді, зміні та прийнятті законопроекту про ІЗПВГ в Нігерії	43
Співвіднесення ІЗПВГ зі складанням бюджету і бюджетним наглядом	44
Розділ X. Участь у міжнародному русі ІЗПВГ	45
Об'єднання зусиль країн, що запроваджують ІЗПВГ	45
Співпраця міжнародних правничих організацій	46
Як скористатися зацікавленістю в ІЗПВГ з метою подальшого зміцнення законодавчої бази?	46
Частина 2. ВИБРАНИЙ ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ІНІЦІАТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ВИДОБУВНИХ ГАЛУЗЕЙ (ІЗПВГ)	48
I. КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ	49
1.1. Призначення Багатосторонньої групи зацікавлених осіб	49
1.2. Призначення Адміністратора (Аудитора)	50

1.3. Подання Адміністратору (Аудитору) звітності щодо сум платежів та надходжень	51
1.3.1. Подання звітності компаніями	51
1.3.2. Подання звітності державними органами (установами, організаціями)	52
1.3.3. Форми звітності	53
1.4. Проведення процесу валідації (перевірки)	53
II. РЕСПУБЛІКА КАЗАХСТАН	55
2.1. Зміни в законодавстві	56
2.2. Методи залучення видобувних компаній до участі в ІЗПВГ	57
2.3. Загальні правила проведення аудиторської перевірки звітів	57
2.4. Проведення валідації	58
III. РЕСПУБЛІКА МОНГОЛІЯ	61
3.1. Загальні відомості про ІЗПВГ у Монголії	61
3.2. Заходи, прийняті з метою імплементації ІЗПВГ в Монголії	61
3.2.1. Інституційні зміни	61
3.2.2. Законодавчі зміни	63
3.3. Процедура формування звітності для цілей ІЗПВГ та проведення аудиторської звірки	67
3.4. Проведення процедури валідації	70
IV. АЗЕРБАЙДЖАНСЬКА РЕСПУБЛІКА	72
4.1. Створення Національного комітету з ІЗПВГ	72
4.2. Підписання тристороннього Меморандуму про порозуміння з питань ІЗПВГ	73
4.3. Обрання аудиторської компанії для проведення аудиторської звірки	74
4.4. Правила проведення аудиторської звірки	74
4.5. Конфіденційність інформації щодо платежів видобувних компаній	76
4.6. Проведення процесу валідації	76
Додатки	79
Додаток А: Принципи і критерії ІЗПВГ	79
Додаток Б: Огляд законодавчих стратегій у сфері ІЗПВГ	81
Додаток В: Перелік додаткових ресурсів	83
Додаток Г: Глосарій ІЗПВГ	86
Додаток Д: Механізм реалізації Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях у Королівстві Норвегія	98

Додаток Е: Механізм реалізації Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях у Республіці Казахстан	99
Додаток Є: Механізм реалізації Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях у Республіці Монголія	100
Додаток Ж: Механізм реалізації Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях у Республіці Азербайджан	101
Вставки, практичні приклади, схеми, малюнки і таблиці	
Вставка 1: «Ресурсне прокляття» і злидні	13
Вставка 2: Види зацікавлених в ІЗПВГ сторін	16
Вставка 3: Створення структури участі законодавців у ІЗПВГ	20
Вставка 4: Складання карт фінансових потоків	23
Вставка 5: Потенційні джерела досвіду участі в ІЗПВГ	28
Вставка 6: Примітка щодо термінів ІЗПВГ	28
Вставка 7: Що робити, якщо дані раніше не проходили аудит	31
Вставка 8: Як максимально скористатися перевагами брифінгів з ІЗПВГ	32
Вставка 9: Що робити, якщо уряд не відповідає на прохання про надання інформації з ІЗПВГ	32
Вставка 10: Питання, які необхідно задавати при розгляді звіту ІЗПВГ	35
Вставка 11: Інформування он-лайн: деякі міжнародні та національні веб-сайти по ІЗПВГ	37
Практичний приклад: Дослідження з ІЗПВГ в Замбії	24
Практичний приклад: Членство законодавців у ГЗС	25
Практичний приклад: Семінар для зацікавлених сторін у Замбії	27
Практичний приклад: Вступ до складу ГЗС ІЗПВГ	28
Практичний приклад: Додаткові приклади істотності доходів	31
Практичний приклад: Участь у семінарі, присвяченому звіту ІЗПВГ в Гані	33
Практичний приклад: Приклади проблем у звіті ІЗПВГ: Монголія	34
Практичний приклад: Виїзні сесії в Нігерії	39
Практичний приклад: Закон про Ініціативу забезпечення прозорості видобувних галузей Нігерії (НІЗПВГ)	43
Практичний приклад: Приклади новаторства в ІЗПВГ	44
Практичний приклад: Європейський парламент і стандарти бухгалтерського обліку	47
Практичний приклад: Проект прозорості доходів «Парламентарії арабських країн проти корупції»	47

Схема No 1: Процес ІЗПВГ	15
Мал. 1: Країни-кандидати ІЗПВГ станом на січень 2009 року	17
Таблиця 1: Характерні види контрактів у нафто-, газо-, та гірничодобувній галузях	22
Схема No 2: Структура управління ІЗПВГ в Гані	27

Частина 1

КЕРІВНИЦТВО ПО ІЗПВГ ДЛЯ ЗАКОНОДАВЦІВ

Шляхи підтримки і поглиблення прозорості у сфері природних ресурсів

Складено Алісон Пол ДеШрівер за участю Джона Джонсона (Національний демократичний інститут (НДІ)). Маттео Пеллегріні й інші співробітники Інституту моніторингу доходів надали корисні зауваження в ході всього процесу планування та складання цього Посібника. Автори також проконсультувалися і отримали корисні зауваження від Сефа Ашіагбора і Кеті Гест (НДІ), членів Консультаційної групи (перераховані нижче) і Сінді Крун з Інституту Світового банку.

Дослідження провели пані ДеШрівер і Крун у Вашингтоні, а також Ада Аміна Озеново, Абдельмаін Езан і Бріон Доусон (НДІ) в Нігерії, Ємені та Замбії відповідно. Додаткові дослідження провів Лео Спаанс з представництва НДІ в Брюсселі.

Підготовлено і випущено за фінансової підтримки Міжнародного секретаріату ІЗПВГ, Інституту моніторингу доходів (ІМД) й Американського агентства з міжнародного розвитку.

Члени консультаційної групи

Високоповажний Дан Огало, колишній член парламенту Уганди, член Східноафриканської законодавчої асамблеї

Пан Джон Вільямс, колишній член парламенту Канади, глава Всесвітньої організації парламентаріїв проти корупції

Пан Річард Діон, консультант з питань політики і зовнішніх зв'язків, компанія «Шелл»

Пані Ванесса Херрінгшо, директор лондонського представництва, Інститут моніторингу доходів

Пані Беррі Хофманн, заступник директора, який курирує діяльність у Центральній і Західній Африці, Національний демократичний інститут

Пан Анвар Рават, керівник програми ІЗПВГ, Світовий банк

ЗАГАЛЬНА ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

- Чи відомо вам, скільки компанії платять вашим урядам за нафту, газ і мінерали, що видобуваються ними у вашій країні?
- Чи відомо вам, за які суми звітує ваш уряд і на які його цілі йдуть ці кошти?
- Чи доступна така інформація широкій громадськості у вашій країні?
- Чи є ваш голос провідним у боротьбі за поліпшення управління у вашій країні?

Якщо на перші три запитання ви відповіли «ні», то Ініціатива забезпечення прозорості видобувних галузей (ІЗПВГ) може допомогти покращити управління доходами від видобутку нафти, газу та інших корисних копалин у вашій країні. Такі доходи дають великий потенціал для росту і розвитку, але часто вони не реалізують цей потенціал. Обсяги отримуваних доходів, їх розподіл і мета, для досягнення яких вони використовуються, покриті вуаллю таємничості.

Ініціатива забезпечення прозорості видобувних галузей (ІЗПВГ) являє собою світовий стандарт, що сприяє забезпеченню прозорості доходів від нафто-, газо-, та гірничодобувної галузей промисловості. ІЗПВГ зосереджена на двох основних механізмах. По-перше, вона вимагає, щоб компанії оприлюднили розміри платежів, які вони здійснюють на користь урядів, а уряди - доходи, одержувані ними від компаній. По-друге, вона вимагає звірки цих даних незалежним адміністратором під керівництвом і наглядом комітету зацікавлених сторін.

Програми ІЗПВГ можуть допомогти посиленню дій щодо бюджетного контролю і нагляду, сприятимуть боротьбі з корупцією і просувати ідеї добросовісного управління, а також сприяти поліпшенню інвестиційного клімату в країні. Додаткова прозорість, яка часто є результатом запровадження програми ІЗПВГ, допомагає виробити у громадськості довіру до демократичних інститутів і, в кінцевому рахунку, забезпечує використання більшої частини доходів від видобутку природних ресурсів на загальне благо. Законодавці, які беруть активну участь у роботі ІЗПВГ, можуть допомогти своїм країнам досягти вказаних цілей і в ході цієї діяльності зарекомендувати себе надійними та дієздатними лідерами у справі сумлінного управління та забезпечення прозорості.

Для успіху ІЗПВГ особливо важливу роль відіграє законодавча влада, яка ефективно здійснює свої три основних функції: нагляду, представництва та законотворчості. Законодавці можуть допомогти забезпечити приєднання їх урядів до ІЗПВГ, а також відповідність програми Критеріям та Принципам ІЗПВГ (див. Додаток А), щоб вона відповідала конкретним потребам країни і щоб здійснювалося належне керівництво програмою, її контроль і пропаганда.

Найважливіші рішення щодо програми ІЗПВГ приймаються на початку процесу, коли розробляється програма і створюються структури управління ІЗПВГ. Ці рішення будуть визначати, яка інформація буде надаватися і в якому форматі. Вони також вплинуть на вибір осіб та їх роль в ІЗПВГ. Успіх програми ІЗПВГ залежить від усіх цих факторів, і законодавцям потрібно вирішити, як найкраще забезпечити їх наявність і вплинути на них.

Участь законодавців є не менш важливою при випуску звіту. У звіті повинні бути зазначені невідповідності між платежами компанії і доходами, що отримуються урядами, дані про які вони повідомляють, а також наведені рекомендації щодо поліпшення практики збору та обліку доходів уряду. Законодавці можуть скористатися звітом як механізмом забезпечення підзвітності уряду. Нарешті, законодавці грають дуже важливу роль на етапі валідації - останньому кроці ІЗПВГ, в ході якого країна може претендувати на міжнародне визнання, яке вона отримує, ставши «країною, що виконує вимоги» ІЗПВГ (країна-послідовник).

Основні рекомендації для законодавців

- Включитися в роботу з ІЗПВГ, щоб розвивати досвід і навички керівництва в області забезпечення прозорості і добросовісного управління у видобувних галузях. ІЗПВГ створює для багатьох учасників - державних органів, громадських організацій і приватних компаній - структурований процес, що дозволяє створювати партнерства. Беручи участь у роботі ІЗПВГ, законодавці можуть накопичити досвід у питаннях діяльності видобувних галузей і завоювати репутацію надійних лідерів у питанні, яке важливе для громадян.
- Користуйтеся системою комітетів для здійснення контролю ІЗПВГ та нагляду за її діяльністю. Програми ІЗПВГ найбільш ефективні тоді, коли здійснюється їх сумлінне управління і контроль, і коли публікуються результати роботи. Законодавці можуть здійснювати нагляд за допомогою організованої та координованої роботи в комітетах. Громадські слухання в комітетах - ще один корисний спосіб інформування громадськості про ІЗПВГ і врахування її думок в процесі.
- Координуйте вашу діяльність з громадськими організаціями. Деякі громадські організації дуже активно працюють над питаннями, пов'язаними з видобувними галузями. Деякі з них підтримують контакти з міжнародними організаціями, які надають їм фінансову підтримку і надають їм інформацію про видобувні галузі і про ІЗПВГ. Такі організації можуть надати законодавцям корисну інформацію про ІЗПВГ і про видобувні галузі промисловості, успішно сприяти прийняттю або подальшому розвитку ІЗПВГ урядами, виробити на основі наявної в них інформації ідеї про розвиток політики посилення або розвитку ІЗПВГ, а також допомогти у забезпеченні відповідальності уряду за відсутні або неправильно розподілені доходи.
- Включіть ІЗПВГ до ваших контактів з виборцями. Найчастіше громадяни дуже стурбовані тим, чи приносять їм користь природні ресурси їх країни, але мало знають про те, які доходи уряд отримує від видобувних галузей, і про те, як він їх витрачає. Законодавці можуть ділитися цією інформацією за допомогою підтримання регулярного контакту з виборцями.
- Розвивайте взаємини з іншими учасниками ІЗПВГ і максимально використовуйте переваги, одержувані від таких взаємин. Законодавці можуть здійснювати більш інформований і ефективний нагляд за процесом ІЗПВГ, працюючи спільно зі своїми колегами в інших країнах, що приймають участь в ІЗПВГ, а також у регіональних і міжнародних законодавчих мережах і з міжнародними спонсорами. Законодавці повинні максимально скористатися всесвітнім інтересом до ІЗПВГ, звертаючись по підтримку для своєї участі в ІЗПВГ.

Вставка 1

«Ресурсне прокляття» і злидні

Термін «ресурсне прокляття» широко вживається для опису парадоксальної ситуації, в якій країни, що мають значні запаси природних ресурсів, зазвичай більше страждають від злиднів, слабкого економічного зростання та уповільненого розвитку.

Найбільше зазвичай страждають якраз найбідніші громадяни країни. У країнах, що розвиваються, багатих на корисні копалини, часто має місце менша тривалість життя і більші нерівність, неграмотність і дитяча смертність, ніж у країнах, що мають набагато менше ресурсів. Незважаючи на своє багатство, ці країни зазвичай знаходяться в самому низу міжнародних таблиць показників розвитку людства.

Попит на нафту, газ та інші корисні копалини негативно вплинув на значну кількість країн, багатих на природні ресурси. Замість того, щоб сприяти подоланню бідності й економічного зростання, доходи, отримані від видобутку цих ресурсів, часто призводять до великомасштабної корупції, конфліктів і стримування розвитку. При відсутності високорозвинених, прозорих державних органів, які звітуються перед громадянами, доходи від видобутку нафти, газу та інших корисних копалин часто розподіляються неефективно. Нерегульований приплив значних обсягів коштів може стати величезною спокусою для можновладців, і тоді вони схиляються до корупції. Державні чиновники можуть проігнорувати необхідність акуратного витрачання коштів в роки «буму» і почати користуватися своїми особистими можливостями для знаходження нетривалих вирішень соціальних та економічних проблем. При цьому страждають взаємини між громадянами і їхніми урядами, так як урядовці менше залежать від доходів від податків і не видобувних галузей. Нарешті, переваги отримують лише дуже обмежене вузьке коло людей, в той час як більшість населення, як і раніше, живе у злиднях.

Громадяни, державні органи, громадські організації, компанії та міжнародні організації почали працювати над викоріненням «ресурсного прокляття» шляхом розвитку і просування більшої прозорості і підзвітності у видобувних галузях. Маючи більший доступ до інформації про те, як уряд керує діяльністю цих галузей, законодавці та громадськість можуть ретельно перевіряти роботу уряду, задавати важливі питання і сприяти поліпшенню його роботи. Сама по собі прозорість не принесе з собою поліпшення управління та розвитку країн, багатих на корисні копалини. Навпаки, підзвітність неможлива без інформації, отже, прозорість є важливим кроком на шляху до неї.

Ініціатива забезпечення прозорості видобувних галузей - один з механізмів, яким починають користуватися багато країн, багатих корисними копалинами. ІЗПВГ посилює важливість принципів прозорості та підзвітності, закликаючи до повної перевірки та опублікування платежів компаній і доходів урядів. За допомогою партнерств між громадянами, державними органами і компаніями, ІЗПВГ допомагає покриття видобувних галузей світлом прозорості і стає важливим механізмом забезпечення відповідальності уряду за користування такими доходами.

Законодавча влада може зіграти найважливішу роль в ІЗПВГ. У цьому Посібнику міститься інформація для законодавців¹ про процес ІЗПВГ, а також практичні рекомендації про те, як вони можуть сприяти участі уряду в ІЗПВГ і забезпечити успіх програми ІЗПВГ. Він розрахований, в першу чергу для законодавців і їх персоналу, але може також виявитися корисним для політичних лідерів, урядовців, громадських організацій та міжнародних учасників.

У цьому Посібнику десять розділів. У розділі I представлений огляд ІЗПВГ та процесу ІЗПВГ. У розділі II дається загальне уявлення про участь законодавчих органів у ІЗПВГ і про шляхи можливої співпраці законодавців у зв'язку з цим. Нарешті, в розділах III-X розглядаються конкретні аспекти процесу ІЗПВГ і надані конкретні пропозиції щодо тієї ролі, яку законодавчі органи можуть зіграти у забезпеченні успіху процесу.

¹ Для простоти термін «законодавець» використовується в цьому Посібнику по відношенню до членів парламентів, законодавців, депутатів, членів конгресу і т.п. Аналогічно, термін «законодавчі органи» («законодавча влада») використовується як загальний термін, що позначає будь-які державні представницькі установи, в тому числі парламенти, конгреси, асамблеї та т.п.

Що таке ІЗПВГ?

Розділ I

Для ефективної участі в ІЗПВГ законодавцям необхідно ознайомитися з деякими істотними елементами ініціативи. У цьому розділі подано короткий огляд роботи в ІЗПВГ і управління нею, а також описані можливі переваги для країн.

Що таке ІЗПВГ?

ІЗПВГ є світовим стандартом прозорості у видобувних галузях. Особлива увага в ній приділяється звірці платежів компаній з доходами, отриманими державними органами, та надання цієї інформації широким верствам громадськості. Її мета - знайти можливі розбіжності між розмірами платежів і отриманими доходами, розслідувати причини таких розбіжностей і вирішити існуючі проблеми.

Процес ІЗПВГ здійснюється за сприяння незалежного адміністратора і контролюється керівним комітетом зацікавлених сторін. Адміністратор готує відкритий звіт, що містить дані про доходи та платежі і пояснення розбіжностей у даних та недоліки процесу. Кожна програма ІЗПВГ повинна проводитися з дотриманням Принципів і Критеріїв ІЗПВГ² і складатися з 20 частин, які діляться на чотири етапи, як показано на Схемі No 1 на наступній сторінці. Тим не менше, весь процес розроблений таким чином, щоб він був гнучким, і щоб кожна країна могла при необхідності відкоригувати його відповідно до своїх потреб. Після запровадження, процес ІЗПВГ повинен здійснюватися щорічно.

Для того, щоб країна могла стати країною-кандидатом ІЗПВГ, її уряд має відкрито взяти на себе зобов'язання щодо приєднання до ініціативи і виконати чотири частини етапу приєднання. Після того, як країна повністю запровадить ІЗПВГ і успішно пройде процес валідації (див. Розділ VIII. Забезпечення успішного процесу валідації), валідація проводиться кожні два роки.

² Див Додаток А. Принципи та критерії ІЗПВГ.

Які переваги ІЗПВГ?

Приєднання

1. Заява уряду
2. Прийняття зобов'язань по роботі з усіма зацікавленими сторонами
3. Призначення керівника процесу запровадження
4. Складання, узгодження та опублікування робочого плану

Підготовка

5. Створення комітету зацікавлених сторін
6. Залучення до роботи громадських організацій
7. Залучення компаній
8. Вирішення проблем, які є перешкодами для запровадження
9. Узгодження шаблонів звітності
10. Затвердження адміністратора ІЗПВГ
11. Забезпечення всебічної участі компаній
12. Забезпечення належного аудиту фінансової звітності компаній
13. Забезпечення належного аудиту фінансової звітності уряду

Розкриття даних (інформації)

14. Надання адміністратору даних про платежі, здійснені компаніями уряду
15. Надання адміністратору даних про доходи, отримані урядом
16. Забезпечення вивірки даних звітності про платежі і надходження
17. Визначення розбіжностей і надання рекомендацій щодо удосконалення

Поширення

18. Оприлюднення звіту ІЗПВГ
19. Розгляд підтримки запровадження ІЗПВГ компаніями
20. Розгляд дій, здійснених на основі зроблених висновків

Валідація

Країна проводить зовнішню валідацію

Країни приймають рішення про приєднання до ІЗПВГ з цілого ряду причин. Нижче описані деякі з них. ІЗПВГ може допомогти:

Забезпечити використання більшої частини доходів від видобутку нафти і корисних копалин на благо населення країни. У цьому полягає основна перевага ІЗПВГ.

Посилити бюджетний контроль і нагляд. Звіти ІЗПВГ можуть бути важливими механізмами, за допомогою яких громадяни та законодавці зможуть зрозуміти, який обсяг грошових надходжень до державного бюджету, а також, в тих випадках, коли країни приймають відповідне рішення, - яким чином витрачаються ці кошти. У деяких випадках завдяки ІЗПВГ урядам вдалося відшкодувати невраховані кошти або суми, недоплачені компаніями.

Прийняти більш різнобічні програми, спрямовані на боротьбу з корупцією і забезпечення добросовісного управління. Завдяки ефективним програмам ІЗПВГ корупцію набагато важче приховати. Виступаючи за прозорість у тих областях, де зазвичай переважає скритність, ІЗПВГ може створити прецеденти, які, у свою чергу, приведуть до посилення прозорості в інших державних органах.

Домогтися довіри громадян до державних установ. Коли обрані посадові особи за допомогою ІЗПВГ сприяють більшій відкритості та громадському обговоренню того, як уряд отримує і витрачає доходи, то громадяни відчують себе активними учасниками процесу вироблення політики, більш впевненими в тому, що їхні інтереси будуть враховані при прийнятті урядом рішень, і, крім того, більш імовірно, що вони будуть вірити в те, що можуть зіграти важливу роль у забезпеченні підзвітності свого уряду.

Сприяти пом'якшенню конфліктів між урядами, компаніями та населенням.

Видобувні галузі найчастіше втручаються в життя населення тих районів, в яких вони працюють, і наносять їм пошкодження. Оскільки їхня робота передбачає порушення ґрунтів і приїзд працівників з іншої місцевості або району (а іноді - й з інших країн), ставлення до них часто буває ворожим, а в крайніх випадках це може призвести до виникнення конфлікту. Уряд і компанії часто звинувачують один одного. Між цими учасниками процесу необхідно домагатися більшої прозорості, й ІЗПВГ може допомогти в цьому, ставши форумом для діалогу, взаєморозуміння і вирішення розбіжностей.

Покращити інвестиційний клімат. Запровадження ІЗПВГ у країні посиляє міжнародним інвесторам і компаніям сигнал про прихильність уряду до посилення прозорості і підзвітності. Країна в такому випадку може сприйматись як більш привабливий об'єкт інвестицій, що, у свою чергу, може сприяти швидкому економічному зростанню в інших областях, у довгостроковій перспективі по мірі покращення рейтингів ризику можуть зрости можливості з доступу до більш дешевого капіталу.

Хто бере участь в ІЗПВГ?

ІЗПВГ вимагає активної участі з боку широкого кола зацікавлених сторін. У Збірнику документації ІЗПВГ зацікавлені сторони визначені як «фізичні особи, групи населення, об'єднання і організації, зацікавлені в результаті роботи ІЗПВГ і здатні впливати на неї»³. У більшості країн - це представники уряду, громадських організацій та приватного сектору, які беруть участь у роботі керівного комітету або робочої групи зацікавлених сторін (ГЗС). Роль законодавців буває різною: від безпосередньої участі

3 Збірник документації ІЗПВГ, стор. 5, Ініціатива забезпечення прозорості видобувних галузей, 2005.

в роботі ГЗС до контролю процесу ІЗПВГ у якості наглядачів. ГЗС, про яку більш докладно йдеться в Розділі IV, є основним органом ІЗПВГ, що відповідає за ухвалення рішень.

Як здійснюється керівництво і фінансування ІЗПВГ в кожній країні?

Кожна країна, яка приєднується до ІЗПВГ, проводить свій власний процес ІЗПВГ під керівництвом урядовця високого рівня і ГЗС. Уряд країни, яка приєднується, має стати основним джерелом фінансування програми ІЗПВГ. Крім того, в деяких країнах цільову технічну допомогу може надавати Донорський цільовий фонд (ДЦФ), яким керує Світовий банк.

Як здійснюється керівництво і фінансування ІЗПВГ на міжнародному рівні?

Керівництво ІЗПВГ на міжнародному рівні здійснює Правління ІЗПВГ, що складається з 20 осіб. Міжнародний секретаріат ІЗПВГ, розташований в Осло (Норвегія), надає підтримку Правлінню ІЗПВГ і є основним контактним органом для організацій, що беруть участь або зацікавлені в ІЗПВГ. Секретаріат сприяє реалізації процесу ІЗПВГ, координує роботу з інформування та прийняття рішень з питань політики для міжнародних зацікавлених сторін ІЗПВГ і надає консультації сторонам, які запроваджують ІЗПВГ.

Як законодавці можуть більше дізнатися про ІЗПВГ?

Перш за все - на міжнародному веб-сайті ІЗПВГ (www.eiti.org). Крім цього, див. перелік джерел інформації в Додатку В до цього Керівництва. Крім того, законодавці можуть звернутися з проханням про зустріч до посадових осіб тих державних установ, які з більшою ймовірністю готові просувати ІЗПВГ (наприклад, в нафто- чи гірничодобувній галузі, фінансах, економіці чи плануванні), а також до місцевих партнерів з числа громадських організацій і до представництв коаліції «Публікуй те, що платиш», «Транспаренсі Інтернешнл» та Інституту моніторингу доходів (ІМД). Представник Світового банку також зможе надати додаткову інформацію про ІЗПВГ.

Вставка 2

Види зацікавлених в ІЗПВГ сторін

Урядові або державні установи

- Нафто- або гірничодобувне відомство
- Установи, що стягують платежі або розподіляють доходи
- Установа з економічного розвитку та планування
- Субнаціональний уряд
- Національні нафто- чи гірничодобувні компанії
- Традиційні лідери
- Вищі ревізійні органи
- Законодавча влада (комітети з бюджету, фінансів, планування та природних ресурсів)

Приватний сектор

- Нафто-, газо- і гірничодобувні компанії (міжнародні, національні приватні, державні)
- Національні нафто- чи гірничодобувні компанії
- Інвестори
- Ділові та промислові асоціації

Громадські організації та ін.

- Місцеві громадські організації
- Національні неурядові організації (НУО)
- Міжнародні НУО та їх місцеві відділення
- Засоби масової інформації
- Профспілки
- Академічні та науково-дослідні установи
- Релігійні організації
- Традиційні/племенні лідери

Джерело: Запровадження ІЗПВГ: застосування перших висновків, зроблених на місцях. Світовий банк, 2008.

Мал. 1 Країни-кандидати ІЗПВГ
(станом на січень 2009 року)

Азербайджан	Мадагаскар
Камерун	Малі
Центральноафриканська Республіка	Мавританія
Кот-д'Івуар	Монголія
Демократична Республіка Конго	Нігер
Екваторіальна Гвінея	Нігерія
Габон	Перу
Гана	Республіка Конго
Гвінея	Сан-Томе і Принсіпі
Казахстан	Сьєрра-Леоне
Киргизстан	Східний Тимор
Ліберія	Ємен

Законодавчі органи та ІЗПВГ

Розділ II

Законодавча влада відіграє найважливішу роль у забезпеченні ефективності ІЗПВГ. У цій статті розглянуто складові елементи цієї ролі, а також описані механізми та стратегії, якими законодавці можуть скористатися для успішного запровадження ІЗПВГ у своїй країні.

«Законодавці повинні проявляти активність при нагляді за доходами, що надходять від видобувних галузей ... тільки тоді вони зможуть допомогти в боротьбі з бідністю».

Сенатор Лі Маеба, голова комітету Сенату з геологорозвідки та видобутку нафти і газу (Національна асамблея Нігерії)

Як законодавці можуть взяти участь у роботі ІЗПВГ?

Для успіху ІЗПВГ особливо важливу роль відіграє законодавча влада, яка ефективно здійснює свої три основних функції: нагляду, представництва та законотворчості.

■ *Нагляд:*

Законодавчі органи мають достатньо повноважень для того, щоб аналізувати діяльність уряду, забезпечувати ефективну і законну реалізацію програм і забезпечувати облік виділених коштів. Вміло користуючись нагодою поставити питання, проводячи громадські слухання, запрошуючи міністрів, представників ділових кіл та інших осіб для виступу перед комітетами, законодавці можуть забезпечити належне керівництво процесом ІЗПВГ і своєчасний вихід достовірних і широко публікованих звітів по ІЗПВГ. Після виходу звіту законодавці можуть забезпечити широке оприлюднення його результатів, а також сприяти діям з боку уряду, спрямованим на опрацювання розбіжностей і недоліків.

- Представництво:**

В ході виконання своєї представницької функції законодавці можуть допомогти у визначенні обсягу робіт за програмою ІЗПВГ, а також забезпечити, щоб він відображав широкий спектр інтересів. Вони можуть взяти участь у роботі груп зацікавлених сторін (ГЗС) в ІЗПВГ, а також забезпечити взяття громадськими організаціями на себе зобов'язань з досягнення прозорості у сфері ресурсів, і їх активну участь у роботі ГЗС. За допомогою громадських слухань, інтерв'ю в засобах масової інформації, роботі з пропаганди серед виборців, а також за допомогою інших методів, законодавці можуть інформувати громадськість про ІЗПВГ і її проблеми і впливати на громадську думку таким чином, щоб у результаті забезпечувалася підзвітність уряду.
- Законотворчість:**

Нарешті, у своїй основній якості законодавці можуть забезпечити згоду своїх урядів на участь у процесі ІЗПВГ та їх активну участь у ньому. Кілька країн зіткнулися з юридичними перешкодами для запровадження ІЗПВГ, в результаті чого потрібен перегляд законодавства. Законодавці можуть забезпечити зміну відповідного законодавства таким чином, щоб воно відображало вимоги щодо прозорості, висунуті ІЗПВГ. Крім того, хоча це не входить до числа вимог ІЗПВГ, деякі країни посилюють процес ІЗПВГ, включивши цей процес до законодавства.

Як законодавці можуть отримати користь від участі в роботі ІЗПВГ?

Законодавці приймають рішення про участь в ІЗПВГ з цілого ряду причин. Ініціатива дає законодавчим органам, політичним партіям і окремим законодавцям можливість стати важливими та поважними лідерами у вирішенні питань прозорості видобувних галузей, які дуже часто турбують громадян. ІЗПВГ може послужити засобом напрацювання досвіду і створення партнерств з іншими учасниками роботи з вирішення питань, що виникають у видобувних галузях. Законодавці, що працюють у тісній співпраці з іншими учасниками процесу ІЗПВГ, можуть скористатися своєю участю в ньому як основою для вирішення інших важливих проблем, пов'язаних з покращенням управління видобувними галузями. Нарешті, інформація, отримана зі звітності ІЗПВГ, може стати важливим механізмом для розширення і посилення бюджетного контролю і нагляду з боку законодавчих органів.

Які законодавчі механізми та стратегії можуть використовуватися для участі в роботі ІЗПВГ?

В інших розділах цього Посібника розглянуто низку законодавчих механізмів, що дозволяють вивчати процес ІЗПВГ і включатися в нього. Більшість пропозицій підпадає під наступні чотири категорії:

- Координуйте вашу діяльність з громадськими організаціями.**

Деякі громадські організації дуже активно займаються питаннями, пов'язаними з видобувними галузями. Деякі з них підтримують контакти з міжнародними організаціями, наприклад, «Транспаренсі Інтернешнл» та коаліцією «Публікуйте, що платиш», які надають їм фінансову підтримку і надають їм інформацію про видобувні галузі і про процес ІЗПВГ. Такі організації можуть надати законодавцям корисну інформацію про ІЗПВГ і про видобувні галузі, успішно сприяти прийняттю або подальшому розвитку ІЗПВГ урядами, виробити на основі наявної в них інформації ідеї про розвиток політики зміцнення чи розвитку ІЗПВГ, а також допомогти у забезпеченні відповідальності уряду за невраховані або неправильно розподілені доходи.

■ *Включіть ІЗПВГ до ваших контактів з виборцями.*

Найчастіше громадяни дуже стурбовані тим, чи приносять їм користь надходження від видобутку природних ресурсів у їх країнах, але мало знають про те, які доходи уряд отримує від видобувних галузей, і про те, як він їх витрачає. Законодавці можуть ділитися цією інформацією за допомогою підтримання регулярного контакту з громадянами.

■ *Зміцнюйте систему комітетів і користуйтеся нею.*

Законодавчі органи, які мають ефективну систему комітетів, ділять свою роботу між ними і досягають набагато більшого, ніж ті, які не мають ефективно діючих комітетів. Комітети, які відповідають за вирішення питань, що відносяться до ІЗПВГ, можуть напрацювати конкретний досвід роботи з ІЗПВГ і часто працюють набагато краще з представниками всіх партій, погоджуючись на незначні компроміси, необхідні для досягнення угод в області законодавства і політики. Громадські слухання в комітетах - ще один корисний - і часто єдиний - спосіб урахування думки громадськості в процесі вироблення політики. Оскільки ІЗПВГ займається вирішенням питань, які зазвичай входять до сфери відповідальності цілого ряду комітетів (з природних ресурсів, бюджету та фінансів, державного обліку, боротьбі з корупцією), для ефективного ведення нагляду необхідно, щоб діяльність цих комітетів координувалася і щоб вони ділилися один з одним інформацією. Крім того, законодавчі органи можуть створювати спеціальні, особливі або слідчі комітети для вивчення або вирішення конкретних питань. Створення такого комітету для вирішення проблем, пов'язаних з ІЗПВГ, швидше за все, буде особливо корисним відразу після виходу звіту; його завданням має стати розслідування недоліків або розбіжностей, визначених адміністратором і не вирішених або не виправлених урядом.

■ *Розвивайте взаємини з іншими учасниками ІЗПВГ.*

Нарешті, законодавці можуть здійснювати більш інформований і ефективний нагляд за процесом ІЗПВГ, працюючи спільно зі своїми колегами в інших країнах, що беруть участь в ІЗПВГ, а також у регіональних і міжнародних законодавчих мережах і з міжнародними донорами.

В інших розділах цього Посібника міститься інформація про ті аспекти процесу ІЗПВГ, які найбільшою мірою цікаві для законодавців, а також пояснення можливої участі законодавців у цьому процесі. Короткий огляд таких законодавчих стратегій також наведений у **Додатку Б**.

Вставка 3

Створення структури участі законодавців у ІЗПВГ

Законодавцям рекомендується організувати і координувати свою участь в ІЗПВГ. Швидше за все, вони створять робочу групу законодавців з ІЗПВГ або будуть координувати свої дії через політичну партію або спеціально створену коаліцію. Однак, враховуючи важливість нагляду над процесом ІЗПВГ, комітети звичайно є найбільш ефективним механізмом.

У деяких випадках один комітет може займатися більшістю питань, пов'язаних з ІЗПВГ. Наприклад, Комітет з питань економіки та праці Замбії здійснює нагляд за діяльністю міністерств гірничої промисловості та розробки корисних копалин, національного планування і торгівлі та промисловості. Частіше буває так, що цілий ряд комітетів: бюджетний, з нафтової чи гірничої галузей, по боротьбі з корупцією, - відповідає за певні аспекти ІЗПВГ і включається в роботу на різних стадіях процесу ІЗПВГ.

Підготовка до участі в ІЗПВГ

Розділ III

Програма ІЗПВГ повинна відображати конкретні особливості видобувних галузей у кожній країні. У цьому розділі розглядаються види та джерела інформації, яка може допомогти законодавцям краще зрозуміти видобувні галузі, а також пропонуються механізми, за допомогою яких законодавці можуть взяти участь у процесі ІЗПВГ до початку перших кроків цього процесу і в ході їх здійснення.

Що важливо знати про видобувні галузі для участі в ІЗПВГ?

Які основні питання, які повинні ставити законодавці, зацікавлені в реалізації програми ІЗПВГ? Нижче наведено п'ять питань, з яких бажано починати.⁴

1. *Чи є в країні видобувні галузі та який їх внесок у національну економіку? Від яких галузей надходить більша частина доходів до державного бюджету? Який їхній внесок до ВВП? Згідно з вимогами ІЗПВГ, країни повинні визначити, які галузі будуть включені до процесу звітності.*
2. *Які основні гравці в галузі? Які міжнародні та національні компанії діють в кожній галузі? Чи є державні компанії, наприклад, національна нафтовидобувна компанія, або чи є уряд партнером у будь-якому гірничо- або нафтовидобувному підприємстві? Згідно з вимогами ІЗПВГ, всі компанії, що діють у відповідних галузях, повинні надавати звіти.*
3. *Які договори підписані між урядом і компаніями? У договорах обумовлюється, які грошові суми повинен отримати уряд і в якій формі (тобто типи платежів), хто оплачує витрати на виробництво, хто керує роботами, як відбувся розділ або продаж ресурсів і в якому порядку здійснюються платежі на користь різних сторін договору. У рамках ІЗПВГ укладаються договори двох основних типів - див. Таблицю 1.*

⁴ Докладне обговорення цих питань можна знайти в документі «У пошуках відповідей», розділи 6-8, Інститут моніторингу доходів, 2008.

4. *Які основні види доходів?* Компанії платять урядам податки, роялті, доходи в натуральній формі, бонуси, дивіденди, а також орендну плату. Згідно з вимогами ІЗПВГ, всі істотні платежі нафто-, газо- і гірничодобувних галузей повинні публікуватися. Сукупний потік доходів становить частку держави від діяльності галузей.
5. *Які державні органи займаються управлінням доходів від видобувних галузей?* Які державні органи отримують доходи від компаній? Які з них регулюють діяльність галузі? На що саме йдуть кошти від платежів компаній? Яким державним органам вони надходять?

Таблиця 1: **Характерні види контрактів у нафто-, газо- і гірничодобувній промисловості⁵**

Вид контракту	Дія контракту	Форма, в якій уряд отримує грошові кошти	Галузі, в яких вони найбільш поширені
Угода про розподіл продукції (УРП)	Компанія керує роботами, а та частина видобутих ресурсів (барелів нафти, тонн корисних копалин і т.п.), яка належить уряду, і та частина, яка залишається компанії, розраховується за узгодженою формулою.	Частина (або «частка») продукції, на яку має право уряд. Дуже часто уряди беруть свою частку ресурсів в натуральній формі і продають їх на внутрішньому ринку. У певних випадках уряди отримують від компаній платежі в розмірі виділеної Уряду частки. Також компанії можуть сплачувати роялті, податки, орендну плату за землю, а також інші платежі. Крім того, уряди отримують доходи від дивідендів, одержуваних національними ресурсними компаніями, що діють в рамках груп компаній.	Нафта
Концесійні угоди		Роялті Внески за розмір площі Податки Бонуси Соціальні податки Дивіденди, отримані від участі національної ресурсної компанії Орендна плата за землю	Гірська промисловість Нафта

⁵ Угода про технічне обслуговування, за якою уряд контролює ресурс і заключає з компанією договір про надання технічних послуг з проведення геологорозвідувальних і будівельних робіт, а також з управління, також широко застосовуються у нафтовій промисловості. Тим не менше, доходи від них, зазвичай, не є суттєвими для ІЗПВГ.

Вставка 4

Складання карт фінансових потоків

У рамках деяких програм ІЗПВГ проводилося складання карт фінансових потоків; це робилося для того, щоб дізнатися, якими грошовими сумами обмінюються видобувні компанії і уряд. Відображення фінансових потоків в Камеруні було включено в перший звіт по звірці.

Якими механізмами краще всього користуватися законодавцю, щоб отримати цю інформацію?

Законодавці мають у своєму розпорядженні цілу низку механізмів, що дозволяють їм отримувати інформацію. Описані нижче підходи засновані на застосуванні наявного у місцевому та міжнародному масштабі досвіду діяльності громадських організацій, академічних установ, міжнародних організацій, компаній та державних органів. У тих випадках, коли законодавчі ресурси для такої діяльності обмежені, підтримку можуть надати міжнародні спонсори та інші організації.⁶

■ *Відвідання об'єктів*

Відвідаючи місця роботи нафто-, газо- або гірничодобувних компаній, законодавці дізнаються про те, як видобуваються природні ресурси. Додаткове світло на роботу і фінанси галузі можуть пролити зустрічі з працівниками компаній і представниками міністерства, що відповідає за відповідну галузь.

■ *Проведення брифінгів або інформаційних слухань*

Законодавці можуть запрошувати посадових осіб міністерства нафтової і гірничої галузей, представників компаній, громадських організацій та інших експертів для проведення брифінгу для членів комітету під час його засідання або інформаційного слухання. У багатьох країнах громадські організації, що мають знання про технічні, юридичні чи фінансові аспекти видобувних галузей, проводять аналогічні брифінги для своїх колег; законодавцям варто скористатися наявним у цих організацій досвідом.

■ *Організація навчального візиту до країн, що запроваджують ІЗПВГ*

Обмін візитами може допомогти отримати фактичну порівняльну інформацію про те, як працює ІЗПВГ і яку користь вона може принести країні. Зустрічаючись з учасниками процесу ІЗПВГ в країні, законодавці можуть краще зрозуміти, як і чому приймалися ті чи інші рішення з ІЗПВГ, що може допомогти законодавцю сформулювати думку про те, як необхідно реалізувати програму ІЗПВГ в його країні. Такі візити можуть допомогти організувати Секретаріат ІЗПВГ та інші учасники.

■ *Замовлення звіту*

Законодавчі комітети можуть скористатися місцевим або міжнародним досвідом діяльності видобувних галузей за допомогою проведення консультацій з експертами з університетів або громадських організацій з метою проведення досліджень з основних питань, пов'язаних з ІЗПВГ. У рамках таких досліджень можуть розглядатися податкові, юридичні або експлуатаційні аспекти діяльності галузі, а також визначитися основні проблеми, пов'язані з ІЗПВГ.

■ *Підготовка звіту комітету*

Комітети також можуть підготувати відкритий звіт з поясненням висновків, зроблених на підставі замовленого дослідження або іншої роботи, проведеної комітетом. Звіти комітетів найчастіше застосовуються при покращенні законодавства або сприяють тому, щоб уряд діяв у напрямку вирішення якої-небудь проблеми. Якщо уряд ще не приєднався до ІЗПВГ, то в такому звіті можуть міститися рекомендації про те, як уряду краще це зробити.

6 НДІ та ІМД є прикладами організацій, які можуть допомогти в такій роботі.

Практичний приклад

Дослідження з ІЗПВГ в Замбії

У липні 2008 року Замбія оголосила про свій намір приєднатися до ІЗПВГ. Уряд провів дослідження з визначення обсягу робіт з ІЗПВГ за сприяння Світового банку. Дослідження, яке стало надбанням громадськості, включало в себе наступну інформацію:

- розподіл відповідальності та рівні видобутку в гірничій промисловості;
- історія галузі та основні статистичні дані по ній, у тому числі потоки доходів і договори видобутку корисних копалин;
- аудиторські стандарти;
- думки зацікавлених сторін про ІЗПВГ; і
- потенційні перешкоди для впровадження.

Джерело: <http://go.worldbank.org/UD915M8920>

Що законодавці можуть зробити для того, щоб сприяти згоді уряду на участь в ІЗПВГ?

Якщо уряд ще не погодився на участь в ІЗПВГ або вже погодився, але країна ще не отримала статус країни-кандидата, то законодавчі органи можуть домогтися підтримки ініціативи за допомогою інформування громадськості та заохочення тиску на уряд з боку громадськості, щоб домогтися від нього практичних дій. Як це може бути досягнуто?

- *Участь у конференції чи семінарі з ІЗПВГ*
ІЗПВГ найбільш успішно діє в тих країнах, де різні учасники процесу розпочали обговорення ініціативи на ранніх стадіях. Законодавці можуть взяти участь у семінарах або конференціях, а також обговорити свої думки про необхідність прийняття ІЗПВГ і те, яким вони хотіли б бачити участь у цьому процесі законодавчих органів. У цьому можуть допомогти міжнародні донори, а також місцеві чи міжнародні громадські організації.
- *Прийняття резолюції законодавчих органів*
Законодавчі органи можуть підтримати органи виконавчої влади у намірах щодо ІЗПВГ за допомогою прийняття резолюції, в якій міститься прохання до уряду про приєднання до ІЗПВГ. Така резолюція стане ще більш ефективною, якщо в ній будуть зазначені строки виконання конкретних дій. Якщо орган виконавчої влади відмовиться здійснити наміри протягом зазначеного періоду часу, то законодавчий орган може відкрито заперечити думку відповідного міністра під час пленарного засідання, на парламентських дебатах або на громадському слуханні.
- *Робота із засобами масової інформації з метою інформування громадськості*
Законодавці можуть інформувати громадськість, пропагувати ІЗПВГ або закликати уряд приєднатися до ІЗПВГ за допомогою проведення прес-конференцій та інших заходів за участю представників засобів масової інформації. У деяких країнах законодавці часто пишуть передові статті або колонки в газетах; це теж хороший спосіб пропаганди ІЗПВГ.

Створення структур управління ІЗПВГ

Розділ IV

Успіх ІЗПВГ залежить від якості керівництва нею. У Розділі IV розглядаються структури управління ІЗПВГ і відзначаються різні способи участі в них законодавців і моніторингу з їх сторони з метою забезпечення ефективності їх роботи.

Що законодавцям необхідно знати про структури управління ІЗПВГ?

Структури управління в різних країнах різні, але керівний комітет зацікавлених сторін повинен здійснювати нагляд за програмою, керівництво якої має здійснювати урядовий чиновник високого рівня. Окремі країни створили також додаткові структури, які описані нижче, щоб розширити участь зацікавлених сторін або здійснити додатковий нагляд. Отримуючи інформацію про те, як і ким здійснюється керівництво ІЗПВГ, законодавці можуть визначити, як вони можуть найкращим чином брати участь у програмі ІЗПВГ у своїй країні і впливати на неї.

Практичний приклад

Членство законодавців у ГЗС

На сьогоднішній день законодавці взяли участь у ГЗС у чотирьох з 24 країн-кандидатів ІЗПВГ:

- Казахстан - до національної ради зацікавлених сторін увійшли три законодавця;
- Ємен - до ради з ІЗПВГ входить один законодавець, який одночасно є членом комітету з нафти та розвитку;
- Мавританія - кожен з чотирьох законодавців, які беруть участь у роботі ГЗС, представляє свою партію і, водночас, представляє її у парламенті;
- Нігерія - у першому циклі процесу ІЗПВГ два члени Національної асамблеї і два законодавця на рівні штатів займали місця в національній робочій групі зацікавлених сторін.

■ *Робоча група зацікавлених сторін*

Робоча група зацікавлених сторін (ГЗС)⁷ являє собою комітет, що складається з представників громадських організацій, державних інститутів і компаній, що працюють спільно над прийняттям рішень з розробки, контролю й оцінки ІЗПВГ. Ця група є основним органом програми ІЗПВГ, що відповідає за ухвалення рішень. Кількість членів ГЗС і зацікавлених сторін, які вони представляють, у різних країнах різна. У Вставці 2 наведено перелік її можливих членів. Кількість членів ГЗС повинна бути невеликою, щоб група могла ефективно працювати, але достатньо великою для того, щоб у ній були представлені всі зацікавлені сторони.

Відповідальність ГЗС може бути різною, але недавній аналіз⁸ країн ІЗПВГ показав, що більшість ГЗС займаються усім або частиною наступного:

- визначенням загальної стратегії країни у ІЗПВГ;
- визначенням обсягу діяльності ІЗПВГ (див. Розділ V);
- розробкою, затвердженням та контролем ходу виконання робочого плану ІЗПВГ (див. Розділ V);
- призначенням та контролем роботи незалежного адміністратора;
- наданням сприяння у прийнятті рішень щодо шаблону звітності (Див. Розділ V);
- інформуванням громадськості про ІЗПВГ - часто шляхом розповсюдження звіту ІЗПВГ (див. Розділ VIII); і
- наданням допомоги у визначенні та подоланні перешкод для впровадження.

■ *Секретаріат ІЗПВГ або відділ запровадження*

Згідно з вимогами ІЗПВГ, уряд повинен, як мінімум, призначити урядовця високого рівня (найчастіше це міністр) для керівництва запровадженням ІЗПВГ. Такий урядовий чиновник повинен займати достатньо високу посаду для того, щоб мати можливість долати бюрократичні перешкоди на шляху до ІЗПВГ у разі їх виникнення. У більшості країн-членів ІЗПВГ діє спеціальний національний секретаріат, в якому працюють експерти в області управління, зв'язків з громадськістю або видобувних галузей. Зазвичай він входить до складу певної державної установи чи міністерства. Наприклад, у Перу секретаріат ІЗПВГ входить до складу Міністерства енергетики і гірської промисловості, а в Камеруні - Міністерства економіки та фінансів. Нарешті, в ряді країн для координації діяльності уряду також створені міжурядові робочі групи.

■ *Інші механізми врахування думок*

Деякі країни створили додаткові механізми для розширення кола залучення пропозицій. Національні конференції проводяться для фізичних осіб та організацій, які офіційно не входять до складу ГЗС, для того, щоб дати їм можливість висловити свої погляди. Громадські організації та бізнес також створили представницькі групи, делегати яких входять до складу ГЗС. На своїх засіданнях такі представницькі групи обговорюють рішення по ІЗПВГ, а їх делегати представляють думку своєї групи членам ГЗС.

7 У деяких країнах ГЗС називають «робочою групою ІЗПВГ», «керівним комітетом», «радою» або «комісією» по ІЗПВГ. Це залежить від країни.

8 Запровадження ІЗПВГ: застосування перших висновків, зроблених на місцях, стор. 20-21, Світовий банк, 2008.

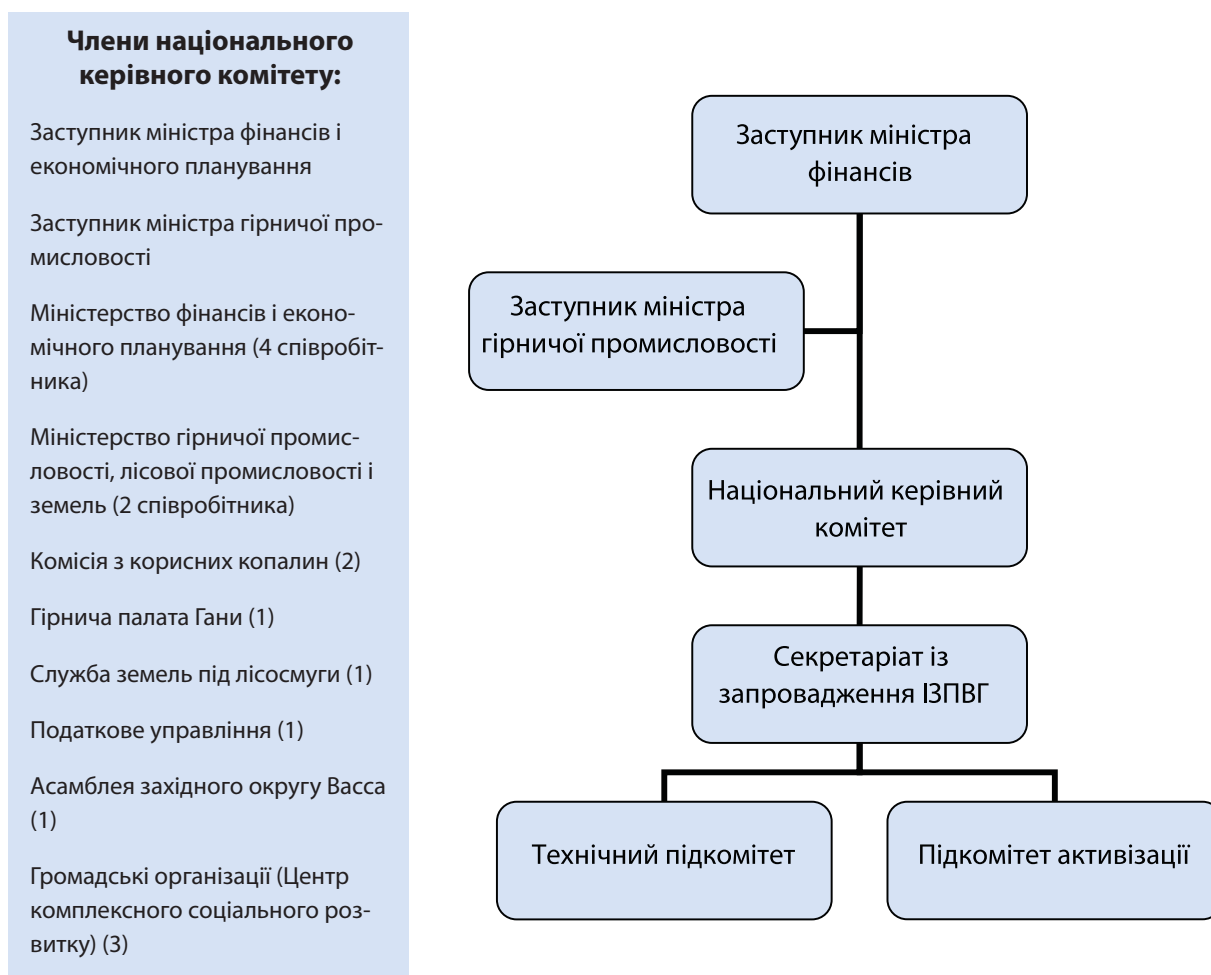
Практичний приклад

Семінар для зацікавлених сторін у Замбії

Законодавці повинні намагатися включитися в роботу з ІЗПВГ на ранній стадії процесу. Зокрема, це може бути зроблено шляхом участі у семінарах для зацікавлених сторін, що проводяться на початкових стадіях планування з ІЗПВГ. В Замбії, наприклад, такий семінар пройшов відразу після оголошення про заплановане приєднання до ІЗПВГ. На семінарі представники компаній, громадських організацій, члени парламенту і уряду змогли обговорити структуру майбутньої Ради з ІЗПВГ і подальший хід процесу. Високоповажний Гівен Лубінда, голова Комітету з економіки та планування, взяв участь у семінарі та в обговоренні важливої ролі законодавців, які беруть участь у ІЗПВГ.

Джерело: <http://go.worldbank.org/UD915M8920>

Схема No 2: Структура управління ІЗПВГ в Гані

Чи приймають законодавці участь у роботі ГЗС? Які переваги їх участі в її роботі?

ІЗПВГ не вимагає, щоб законодавці були членами ГЗС, але в деяких країнах (див. Практичний приклад на стор. 25) голови або члени відповідних комітетів (наприклад, з бюджету, фінансів, планування, природних ресурсів, державного обліку) є членами ГЗС, що робить участь законодавчих органів в ІЗПВГ у багатьох відношеннях більш ефективним. Участь законодавців у роботі ГЗС:

- *Полегшує моніторинг ІЗПВГ з боку законодавчих органів*
Члени комітетів повинні знати галузі або проблеми, які курирує їх комітет. Членство в ГЗС, присутність на засіданнях та активна участь в них допомагає законодавцю відслідковувати хід реалізації ІЗПВГ, досягнення і проблеми.
- *Зміцнює контакти між законодавчими та виконавчими органами влади*
Рідкісні та неефективні контакти між законодавчими та виконавчими гілками влади можуть послабити здатність законодавчого органу здійснювати нагляд. Процес ІЗПВГ структурований таким чином, щоб сприяти обміну інформацією між урядом і всіма іншими сторонами.
- *Створює можливості для встановлення контактів*
ГЗС об'єднує різноманітних учасників, які діляться своїми думками і досвідом, і приймає рішення шляхом консенсусу. Участь у ГЗС може сприяти зміцненню взаємин між цими учасниками, які законодавці можуть згодом більш ефективно використовувати для вирішення більш широкого кола питань щодо видобувних галузей або боротьби з корупцією.
- *Сприяє накопиченню законодавцями досвіду та їх лідерству у видобувних галузях*
Беручи безпосередню участь у ГЗС законодавці можуть скористатися досвідом роботи інших учасників ГЗС у видобувних галузях і в питаннях прозорості. Звітуючи перед своїми колегами і обговорюючи ІЗПВГ в засобах масової інформації, законодавці можуть стати лідерами, яким Ви довіряєте в цій області.

Вставка 5

Потенційні джерела досвіду участі в ІЗПВГ

- Члени коаліції «Публікуй те, що платиш»
- Громадські організації, які активно займаються питаннями, пов'язаними з видобувними галузями
- Комітет або інші працівники парламенту
- Парламентські аналітичні служби, якщо є
- Міжнародні донорські організації
- Відповідні виконавчі посадові особи чи посадові особи з міністерств
- Представники компаній
- Академічні установи
- Співробітники представництва Світового банку в країні
- Національний секретаріат ІЗПВГ
- Члени ГЗС

Практичний приклад Вступ до складу ГЗС ІЗПВГ

Законодавці можуть взяти участь в ГЗС ІЗПВГ різними способами. Керівництво законодавчої гілки влади або голова відповідного комітету можуть надіслати запит до голови ГЗС або Секретаріату ІЗПВГ або відомчій посадовій особі вищого рівня. У деяких випадках може виявитися необхідним переконати уряд, для чого може бути корисним використання послуг засобів масової інформації та проведення спільно з громадськими організаціями діяльності з інформування.

В інших випадках участь законодавців може бути ініційована урядом. У Ємені законодавці спочатку не входили до складу ГЗС. Але через рік після офіційного створення Рада ІЗПВГ направила до парламенту офіційну пропозицію призначити законодавця в якості одного з його членів.

Джерело: <http://go.worldbank.org/UD915M8920>

Вставка 6

Примітка щодо термінів

Час, необхідний для подання першого звіту в рамках програми ІЗПВГ, залежить від багатьох факторів, в тому числі від обсягу програми, фінансування та політичної обстановки в країні. У 10 країнах, які подали звіти, його підготовка зайняла в середньому 18-24 місяці.

Як законодавцям краще всього здійснювати моніторинг діяльності ГЗС?

Незалежно від того, приймають законодавці участь в ГЗС чи ні, в цілому участь у процесі ІЗПВГ скоріше буде ефективним, якщо вони будуть постійно поінформовані про роботу ГЗС. Нижче розглядається ряд стратегій, завдяки яким законодавці можуть постійно бути в курсі, а також питання, які необхідно при цьому задавати.

- *Будьте в курсі роботи ГЗС*
Законодавці повинні з'ясувати, хто входить до складу ГЗС і як обиралися її члени? Чи представляють вони досить широкий спектр зацікавлених сторін, чи входять до неї, як мінімум, посадовці високого рівня, що представляють компанії, громадські організації та державні органи? Яка державна установа займається координацією ІЗПВГ? Чи є окремих національний секретаріат? Який графік засідань ГЗС?
- *Налагоджуйте контакти на ранніх стадіях*
Чим раніше законодавці налагодять механізми підтримки контактів з національним секретаріатом ІЗПВГ і ГЗС, тим краще вони будуть поінформовані. Комітети можуть запросити копії тексту робочого плану ІЗПВГ і регулярних брифінгів, що проводяться урядовим чиновником високого рівня, що відповідає за ІЗПВГ, або головою ГЗС. У тих випадках, коли голова або член парламентського комітету входить до складу ГЗС, він повинен інформувати своїх колег про хід реалізації ІЗПВГ і про проблеми, які виникають.
- *Сприяйте повноцінній участі в ГЗС громадських організацій і компаній*
Програми ІЗПВГ реалізуються найбільш успішно тоді, коли всі неурядові зацікавлені сторони можуть брати в них повноцінну участь. Тим не менше, іноді виникають перешкоди, усунення яких бажане для відстеження законодавцями і до вирішення яких вони бажать закликати уряд. Неурядові учасники повинні бути незалежними від уряду і мати можливість вільного волевиявлення. У представників громадських організацій, які не проживають у столиці, можуть виникнути проблеми, пов'язані з можливістю поїздки на засідання, що проводяться у столиці без попереднього повідомлення, або з фінансуванням витрат на проїзд. Якщо уряд недостатньо добре поінформує компанії про їх роль в ГЗС, вони можуть невірно зрозуміти вимоги, які ставляться до них.

Підготовка програми ІЗПВГ

Розділ V

Програма ІЗПВГ розробляється і оформлюється на ранній стадії процесу. У Розділі V розглядається ряд рішень, які необхідно прийняти країнам при розробці програми ІЗПВГ, а також пропонується ряд шляхів участі в ній законодавчих органів.

Які основні проблеми, пов'язані з програмою ІЗПВГ?

При підготовці програми ІЗПВГ необхідно, зокрема, поставити такі питання:

У чому має полягати участь компаній? Згідно з вимогами ІЗПВГ, всі компанії, як приватні, так і державні, повинні надавати звіти. Яким повинен бути рівень суттєвості типів платежів (податків, роялті та ін.)? Згідно з вимогами ІЗПВГ, необхідно враховувати всі «істотні» платежі. Тим не менше, країни можуть вирішити, що певні платежі на основі певного порогу не потрібно враховувати через обсяг витрат і кількість часу, який буде потрібно на підготовку даних.

Чи повинні результати зазначитися у звітах в агрегованому або дезагрегованому (деталізованому) вигляді? У рамках кожної програми ІЗПВГ є можливість вирішувати, чи буде звіт містити агреговані дані про платежі та доходи або дезагреговані дані по компаніях, за типами платежів або й по компаніях, і по типам платежів. На сьогоднішній день дані за всіма програмами ІЗПВГ наводяться дезагреговано (з деталізацією) щодо типів платежів, і лише у звітах Гани, Гвінеї, Монголії та Нігерії дані розбиті і за типами платежів, і по компаніям⁹. Звіти, в яких наведено дезагреговані дані, є зазвичай більш інформативними, а більша ступінь прозорості, що досягається завдяки дезагрегації даних, призводить до більшої довіри між зацікавленими сторонами¹⁰.

9 «У пошуках відповідей», стор. 148, Інститут моніторингу доходів, 2008, і Звіт ІЗПВГ Монголії за 2006 рік, випущений в лютому 2008 року (з ним можна ознайомитися на веб-сайті: <http://eitimongolia.mn>)

10 Запровадження ІЗПВГ: застосування перших висновків, зроблених на місцях, стор. 33, Світовий банк, 2008.

Практичний приклад

Додаткові приклади істотності доходів

У рамках програми ІЗПВГ в Гані було прийнято рішення про включення до звіту платежів, які здійснювались вісьмома компаніями і складала 99% обсягу сплачених роялті. У Нігерії всі компанії зобов'язані були відзвітувати про сплачені ними податки, роялті та частки продукції. У Гвінеї суттєвими були визначені тільки платежі шести найбільших гірничодобувних компаній.

Джерело: У пошуках відповідей, Інститут моніторингу доходів, 2008.

Вставка 7

Що робити, якщо дані раніше не проходили аудит

Згідно з вимогами ІЗПВГ, всі платежі компаній і доходи держави повинні пройти аудит за міжнародними стандартами. Завдяки цьому забезпечується надійність всіх звірених даних.

Тим не менш, якщо дані раніше не проходили аудит за міжнародними стандартами, то програма ІЗПВГ повинна передбачати проведення аудиту, а не звірки.

Де будуть відображені рішення щодо визначення обсягу програми?

Рішення щодо обсягу програми ІЗПВГ в країні будуть відображені у трьох важливих документах - робочому плані ІЗПВГ, шаблоні звітності ІЗПВГ та Технічному завданні для адміністратора ІЗПВГ. Роз'яснення щодо цих трьох документів представлені в керівництві Світового банку «Запровадження ІЗПВГ: застосування перших висновків, зроблених на місцях» (див. **Додаток В**. Перелік додаткових ресурсів). Робочий план ІЗПВГ служить «дорожньою картою» запровадження ІЗПВГ. Він затверджується ГЗС і публікується для широкого користування. У ньому мають бути визначені завдання програми ІЗПВГ, її графік, вказана вартість запланованих заходів, а також міститись оцінка стримуючих чинників щодо потенціалу майбутніх учасників. Шаблон звітності ІЗПВГ являє собою стандартну анкету для збору даних про платежі з кожної компанії, що надає звітність (урядової або приватної). У Технічному завданні для незалежного адміністратора¹¹ повинні бути чітко визначені його обов'язки, у тому числі те, яку інформацію він повинен включити до звіту.

Як законодавці можуть проконтролювати відповідність процесу запровадження ІЗПВГ з узгодженим робочим планом?

На нинішніх ранніх стадіях ІЗПВГ законодавці, незалежно від того, чи є вони членами ГЗС, можуть допомогти гарантувати ефективність процесу запровадження ІЗПВГ шляхом моніторингу його відповідності узгодженому робочому плану.

- *Сприяйте подоланню урядом і ГЗС перешкод для запровадження.* Перешкодою для запровадження можуть бути положення про конфіденційність, які іноді бувають включені до договорів між компаніями і урядом. Якщо вони не можуть бути виключені з таких договорів, то це може уповільнити процес ІЗПВГ, сильно порушити його хід або зробити його повністю неефективним. Законодавці повинні сприяти тому, щоб уряд звільняв компанії від цього зобов'язання. Ще одна широко розповсюджена перешкода - податкове законодавство, що забороняє уряду надавати податкову інформацію про компанії третім сторонам. Це ще один приклад ситуації, в якій держава може, при необхідності, змінити законодавство з метою забезпечення ефективності ІЗПВГ.
- *Сприяйте тому, щоб уряд вирішував проблеми недотримання термінів* Законодавці можуть зменшити затримки при запровадженні ІЗПВГ і запобігти небажаному порушенню процесу, що виникає в силу недостатнього фінансування. Законодавці можуть допомогти уникнути причин будь-якого недотримання термінів і за допомогою парламентських дебатів, і неформальних зустрічей з урядовими чиновниками, задіяними в процесі ІЗПВГ, і з представниками компа-

11 Роль незалежного адміністратора полягає в зборі звітних даних за допомогою шаблону звітності, їх звірки та подання звіту за результатами цих дій.

ній, сприяти тому, щоб уряд дотримувався затвердженого ним робочого плану. Крім того, законодавці можуть забезпечити надання фінансування в межах терміну, визначеного в робочому плані.

- *Звертайтеся з проханнями про регулярне проведення брифінгів по ІЗПВГ*
Комітети можуть звернутись до урядовця високого рівня, який курирує ІЗПВГ, з проханням про регулярне проведення брифінгів по ІЗПВГ. Членам комітетів буде необхідно визначити проведення таких брифінгів, щоб забезпечити ефективний обмін інформацією. Фактори, які необхідно враховувати, включають тривалість законодавчої сесії і важливі події або питання, не пов'язані з ІЗПВГ.
- *Звертайтеся з проханням надати звіти адміністраторів про хід робіт до законодавчих органів*
ГЗС може зажадати від адміністратора періодичного подання до ГЗС звітів про хід робіт. Звіти про хід робіт можуть допомогти у визначенні проблем на ранній стадії процесу. Зазвичай в них вказується, які дії зроблені на день звіту, до яких компаній чи державних структур направлені шаблони звітності, які компанії або державні структури заповнили їх, і які завдання ще не виконано.
- *Звертайтеся з проханнями про автоматичне перенаправлення відкритих документів з ІЗПВГ*
Більшість документів, що складаються в рамках процесу ІЗПВГ, необхідно робити доступними для широкої громадськості. Сюди входить робочий план ІЗПВГ, меморандуми про взаєморозуміння (МпВ), які укладаються між урядом і ГЗС, шаблон звітності ІЗПВГ і МпВ, підписаний адміністратором. Комітети можуть звернутися з проханням про регулярне отримання всіх відповідних документів з ІЗПВГ.

Вставка 8

Як максимально скористатися перевагами брифінгів по ІЗПВГ

- Важливо пам'ятати, що основна мета брифінгів - збір інформації, а не критика на адресу політики.
- Найчастіше брифінги можуть закласти основу подальших дій або допомогти сконцентрувати увагу законодавців на основних проблемах.
- Завдання брифінгів - не вирішити всі проблеми ІЗПВГ, а надати слухачам додаткову інформацію з певного питання.
- На брифінгах виступають представники організацій або установ, але вони можуть не відповісти на всі питання, особливо щодо майбутньої політики або майбутніх дій.

Вставка 9

Що робити, якщо уряд не відповідає на прохання про надання інформації з ІЗПВГ?

- Здійснювати тиск через коаліції політичних партій.
- Наполягати на розгляді питань через різні канали, якими володіють комітети: слухання, розслідування, винесення звітів на обговорення.
- Підготовка громадського листа протесту (з направленням копії до Всесвітнього банку, інших зацікавлених донорських відомств і засобів масової інформації).
- Відображати в документах відсутність відповіді і звертатися за підтримкою до громадських організацій та міжнародної спільноти.

Аналіз та удосконалення звітності та процесу ІЗПВГ

Розділ VI

Для успіху ІЗПВГ особливо важливі якість і повнота звіту ІЗПВГ. У Розділі VI розглядається звіт і процес його розробки, а також пропонується ряд методів, за допомогою яких законодавці можуть сприяти підвищенню його якості.

Як працює процес подання звітності?

Адміністратор ІЗПВГ направляє шаблони звітів до кожної з компаній і державної установи, які мають звітуватись. Компанії та установи заповнюють шаблон і відправляють його назад адміністратору, який звіряє дані та подає їх до остаточної редакції звіту про звітність ІЗПВГ. У деяких випадках адміністратор може запитати додаткову інформацію. Всі результати звірки пояснюються в останній редакції звіту ІЗПВГ

Практичний приклад

Участь у семінарі, присвяченому звіту ІЗПВГ в Гані

У рамках програми ІЗПВГ в Гані був представлений перший звіт у лютому 2007 року. У червні 2007 року Міністерство фінансів і економічного планування (МФіЕП) і Національний керівний комітет (НКК) ІЗПВГ провели семінар для членів особливого комітету парламенту з гірничої промисловості. Метою семінару було представлення результатів звіту членам парламенту, обговорення ініціативи ІЗПВГ і попередні обговорення законодавства з ІЗПВГ.

Як має виглядати звіт за ІЗПВГ?

Структура та зміст звіту ІЗПВГ будуть залежати від рішень, прийнятих ГЗС відносно програми і відображених у робочому плані та Технічному завданні для адміністратора (див. Розділ V. Підготовка програми ІЗПВГ). У кожному звіті ІЗПВГ має пояснюватися як мінімум те, як виконані вимоги ІЗПВГ¹², та має міститися інформація про таке:

- **Істотні доходи та платежі**
У звіті має бути зазначено, про які істотні платежі й істотні доходи надавала-ся інформація, включена до звіту. Повинні бути перераховані всі компанії та державні органи, зазначені в робочому плані ГЗС. У звіті має також міститися пояснення визначення «істотності» потоків доходів, компаній і державних органів, які звітуються.
- **Розбіжності**
Згідно з критеріями валідації, у звіті повинні бути визначені розбіжності між сумами, відображеними у звітах компаній як сплачені, та надходженнями, отриманими державними органами згідно з їх звітами. У ньому мають бути перераховані всі компанії та державні органи, які не подали звіти адміністратору.
- **Рекомендації**
Нарешті, згідно з вимогами ІЗПВГ, у звіті повинні бути рекомендації щодо посилення процесу ІЗПВГ. Це можуть бути рекомендації щодо посилення фінансових систем, вдосконалення систем зберігання даних та бухгалтерського обліку, що діють в компаніях, чи пояснення до відповідних законодавчих та нормативних актів, які можуть сприяти виконанню вимог.

Практичний приклад

Приклади проблем у звіті ІЗПВГ: Монголія

Найбільш типові проблеми, зазначені у звітах ІЗПВГ, полягають в наступному: деякі компанії не надають, або надають неточну інформацію, компанії не розуміють, яку інформацію вони повинні надати, державні установи не надають інформацію і не дотримуються термінів реалізації процесу. Ці проблеми досить широко поширені в перших звітах всіх країн.

Наприклад, у першому звіті ІЗПВГ в Монголії виявлені наступні проблеми:

- неповні дані від уряду: деякі державні відомства представили шаблони звітності з неповною інформацією, а деякі відомства взагалі не представили жодної інформації;
- неповні дані від компаній: у звіті було зазначено, що багато компаній, судячи з усього, не розуміли, про які платежі вони повинні були відзвітувати;
- невідповідності у звітах державних департаментів і компаній про одні і ті ж платежі: наприклад, деякі компанії включили ПДВ і мита до суми митних зборів;
- недотримання термінів: адміністратор зазначив, що через недотримання термінів запровадження залишилося дуже мало часу для відповідей державних установ і компаній на запити адміністратора.

Джерело: Звіт про першу звірку в Монголії, з яким можна ознайомитися на веб-сайті: <http://eitimongolia.mn/>

12 Керівництво з проведення валідації ІЗПВГ, стор 10, Ініціатива забезпечення прозорості видобувних галузей, 2006 (див. Додаток С. Перелік додаткових ресурсів).

Вставка 10

Питання, які необхідно задавати при розгляді звіту ІЗПВГ

Яка загальна сума доходів держави?

Яка сума доходів від сплати податків, роялті та інших категорій платежів?

Чи відповідали платежі, про які повідомили компанії, доходам, про які повідомив уряд?

Чи проведена звірка всіх істотних грошових потоків?

Як нафта перераховувалась у грошовий еквівалент та за якими цінами сплачував уряд?

Чи мали місце будь-які розбіжності?

Чи відповідає звіт стандарту, погодженому з ГЗС?

Чи відповідає звіт критеріям ІЗПВГ?

Які рекомендації були зроблені у звіті?

Який період часу охоплює звіт?

Також див. **Додаток Б**. Огляд законодавчих стратегій.

Джерело: «У пошуках відповідей», стор. 80, Інститут моніторингу доходів, 2008.

Що слід робити законодавцям для сприяння вдосконаленню звітності та процесу ІЗПВГ

У залежності від наглядових механізмів і повноважень, якими володіють законодавчі органи та їх комітети, у них може бути кілька варіантів виправлення недоліків, виявлених у звітах. Законодавці можуть:

- *Зустрічатися з адміністратором та представниками громадських організацій для обговорення висновків, зроблених у звіті.*
Відразу після виходу звіту законодавці повинні отримати від адміністратора пояснення зроблених висновків. Вони також можуть звернутися до громадських організацій, які беруть участь у процесі ІЗПВГ, з проханням провести аналіз цих висновків.
- *Проводити громадські слухання щодо висновків, зроблених у звіті*
Громадські слухання можуть бути використані для збору інформації про висновки, зроблені у звіті ІЗПВГ, і думок учасників про шляхи вдосконалення процесу ІЗПВГ, а також для інформування громадськості про ІЗПВГ (див. Розділ VIII. Інформування про Звіт ІЗПВГ).
- *Створювати особливі (слідчі) комітети для розгляду серйозних розбіжностей або проблем*
Якщо уряд не прикладає зусиль щодо розв'язання виявлених серйозних проблем, то особливі комітети можуть виявитися ефективним механізмом, який зможе пролити додаткове світло на проблему. Особливі комітети представляють собою тимчасові комітети, створені для розгляду конкретного питання, вони можуть бути чинником, що стримує корупцію.
- *Представляти звіти комітетів, в яких зазначаються питання, що вимагають дій з боку уряду*
У звітах комітетів міститься аналіз конкретного питання або програми та рекомендації щодо конкретних дій, призначені для інформування уряду і громадськості. У звіті комітету з ІЗПВГ можуть міститися рекомендації, які включені до звіту, але поки ще не реалізовані урядом; крім того, вони можуть привертати увагу до дій або бездіяльності уряду з метою виправлення розбіжностей, зазначених у звіті ІЗПВГ.
- *Закликати уряд до дії за допомогою парламентських дебатів*
Усні чи письмові парламентські дебати зазвичай дають законодавцям регулярну можливість направлення керівництву виконавчої влади питань для отримання усної відповіді.
- *Направити прохання про проведення аудиту*
У разі виявлення розбіжностей або виявлення інших проблем, єдиним способом визначення їх причин може бути проведення додаткового аудиту. У деяких країнах законодавчі комітети можуть бути уповноважені звертатися до уряду з проханням про проведення такого аудиту з метою вирішення виявлених проблем.

Інформування про Звіт ІЗПВГ

Розділ VII

Одна з найважливіших переваг ІЗПВГ полягає в тому, що вона робить надбанням громадськості інформацію про доходи видобувних галузей. Як законодавці можуть допомогти в цьому процесі? Ряд конкретних пропозицій надаються у Розділі VII.

Чому інформування є важливим елементом у програмі ІЗПВГ?

Інформування являє собою найважливішу складову частину успіху ІЗПВГ. Уряд, компанії, громадські організації, правники і громадяни повинні самі розуміти і підтримувати цю програму. У зв'язку з цим необхідно, щоб уся ключова інформація ІЗПВГ була доступна і зрозуміла всім учасникам, що потребує налагодження ефективного процесу інформування.

Інформування про ІЗПВГ має включати в себе цілий ряд засобів і здійснюватися різними зацікавленими сторонами з певною періодичністю протягом всього процесу ІЗПВГ. У різних країнах застосовувались різні стратегії інформування, але найбільш типові - це опублікування звіту ІЗПВГ на веб-сайті і поширення його друкованих примірників. У збірнику «Поговоримо про прозорість: керівництво з питань інформування про ІЗПВГ» надана інформація про окремі найбільш повноцінні стратегії (див. Додаток В. Перелік додаткових ресурсів).

Чому важливо інформувати про результати звіту ІЗПВГ?

Якщо звіт не опублікований для широкої громадськості і не поширений серед широкого кола зацікавлених сторін, то незалежно від того, наскільки успішно є програма ІЗПВГ, вона не виконує свого основного завдання. Згідно з вимогами

Вставка 11

Інформування он-лайн: деякі міжнародні та національні веб-сайти з ІЗПВГ

Міжнародний веб-сайт ІЗПВГ:
<http://www.eiti.org>

Уряд Азербайджану (англійською та азербайджанською мовами):
<http://www.oilfund.az/>

Уряд Габону (французькою мовою):
<http://www.eitigabon.org/FRAN/index.htm>

Уряд Гани (англійською мовою):
<http://www.geiti.gov.gh>

Уряд Гвінеї (англійською мовою):
<http://www.guinee.gov.gn/itieg.php>

Уряд Казахстану (російською, частково казахською та англійською мовами): <http://www.eiti.kz>

Уряд Ліберії: <http://eitiliberia.org/>

Уряд Мавританії:
<http://www.mauritania.mr/itie/>

Уряд Монголії (монгольською та англійською мовами):
<http://eitimongolia.mn/>

Уряд Нігерії: <http://www.neiti.org/>

Уряд Перу (іспанською мовою):
<http://www.minem.gob.pe/eiti/default.asp>

Уряд Екваторіальної Гвінеї (французькою мовою): <http://www.republicofoequatorialguinea.net/Initiatives/?PageID=127>

Уряд Камеруну (французькою мовою): <http://www.spm.gov.cm/showdoc.php?txtrech=eiti&lang=fr&button=ok>

ІЗПВГ, звіт повинен бути опублікований для широкої громадськості і бути всебічним і зрозумілим.¹³ Громадяни повинні мати можливість ознайомитися зі звітом і зрозуміти його.

Чому законодавці повинні допомагати в інформуванні про ІЗПВГ?

Законодавці займають унікальну позицію, яка полягає в тому, що вони мають можливість інформувати громадськість про результати ІЗПВГ шляхом своєї публічної діяльності. У них вже є досвід роботи із засобами масової інформації та громадянами, і часто вони володіють цілим рядом механізмів для проведення такої роботи. Крім того, вони добре розуміють, що саме громадяни думають про прозорість видобувних галузей і що їх найбільше цікавить. Законодавці - чи то члени комітету, чи група політичної партії або окремих законодавців, який представляє виборців - можуть скористатися засобами своєї публічної діяльності для інформування громадян про ІЗПВГ та отримання їхньої думки з цього приводу. Законодавці та політичні партії, які інформують про ІЗПВГ, можуть зайняти позицію лідера з даного питання і показати, що вони швидко реагують на потреби громадян і турбуються про них.

Які завдання інформування про результати звіту ІЗПВГ?

Зазвичай, законодавці переслідують дві мети, інформуючи громадськість про ІЗПВГ: 1) інформування громадськості про важливість ІЗПВГ і звіту ІЗПВГ; або 2) залучення уваги до проблем, зазначених у звіті, які уряду необхідно вирішити. Якщо переслідується мета відзначити недоліки звіту, то законодавці звертають увагу тільки на найважливіші питання і чітко їх формулюють. При виборі проблем, на які необхідно звернути особливу увагу, законодавцям варто поставити такі питання:

- Які проблеми найбільше турбують громадян?
- Рішення яких проблем буде найбільш ефективним у плані вдосконалення ІЗПВГ і поглиблення прозорості?
- Що уряд може зробити для вирішення виявлених проблем? Що вони мають зробити?
- Які, на думку членів ГЗС, найважливіші питання?
- Які, на думку громадських організацій, що беруть участь в ІЗПВГ, найважливіші питання, які потребують вирішення?
- Які найважливіші проблеми для партії? Як ІЗПВГ та інші питання, пов'язані з прозорістю, вписуються в політичну платформу партії?

Вирішуючи, коли і як здійснювати інформування громадськості, законодавці повинні обов'язково враховувати, чи приклала держава зусиль для вирішення проблемних питань. Мета полягає в тому, щоб забезпечити вирішення всіх проблем і зробити звіт якомога більш прозорим.

13 Посібник з проведення валідації ІЗПВГ, Ініціатива забезпечення прозорості видобувних галузей, 2006 (див. Додаток В. Перелік додаткових ресурсів).

Якими є деякі методи організації інформування про ІЗПВГ?

Законодавці мають у своєму розпорядженні цілу низку позитивних методів організації інформування про висновки, зроблені у звіті ІЗПВГ. Нижче описані деякі з них.

■ Координація з Національним секретаріатом ІЗПВГ

Згідно з вимогами ІЗПВГ, звіт повинен бути відкритим для громадськості. Більшість секретаріатів ІЗПВГ, як мінімум, створили відкритий для громадськості веб-сайт (див. Вставку 11) і опублікували звіти он-лайн. У рамках низки програм ІЗПВГ розроблені офіційні стратегії інформування, що включають в себе цілий ряд методів організації широкої публікації звіту. Законодавцям варто координувати їх діяльність з інформування широкого кола зацікавлених сторін з аналогічною діяльністю секретаріату, за допомогою, наприклад:

- участі у виробленні стратегії інформування про ІЗПВГ;
- надання для широкого користування через відділ зв'язків з громадськістю та пресою законодавчого органу скороченого тексту звіту ІЗПВГ або брошури про процес ІЗПВГ;
- пропозиції виступити на заході з подання звіту ІЗПВГ;
- сприяння ІЗПВГ в організації зустрічі в будівлі міської адміністрації з метою представлення звіту представникам громадськості;
- ознайомлення громадян з текстом звітів ІЗПВГ під час візиту до виборчого округу або до приміщення виборчого округу;
- підготовки спільно з національним секретаріатом передової статті до місцевої газети з метою підкреслити важливість прозорості для громадян; і
- проведення брифінгів для співробітників секретаріату та ГЗС з метою представлення думок, отриманих від громадян.

■ Інформування широкої громадськості про ІЗПВГ за допомогою заходів і зв'язків з виборцями

Законодавці та політичні партії можуть включати ІЗПВГ до своїх стратегій зв'язків з виборцями та їх інформування. Законодавці, в чиїх виборчих округах здійснюють свою діяльність гірничо- або нафтовидобувні компанії, можуть скористатися звітом ІЗПВГ як механізмом налагодження взаємодії з виборцями, який дозволить їм показати, що вони не байдужі до потреб місцевого населення. Заходи щодо ІЗПВГ, які можуть проводити законодавці чи партії, включають:

- обговорення ІЗПВГ на зустрічі в будівлі міської адміністрації, запрошення співробітників ІЗПВГ для пояснення звіту;
- участь в радіо- і телепередачах з прямою телефонною лінією, присвячених обговоренню дій законодавчих органів у зв'язку з ІЗПВГ;
- включення інформації про хід процесу ІЗПВГ до бюлетенів законодавчого органу або політичної партії; і
- проведення опитування з метою з'ясування питань, що відносяться до видобувних галузей, які турбують громадян, а також щоб дізнатися, що вони знають про ІЗПВГ.

В цілому, чим частіше проводяться заходи, на яких можливе двостороннє спілкування (законодавці надають інформацію, а громадяни – проблеми, що їх турбують), тим краще. Законодавці, які розуміють стурбованість виборців проблемами, пов'язаними з ІЗПВГ, можуть дати більш інформовані і представницькі пропозиції щодо посилення процесу ІЗПВГ.

- *Проведення заходів з інформування громадськості про ІЗПВГ через комітети*
Комітети, які мають юрисдикцію над міністерствами, які курують видобувні галузі або прозорість доходів і витрат, можуть бути основним законодавчим механізмом для інформування широкої громадськості про ІЗПВГ. Такі комітети мають повноваження для збору інформації про ІЗПВГ від відповідних учасників і можуть найкращим чином пояснити різні проблеми громадянам. Відкриті слухання в комітетах дозволяють громадянам отримувати інформацію від державних чиновників, або дають громадянам, громадським організаціям і фахівцям можливість ділитися інформацією про ІЗПВГ. Законодавці, які інформують громадян про ІЗПВГ, повинні передавати інформацію в ясній і стислій формі. Під час публічних виступів, присвячених передачі цієї інформації, вони повинні бути підготовлені, мати повний обсяг інформації і бути готові висловити точку зору, яка не суперечить тій, яку одночасно висловлюють інші законодавці (чи то в партії, чи в комітеті). Крім того, вони повинні бути готові вказати джерела додаткової інформації.

Практичний приклад

Виїзні сесії в Нігерії

Стратегія інформування про ІЗПВГ в Нігерії включала в себе виїзні сесії - громадські форуми, які проводилися поза межами столиці з метою інформування широкої громадськості про ІЗПВГ та її обговорення. Національний секретаріат ІЗПВГ проводить такі сесії в різних частинах країни. Члени Національної асамблеї беруть участь у них, діючи в якості голів форумів, виступаючи з доповідями і беручи участь в обговореннях.

Забезпечення успішного процесу валідації

Розділ VIII

В ході процесу валідації визначається, чи можна вважати, що країна виконує вимоги ІЗПВГ. Цей процес проводить сторонній, незалежний фахівець з валідації, але для законодавців існує кілька способів участі в ньому. У цьому розділі описані деякі з них.

Яка мета процесу валідації?

Валідація служить двом цілям. По-перше, вона проводиться для того, щоб визначити, чи можна вважати країну такою, що виконує вимоги ІЗПВГ. Неможливість провести цей процес вчасно може призвести до втрати країною статусу країни-кандидата ІЗПВГ. По-друге, країни можуть проводити валідацію з метою оцінки свого прогресу на основі показників ініціативи та запиту незалежних рекомендацій щодо його вдосконалення.

Як проходить процес валідації?

Сторонній незалежний фахівець з валідації, обраний ГЗС, розглядає документацію з ІЗПВГ, проводить співбесіди з зацікавленими сторонами і подає звіт, в якому пояснюється, як був здійснений кожен крок процесу запровадження ІЗПВГ згідно зі стандартами ІЗПВГ. Відразу після представлення валідаційного звіту, але до його опублікування для інформування громадськості, ГЗС і уряд мають можливість розглянути його і, за необхідності, вирішити проблеми, які виникають¹⁴. Валідацію необхідно проводити регулярно, як правило, один раз на кілька років.

¹⁴ Керівництво з проведення валідації ІЗПВГ, Ініціатива забезпечення прозорості видобувних галузей 2006.

Як законодавці можуть здійснювати нагляд за процесом валідації?

У зв'язку з важливістю всього процесу ІЗПВГ і потенційних переваг, які він має для законодавців як додатковий наглядовий механізм, законодавцям варто здійснювати нагляд за проведенням процесу валідації.

- *Проведення громадських слухань на підтримку проходження валідації*
Валідація почалась лише в декількох країнах, але багато з них зобов'язані закінчити цей процес до кінця 2010 року. Якщо він не буде закінчений вчасно, то комітети, швидше за все, проведуть громадські слухання з метою з'ясування причин. У тих випадках, коли комітети мають відповідні повноваження, вони можуть запропонувати міністру або іншому урядовому чиновникові високого рівня, що очолює процес ІЗПВГ, повідомити про хід валідаційних робіт. Забезпечивши трансляцію слухань і (або) провівши прес-конференцію з ІЗПВГ, законодавці можуть привернути увагу до невиконання термінів, і це може підштовхнути уряд до виконання своїх зобов'язань в ІЗПВГ.
- *Пропозиція про проведення брифінгу для валідатора*
Комітети, які провели слухання, присвячені звіту ІЗПВГ або процесу ІЗПВГ, або самостійно провели аналіз програми ІЗПВГ, можуть поділитися з валідатором цінною інформацією. Швидше за все, валідатор попросить організувати зустрічі з відповідними комітетами, але якщо він цього не зробить, то законодавцям варто взяти ініціативу у свої руки і зустрітися з валідатором для того, щоб поділитися думкою відносно наявних питань.
- *Прохання про надання копій валідаційного звіту*
Валідаційний звіт має бути представлений широкій громадськості відразу після закінчення роботи над ним, тим не менш, спочатку його повинні розглянути ГЗС і уряд. У разі розбіжностей валідатор повинен зробити спробу їх усунення спільно з урядом і ГЗС. Ідеальний час отримання звіту для законодавців - одночасно з ГЗС і урядом. У цьому випадку комітет, який несе відповідальність за нагляд, буде ознайомлений з виявленими проблемами і, можливо, допоможе в усуненні розбіжностей, зазначених урядом або ГЗС. Законодавці повинні усвідомлювати, що уряд може проявити небажання оприлюднювати звіт до вирішення всіх розбіжностей.
- *Порівняння валідаційного звіту з проблемами, виявленими раніше в ході нагляду за процесом ІЗПВГ*
Якщо законодавчі органи активно здійснювали контроль процесу ІЗПВГ до валідації, то висновки, зроблені у валідаційному звіті, будуть, швидше за все, включати висновки, аналогічні висновкам законодавчих органів. Необхідно визначити, чи включені раніше виявлені розбіжності або проблеми. Якщо ні, то важливо з'ясувати, чи усунути вони і як вони усунути.
- *Зустріч з валідатором*
Після отримання тексту валідаційного звіту комітети можуть попросити про зустріч з незалежним валідатором. Він зможе дати роз'яснення щодо звіту і зроблених у ньому висновків, а також допомогти зрозуміти, чому залишилися невіршеними питання, на вирішення яких чекали законодавці.

Зміцнення процесу ІЗПВГ

Розділ ІХ

Багато країн прийняли рішення про зміцнення програм ІЗПВГ і проведення заходів на їх основі. У цьому розділі описані деякі шляхи участі законодавців у цій роботі.

Чому важливо зміцнювати процес ІЗПВГ?

Сам по собі початок реалізації програми ІЗПВГ - вже важливе досягнення, оскільки ефективна програма ІЗПВГ надасть громадськості більше інформації про те, яку частину доходів від видобутку природних ресурсів отримує держава, як вони збираються і витрачаються. Для впевненості в тому, що ІЗПВГ є стабільною ініціативою, яка повністю відповідає конкретним обставинам у країні, і що інформація починає використовуватись в якості бюджетного механізму, законодавцям варто розглянути можливості розвитку і розширення програми ІЗПВГ в їхній країні. У цьому розділі розглядаються деякі заходи, що дозволяють зробити це, а також зазначається, що можуть зробити законодавці для максимального використання переваг програми ІЗПВГ.

Як прийняття закону про ІЗПВГ може сприяти успіху програми?

Відображення процесу ІЗПВГ в законодавчих актах буде сприяти зміцненню програми в декількох напрямках. Процес ІЗПВГ залежить від бажання уряду реалізувати його, і виконання звітності з боку компаній і урядових структур не є юридично обов'язковими. Закон про ІЗПВГ може забезпечити стійкість програми ІЗПВГ, дозволить їй пережити зміни в уряді і передбачити санкції на випадок невиконання компаніями і урядом їхніх зобов'язань за поданням звітності.

Закон про ІЗПВГ також зміцнює роль законодавчих органів у ІЗПВГ. У процесі складання, обговорення і розгляду закону законодавці можуть доопрацьовувати

програму таким чином, щоб вона відображала обстановку в країні, точно формулювала потреби громадян і доповнювала інші закони та програми щодо видобувних галузей. Що особливо важливо - закон зміцнить офіційну роль законодавчого нагляду за ІЗПВГ.

Розширюючи рамки ІЗПВГ¹⁵

ІЗПВГ стає особливо цінним механізмом забезпечення прозорості, якщо у звіті ІЗПВГ відображена інформація достатньо високої якості і в достатньому обсязі. Деякі країни отримали великі переваги від розширення програм ІЗПВГ за межі основних вимог. Наприклад, Гана, Гвінея і Нігерія прийняли рішення про повторний аудит даних, отриманих від уряду і компаній з метою підтвердження, чи є дані, наведені у звіті звірки ІЗПВГ, надійними і правильними. Процес ІЗПВГ також може застосовуватись до прозорості договорів і навіть до діяльності видобувних компаній. На загальнодержавному рівні можна зробити ще більше в плані оцінки впливу ІЗПВГ в кожній країні.

Практичний приклад

Закон про Ініціативу забезпечення прозорості видобувних галузей Нігерії (НІЗПВГ)

Закон про НІЗПВГ набув чинності у травні 2007 року, в результаті чого Нігерія стала першою країною, яка надала юридичний статус своїй програмі ІЗПВГ. Цим законом передбачається вимога про подання щорічних звітів і створення секретаріату НІЗПВГ в якості постійно діючої юридичної особи, крім того, в ньому викладені правила і процедури призначення членів ГЗС і юридично оформлена роль ГЗС. Закон також посилює НІЗПВГ:

- тим, що робить звітність компаній і уряду обов'язковою (з санкціями для тих з них, які не виконують цю вимогу);
- тим, що вимагає перевірку аудиторських звітів генеральним ревізором;
- тим, що вимагає подання аудиторських звітів до Національної асамблеї;
- тим, що вимагає подання до Національної асамблеї звітів про хід робіт з ІЗПВГ кожні півроку.

Врахування досвіду і думок громадськості при розгляді, зміні та прийнятті законопроекту про НІЗПВГ

При розгляді, зміні та прийнятті законопроекту про НІЗПВГ Національна асамблея покладалась на підтримку та досвід громадських організацій, експертів ІЗПВГ і міжнародних організацій. Для того, щоб краще проаналізувати і зрозуміти законопроект про НІЗПВГ, Сенатський комітет з розвитку державної служби Національної асамблеї провів виїзну конференцію для обговорення його положень. Члени комітету за підтримки міжнародних організацій запросили співробітників секретаріату НІЗПВГ та представників Світового банку для проведення брифінгу щодо основних положень законодавства. Експерти з міжнародного права працювали з ними над аналізом кожного розділу законопроекту.

Джерело: Закон про НІЗПВГ, 2007.

15 Докладне обговорення цих питань, а також конкретні приклади можна знайти в документі «У пошуках відповідей», стор. 151, Інститут моніторингу доходів, 2008.

Практичний приклад

Приклади новаторства в ІЗПВГ

Застосування субнаціонального розподілу доходів: у ході підготовки звітів ІЗПВГ в Гані було виявлено 9% загального обсягу роялті, які отримує центральний уряд і які далі перерозподіляються на користь місцевих органів влади у тих регіонах, де здійснюється видобуток корисних копалин. Аудит також включав в себе розгляд витрачання коштів державними органами у видобувних округах.

Надання нормативної чи законодавчої підтримки процесу ІЗПВГ: у Казахстані до закону про надра було внесено нове положення про те, що в майбутньому будь-яка компанія, що укладає договір про розробку вуглеводневих ресурсів або корисних копалин, повинна взяти на себе зобов'язання щодо участі в ІЗПВГ, підписавши казахстанський меморандум про взаєморозуміння з питань реалізації процесу ІЗПВГ.

Включення фізичних перевірок: в Нігерії одночасно з фінансовим аудитом проводиться фізична перевірка, завдяки чому забезпечується точна реєстрація і відображення у звітах обсягів видобутих нафти і газу.

Включення невидобувних компаній і галузей: ГЗС Ліберії прийняла рішення про включення до процесу звірки доходів лісової промисловості.

Включення платежів, що не відносяться до видобутку: у Гвінеї при звірці враховувався прибутковий податок для фізичних осіб; це було зроблено для того, щоб визначити обсяг доходів держави від системи найму та пенсійного забезпечення, що діє у видобувних галузях.

Співвіднесення ІЗПВГ зі складанням бюджету і бюджетним наглядом

Для того, щоб в результаті процесу ІЗПВГ доходи від видобувних галузей використовувалися більш дієво і ефективно, його необхідно пов'язати з бюджетним процесом. Виконуючи свою роль зі складання і нагляду за виконанням національного бюджету, законодавці можуть внести свій внесок у ряді напрямків, в тому числі:

- *Користуватися даними зі звіту ІЗПВГ при аналізі бюджету*
У ході розгляду бюджету бюджетний комітет і галузеві комітети, відповідальні за ІЗПВГ, повинні порівняти дані про доходи, наведені у звіті ІЗПВГ, з доходами, зазначеними в проекті бюджету, і забезпечити відповідальність уряду за врегулювання розбіжностей.
- *Сприяти більшій прозорості при виконанні бюджету*
Законодавці повинні максимально враховувати національні інтереси в процесі реалізації ІЗПВГ, щоб сприяти більшій прозорості з боку уряду щодо розподілу і витрачання доходів, а також стосовно того, чи відображають витрати пріоритети державної політики. Якщо дохід держави не врахований у проекті бюджету, законодавці можуть виступити за їх включення до нього.

Участь у міжнародному русі ІЗПВГ

Розділ X

Законодавці можуть скористатися зростаючою підтримкою ІЗПВГ та інших ініціатив щодо забезпечення прозорості для координації та посилення своїх дій. У цьому розділі розглядаються дії, які можуть бути започатковані у міжнародному та регіональному масштабі з метою посилення ефективності програми ІЗПВГ.

«Ми, як законодавці, несемо відповідальність за те, щоб бути лідерами в питаннях прозорості видобувних галузей. Найкращий спосіб виконання цього завдання - вчитися у наших колег з інших країн: нам треба знати, що вийшло, що виявилось невдалим, і що ми можемо зробити в наших країнах для того, щоб досягти навіть більшого, ніж вдалося іншим».

*Конгресмен Барні Франк.
Голова Комітету з фінансових послуг палати представників
Конгресу Сполучених Штатів Америки*

Зростання міжнародної підтримки ІЗПВГ означає, що існує велика мережа державних органів, організацій та осіб, зацікавлених у цьому процесі, і які багато знають про нього. Законодавці повинні скористатися цим інтересом та досвідом для об'єднання зусиль та обміну досвідом.

Об'єднання зусиль країн, що запроваджують ІЗПВГ

В даний час реалізується і запроваджено цілий ряд ініціатив, які можуть доповнити і зміцнити програми ІЗПВГ, що реалізуються в країнах. Деякі з них можуть доповнити вимоги до звітності компаній, які є частиною програми ІЗПВГ, що реалізується в конкретній країні. Наприклад, Конгрес США в даний час розглядає законопроект¹⁶, за яким компанії, зареєстровані в Комісії США з цінних паперів і бірж, повинні будуть

¹⁶ У 2008 р. Закон про прозорість інформації у видобувних галузях (EITD) був представлений у Сенаті США (S 3389) і в Палаті представників (HR 6066). З додатковою інформацією можна ознайомитися на веб-сайті: www.openthebooks.org

повідомляти про платежі, здійснені на користь іноземних урядів, за видобуток нафти, газу і мінералів.

У регіональному масштабі законодавці та інші учасники все більше координують свої дії і діляться передовим досвідом. У Конференції ІЗПВГ в Західній Африці, яка відбулась у вересні 2008 р., взяли участь представники урядів, громадських організацій, компаній і донорів з країн Західної Африки, а також з Норвегії, Великобританії, Сполучених Штатів Америки та інших країн. Учасники конференції обмінялися ідеями і стратегіями вирішення проблем, що виникають в ході запровадження ІЗПВГ, а також передовим досвідом та зробленими висновками. Крім того, вони обговорили стратегії просування ІЗПВГ в рамках Економічного співтовариства Західної Африки (ECOWAS) і Африканського союзу.

Співпраця міжнародних організацій законодавців

Можливо, законодавці зможуть підвищити свій рівень знань та активізувати участь у роботі щодо забезпечення прозорості видобувних галузей шляхом взаємодії з колегами через міжнародні законодавчі організації. Наприклад, Всесвітня організація парламентаріїв проти корупції (ВОППК) є мережею законодавців, які займаються боротьбою проти корупції. Через свій міжнародний секретаріат та 13 регіональних відділень ВОППК надає своїм членам інформацію і надає їм підтримку. Парламентська асоціація країн співдружності (ПАКС), членами якої є парламенти всіх країн Британської Співдружності, і Міжпарламентський союз (МПС) також можуть бути корисними форумами для обміну інформацією і досвідом. Парламентська мережа Світового банку (ПСВБ), міжнародна організація парламентаріїв, яка займається забезпеченням прозорості у розвитку, проводить конференції та інші заходи, на яких обговорюються питання, що мають важливе значення для законодавців.

Як скористатися зацікавленістю в ІЗПВГ з метою подальшого зміцнення законодавчої бази?

Законодавці повинні намагатися максимально скористатися міжнародним інтересом до ІЗПВГ, щоб заручитися додатковою підтримкою посилення законодавства з питань, пов'язаних з діяльністю видобувних галузей. У цьому може допомогти цілий ряд міжнародних організацій, у тому числі Міжнародний секретаріат ІЗПВГ та міжнародні двосторонні спонсори, наприклад, Німецьке агентство з технічного співробітництва (GTZ) у Німеччині, організація «Нафта для розвитку» в Норвегії і Міністерство Великобританії з міжнародного розвитку. Світовий банк, зазвичай, організовує надання допомоги країнам, зацікавленим в ІЗПВГ, через свої представництва у цих країнах. Організації, які можуть надати технічне сприяння учасникам ІЗПВГ, включають Інститут моніторингу доходів (ІМД), Національний демократичний інститут (НДІ) та Інститут Світового банку.

Практичний приклад

Європейський парламент і стандарти бухгалтерського обліку

В даний час коаліція міжнародних НУО, що включає ІМД, домагається від Міжнародної комісії з бухгалтерських стандартів (МКБС) прийняття вимоги про те, щоб компанії кожної країни повідомляли про свої платежі, витрати, обсяги видобутку, прибутки і місце розташування філій. МКБС погодилася вивчити це питання в ході розгляду стандартів для видобувних галузей. Якщо такий стандарт буде затверджено, то транснаціональна компанія, зареєстрована в країні, де використовуються стандарти МКБС, повинна буде звітувати по всіх країнах, в яких вона оперує. Дія стандарту буде поширюватись практично на всі країни, так як стандарти МКБС застосовуються дуже широко (у Європейському союзі, більшості країн Африки та в Австралії).

Європейський Парламент ухвалив резолюцію, в якій міститься прохання до Європейської комісії про підтримку «розробки відповідного бухгалтерського стандарту, який би вимагав від видобувних країн звітів по кожній країні».

Джерело: Резолюція Комітету з економічних і валютних справ No B6-0437/2007, прийнята 14 листопада 2007 року

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?Type=MOTION&Reference=B6-2007-0437&language=EN>

Практичний приклад

Проект прозорості доходів

Організація «Парламентарії арабських країн проти корупції» (ПАКПК), відділення Всесвітньої організації парламентаріїв проти корупції (ВОПК), реалізує проект, спрямований на розвиток законодавчого нагляду за доходами держави, особливу увагу в рамках якого приділяють доходам від видобутку та реалізації природних ресурсів. Висновки, зроблені на основі початкових досліджень та етапу планування, будуть використані при розробці механізмів і нарощуванні потенціалу парламентаріїв для досягнення цієї мети. Проект також включає в себе заходи з інформування широкого кола громадськості та співпраці з громадськими організаціями.

В даний час пілотна стадія проекту проходить у п'яти країнах: Йорданії, Кувейті, Лівані, Марокко та Ємені. Хоча в кожній країні працює спеціальна група дослідників, керівництво ПАКПК координує проект, який країни не змогли б реалізувати самостійно.

ВИБРАНИЙ ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН В КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ІНІЦІАТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ВИДОБУВНИХ ГАЛУЗЕЙ (ІЗПВГ)

З метою належного нормативно-правового забезпечення реалізації ІЗПВГ в Україні відповідно до заявленого Постановою Кабінету міністрів №1098 від 30.09.2009 р. наміру України долучитись до ІЗПВГ, корисним уявляється досвід тих країн світу, які вже приєдналися до ініціативи та впроваджують її принципи на практиці. Для такого аналізу було обрано три країни, які мають статус кандидатів ІЗПВГ: Королівство Норвегія, Республіка Казахстан та Монгольська Республіка, а також одну країну-учасника ІЗПВГ - Азербайджанську Республіку. Особливості правового регулювання процесу реалізації ІЗПВГ у видобувних галузях зазначених країн, а також характерні риси побудови механізмів такої реалізації представлено нижче.

I. КОРОЛІВСТВО НОРВЕГІЯ

Норвегія є першою європейською країною та країною-членом членом Організації економічної співпраці та розвитку (ОЕСР), яка приєдналася до ІЗПВГ і зараз знаходиться на стадії проведення процесу валідації (перевірки) прогресу впровадження ІЗПВГ. При цьому варто підкреслити, що **Норвегія здійснює впровадження ІЗПВГ у нафтовидобувній та газовидобувній галузях.**

Норвегію було прийнято до кандидатів ІЗПВГ 11 лютого 2009 року, і до 10 лютого 2011 року (тобто через 2 роки після її прийняття) вона повинна виконати всі завдання плану імплементації ІЗПВГ, розробленого нею, та представити звіт за результатами проведення валідації.

З метою приведення свого законодавства у відповідність із принципами і завданнями ІЗПВГ та на виконання розробленого плану-графіку імплементації ІЗПВГ 26 червня 2009 року королівським указом було прийнято Розпорядження про звітність та звірку грошових потоків від діяльності у нафтогазовій сфері, яке набрало чинності з 01 липня 2009 року (далі – «Розпорядження»).

Розпорядження передбачає (i) формування Багатосторонньої групи зацікавлених осіб у складі представників громадськості, видобувних компаній та державних органів з метою здійснення моніторингу та контролю за імплементацією ІЗПВГ; (ii) призначення незалежного Адміністратора (аудитора) з метою проведення звірки сум платежів видобувних компаній до бюджету та сум надходжень до бюджету, отриманих державними органами; (iii) призначення незалежного Валідатора з метою проведення перевірки виконання Норвегією цілей та завдань ІЗПВГ (схема механізму організації процесу імплементації ІЗПВГ у Норвегії представлена у Додатку Д).

Зокрема, положення Розпорядження передбачають наступне:

1.1. Призначення Багатосторонньої групи зацікавлених осіб

Відповідно до ст.5 Розпорядження, з метою проведення моніторингу та оцінки імплементації цього Розпорядження Король Норвегії¹⁷ затверджує склад багатосторонньої групи зацікавлених осіб («Multi-stakeholder Group»). До складу багатосторонньої групи зацікавлених осіб (далі – «Багатостороння група») входять щонайменше 5 представників від компаній, організацій та державних органів, а також фізичні особи, наділені спеціальними знаннями, які зацікавлені у забезпеченні прозорості розрахунків із державою за проведення діяльності у нафтогазовій сфері. Кожен із представників може мати заступника. Представники та їх заступники призначаються **терміном на 2 роки.**

Багатосторонню групу очолює представник Міністерства палива та енергетики. Крім того, Міністерство палива та енергетики виконує функції секретаріату для Багатосторонньої групи.

Завданням Багатосторонньої групи є здійснення моніторингу та оцінки імплементації Розпорядження (ст.5). На виконання поставленого завдання багатостороння група:

- приймає участь у консультаціях з метою **визначення кандидатури Адміністратора (Аудитора)** (ст.6 Розпорядження);
- приймає участь у консультаціях з метою **визначення кандидатури Валідатора** (ст.8);

17 Король Норвегії номінально є носієм виконавчої влади, функції якої на практиці здійснює так звана Королівська (або Державна) Рада, яку очолює Прем'єр-міністр Норвегії.

вивчає проект щорічного звіту Адміністратора (Аудитора) та готує свої коментарі до нього (ст.7);

- **приймає участь у консультаціях з Міністерством палива та енергетики щодо розроблення форм звітності, а також рішень або розпоряджень стосовно імплементації чи внесення змін до цього Розпорядження** (ст.9).

Ще до формального створення Багатосторонньої групи у Норвегії було сформовано взимку 2008-2009 років попередню групу у складі представників громадськості, видобувних компаній та державних органів¹⁸. Метою створення такої попередньої групи було забезпечення участі зацікавлених осіб у підготовчій стадії приєднання Норвегії до ІЗПВГ, а саме у консультаціях щодо процесу імплементації та принципів ІЗПВГ, розробці робочого плану по впровадженню Норвегією ІЗПВГ, аналізі коментарів, отриманих за результатами публічних слухань щодо процесу та принципів ІЗПВГ, призначенні Багатосторонньої групи тощо¹⁹.

1.2. Призначення Адміністратора (Аудитора)

Відповідно до ст.6 Розпорядження, **Адміністратора (Аудитора) призначає Король Норвегії, після проведення консультацій з Багатосторонньою групою**. Призначення Адміністратора (Аудитора) відбувається після проведення процедури відкритого тендеру²⁰.

Завданням **Адміністратора (Аудитора)** є (ст.ст.6-7):

- **проведення звірки даних щодо сум платежів та надходжень** до бюджету від діяльності у нафтовидобувній та газовидобувній галузях;
- **виявлення розбіжностей** між даними щодо сум платежів, які подаються видобувними компаніями, та даними щодо сум надходжень, які подаються державними установами, а також **з'ясування причин таких розбіжностей**;
- **підготовка щорічного звіту** щодо платежів та надходжень до бюджету від діяльності у нафтовидобувній та газовидобувній галузях. При цьому Адміністратор повинен подати проект звіту на розгляд Багатосторонній групі до 01 жовтня. Після отримання коментарів від Багатосторонньої групи до 1 листопада Адміністратор повинен фіналізувати звіт до 15 листопада²¹;
- **публікація щорічного звіту** щодо платежів та надходжень до бюджету від діяльності у нафтовидобувній та газовидобувній галузях.

Першим Адміністратором (Аудитором) в Норвегії стала компанія Deloitte, яка у лютому 2009 року оприлюднила свій звіт за результатами звірки звітності 2008 року²².

18 За інформацією Міністерства палива та енергетики Норвегії <http://www.npd.no/global/engelsk/3%20-%20publications/facts/facts2009/chapters/kap8.pdf>

19 Проект робочого плану Норвегії щодо імплементації ІЗПВГ (2008-2009)

20 <http://eiti.org/Norway>

21 Відповідно до ст.10 Розпорядження, Міністерство палива та енергетики Норвегії може надавати відстрочення вказаних граничних строків.

22 Звіт Адміністратора (Аудитора) за 2008 рік «Ініціатива щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях. Звірка грошових потоків від нафтогазової промисловості у Норвегії», <http://www.regjeringen.no/upload/OED/Rapporter/2010-0121%20EIT%20rapport%20engelsk.pdf>

1.3. Подання Адміністратору (Аудитору) звітності щодо сум платежів та надходжень

1.3.1. Подання звітності компаніями

Відповідно до ст. 3 Розпорядження, до 1 серпня кожного року так звані ліцензіати²³ зобов'язані подати Адміністратору (Аудитору) звітність про всі виплати, здійснені у попередньому році у зв'язку із нафтогазовою діяльністю відповідно до:

- Акта від 13 червня 1975 року №35 щодо оподаткування нафтогазових родовищ континентального шельфу тощо (акт про оподаткування нафтогазової діяльності);
- Акта від 21 грудня 1990 року №72 щодо податку на викиди CO2 при здійсненні нафтогазової діяльності на континентальному шельфі;
- глави 3-19 Розпорядження від 11 грудня 2001 року №1451 про спеціальні збори за викиди NOx;
- статті 4-10 Акта про нафтогазову діяльність.

Крім того, Розпорядження передбачає **обов'язок двох державних компаній також подавати свою звітність Адміністратору (Аудитору)** (ст.3). Зокрема, вказаний обов'язок поширюється на:

1. компанію Petoro AS, яка від імені держави здійснює управління прямими державними фінансовими частками щодо континентального шельфу Норвегії і яка до 01 серпня кожного року повинна подати звітність щодо всіх платежів, здійснених на користь держави (в Центральний банк) у попередньому році у зв'язку із прямими державними фінансовими частками;
2. компанію StatoilHydro AS, на яку припадає близько 80% видобутку нафти та газу у Норвегії і яка до 01 серпня кожного року повинна подати звітність про всі платежі, здійснені на користь держави (в Центральний банк) за попередній рік в результаті продажу нафти і газу державного видобутку.

Як випливає із формулювань ст.3 Розпорядження, **подання звітності про платежі до державного бюджету є обов'язком компаній, які мають ліцензію на здійснення діяльності у сфері видобування нафти і газу (ліцензіатів), а також вказаних державних компаній.**

Разом з тим, **Розпорядження не містить положення щодо відповідальності за невиконання такого обов'язку.**

Варто підкреслити, що за інформацією Міністерства палива та енергетики Норвегії, **Асоціація нафтової промисловості Норвегії**, до складу якої входять 46 нафтогазових компаній та 61 постачальна компанія, **від імені своїх членів висловила згоду на оприлюднення сум податкових платежів, які сплачуються нафтогазовими компаніями до державного бюджету**²⁴. І вже для підготовки першого річного звіту 44 із 46 компаній- членів Асоціації нафтової промисловості

23 Згідно зі ст.2 Розпорядження у його положеннях використовуються терміни Акта Норвегії про нафтогазову діяльність №74 від 26.11.1996. Відповідно до пункту 1-6 «j» вказаного Акта, ліцензіатом є фізична особа або юридична компанія, або декілька таких осіб чи компаній, які отримали ліцензію відповідно до цього Акта або попереднього законодавства на здійснення діяльності у сфері розвідки, видобування, транспортування або використання нафти та газу. Враховуючи, що процес імплементації ІЗПВГ у Норвегії стосується лише сфери видобування нафти та газу, то можна зробити висновок, що обов'язок подання звітності у даному контексті стосується лише тих компаній, які отримали ліцензії на здійснення діяльності у сфері видобування нафти та газу.

24 <http://www.npd.no/global/engelsk/3%20-%20publications/facts/facts2009/chapters/kap8.pdf>

Норвегії подали Адміністратору (Аудитору) свою звітність за 2008 рік разом з іншими видобувними компаніями.

У доступі відсутня інформація про те, коли саме Асоціації нафтової промисловості Норвегії висловила свою згоду на приєднання її членів до процесів реалізації ІЗПВГ в Норвегії (до прийняття Розпорядження 26 червня 2009 року чи після його прийняття) або яким чином таку згоду було висловлено. Водночас, можна припустити, що *(i)* таку згоду Асоціації нафтової промисловості Норвегії все таки було висловлено до 26 червня 2009 року і що *(ii)* саме згода Асоціації нафтової промисловості Норвегії як представника переважної кількості видобувних компаній, які працюють у Норвегії, стала підставою для включення у Розпорядження обов'язку ліцензіатів подавати Адміністратору (Аудитору) свою звітність.

1.3.2. Подання звітності державними органами (установами, організаціями)

Відповідно до ст.4 Розпорядження, Податкова Адміністрація, Нафтогазовий директорат, Орган з митних та акцизних зборів, компанія Petoro AS (в якості отримувача платежів) та Центральний банк зобов'язані подати Адміністратору до 01 серпня кожного року звітність про всі надходження за попередній рік, отримані від ліцензіатів згідно зі ст.3 Розпорядження. При цьому:

1. Податкова адміністрація звітує щодо надходжень сум податків на доходи від нафтової діяльності;
2. Нафтогазовий директорат звітує щодо надходжень сум податку на викиди CO₂ та збору за земельну ділянку;
3. Орган з митних та акцизних зборів звітує щодо надходжень сум податку на викиди NO_x;
4. Центральний банк звітує щодо надходжень, які він отримує від державних компаній Petoro AS та StatoilHydro AS, що здійснюють платежі відповідно до ст.3 Розпорядження;

компанія Petoro AS звітує щодо надходжень сум частини прибутку ліцензіатів (чистого прибутку від видобування), у яких держава не має прямих фінансових часток, але має право на одержання частки прибутку²⁵.

В процесі підготовки до проведення першої аудиторської звірки звітності виникло питання про **правомірність подання звітності Податковою адміністрацією та Органом з митних і акцизних зборів, оскільки у Митному Акті Норвегії та в Акті про оподаткування Норвегії містяться норми про збереження конфіденційності інформації**. У зв'язку із цим та на основі аналізу, проведеного Міністерством фінансів та Міністерством палива та енергетики Норвегії, Міністерство фінансів підготувало листа від 14.09.2009 №08/01064-56, у якому було роз'яснено, що **положення про конфіденційність не повинні перешкоджати поданню звітності**²⁶.

25 Звіт Адміністратора (Аудитора) за 2008 рік «Ініціатива щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях. Звірка грошових потоків від нафтогазової промисловості у Норвегії», <http://www.regjeringen.no/upload/OED/Rapporter/2010-0121%20EIT%20rapport%20engelsk.pdf>

26 Лист №08/01064-56 лише норвезькою мовою представлено в якості Додатка № 11 до Звіту Адміністратора (Аудитора) за 2008 рік «Ініціатива щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях. Звірка грошових потоків від нафтогазової промисловості у Норвегії», <http://www.regjeringen.no/upload/OED/Rapporter/2010-0121%20EIT%20rapport%20engelsk.pdf>

Висновки:

Починаючи з 2009 року, Норвегія впроваджує принципи ІЗПВГ у нафтогазовидобувній промисловості. Зокрема, було створено багатосторонню групу зацікавлених осіб, яка діє на постійній основі, до складу якої входять представники держави, видобувних компаній та громадськості і яка приймає безпосередню участь у процесах відбору Адміністратора (Аудитора) та Валідатора.

На виконання завдань ІЗПВГ та з метою імплементації її принципів Норвегія прийняла також спеціалізований нормативно-правовий акт – Розпорядження про звітність та звірку грошових потоків від діяльності у нафтогазовій сфері, яке містить загальні та мінімальні правила реалізації ІЗПВГ в Норвегії. Разом з тим, відсутні відомості про прийняття Норвегією інших нормативно-правових актів або внесення змін до існуючих нормативно-правових актів з метою приведення її законодавства у відповідність до принципів та правил ІЗПВГ.

На основі аналізу доступної інформації можна зробити висновок про те, що залучення видобувних компаній до процесу імплементації ІЗПВГ у Норвегії було здійснено наступним чином:

1. добровільне висловлення видобувними компаніями згоди на приєднання до процесів ІЗПВГ (зокрема, Асоціація нафтової промисловості Норвегії від імені своїх членів висловила згоду на оприлюднення сум податкових платежів, які сплачуються нафтогазовими компаніями до державного бюджету); і
2. встановлення для видобувних компаній юридичного обов'язку щорічно подавати Адміністратору (Аудитору) свою звітність, підготовлену за встановленими формами та згідно з правилами ІЗПВГ, відповідно до положень Розпорядження про звітність та звірку грошових потоків від діяльності у нафтогазовій сфері.
3. Крім того, з метою уникнення виникнення суперечностей щодо співвідношення між обов'язком державних органів зберігати конфіденційність інформації, який міститься в Митному Акті та Акті про оподаткування, та обов'язком подавати Адміністратору (Аудитору) звітність для її подальшого оприлюднення, Міністерство фінансів Норвегії підготувало роз'яснення про те, що подання звітності відповідно до правил ІЗПВГ не є порушенням положень про конфіденційність.

II. Республіка Казахстан

Статус «Країни-кандидата ІЗПВГ» Казахстан отримав у вересні 2007 року. Казахстан здійснює впровадження ІЗПВГ в нафтогазовій та гірничорудній сферах.

Для реалізації ІЗПВГ **5 жовтня 2005 року підписано Меморандум порозуміння стосовно реалізації ІЗПВГ в Республіці Казахстан** (далі – «Меморандум»). Меморандум підписано між (i) Міжвідомчою Робочою групою з підготовки рекомендацій і позиції Казахстану з питання реалізації ініціативи Великобританії щодо прозорості діяльності видобувних галузей (далі – «Міжвідомча Робоча група»)³³, (ii) депутатами Парламенту Республіки Казахстан, (iii) компаніями, які володіють правами надрокористування у видобувних галузях (нафтогазовій і гірничорудній галузях) Республіки Казахстан та (iv) неурядовими організаціями, що входять до Коаліції «Нафтові доходи - під контроль суспільства!» (далі - «Коаліція неурядових організацій») (далі разом – «Сторони Меморандуму»).

Відповідно до ч.1 Меморандуму, для нагляду за процесом виконання ІЗПВГ **Сторони Меморандуму** створюють Національну раду зацікавлених сторін (далі – «НРЗС»). Відповідно до звіту валідатора, підготовленого для НРЗС в Казахстані у квітні 2010 року³⁴, НРЗС було створено в листопаді 2005 року одночасно наказами Міністра фінансів та Міністра енергетики і мінеральних ресурсів Казахстану.

До складу НРЗС входять по 3 постійних представники і 3 їх заступники від Уряду, Парламенту, видобувних компаній і неурядових організацій. Представники НРЗС можуть змінюватись за рішенням групи, яку вони представляють, без погодження цього питання з іншими членами НРЗС. НРЗС очолює віце-міністр з енергетики і мінеральних ресурсів Казахстану. НРЗС збирається не менше одного разу в 6 місяців.

При НРЗС створюються робочі групи, зокрема: Робоча група по популяризації ІЗПВГ; Робоча група по підготовці пропозицій; Робоча група по підготовці звіту ІЗПВГ; Робоча група по фінансуванню Робочого плану тощо.

В Положенні НРЗС описані наступні функції, які здійснює НРЗС³⁵:

- Здійснення нагляду за процесом реалізації ІЗПВГ і забезпечення постійного удосконалення процесу реалізації ІЗПВГ в Казахстані.
- Надання Сторонам Меморандуму керівних вказівок щодо процесу реалізації ІЗПВГ в Казахстані з урахуванням існуючих критеріїв ІЗПВГ.
- Щорічна підготовка рекомендацій і надання керівних вказівок Сторонам Меморандуму стосовно робочих планів реалізації ІЗПВГ.
- Підготовка рекомендацій Сторонам Меморандуму стосовно форм звітності, які будуть надані аудиторській компанії.
- Підготовка рекомендацій Сторонам Меморандуму стосовно прес-релізу за результатами аудиторської перевірки на основі звіту аудиторської компанії тощо.

Крім того, при Міністерстві енергетики і мінеральних ресурсів (з 20 травня 2010 року – Міністерство нафти і газу) створено Секретаріат, який здійснює адміністративну і організаційну підтримку НРЗС. Секретаріат очолює віце-міністр з енергетики і мінеральних ресурсів, і до його складу входить також представник Міністерства фінансів. Секретаріат було створено в межах Робочого плану на 2007-2009 роки в частині створення спеціалізованого секретаріату ІЗПВГ для координації всієї роботи в рамках ІЗПВГ.

33 Міжвідомча робоча група створена наказом Міністра енергетики і мінеральних ресурсів Республіки Казахстан від 14 квітня 2005 року № 110.

34 Звіт по валідації для НРЗС 2010 року (квітень 2010 року). <http://www.eiti.kz/ru/documents/Valid/>

35 Інформація зі Звіту по валідації для НРЗС 2010 року. <http://www.eiti.kz/ru/documents/Valid/>

2.1. Зміни в законодавстві

З метою реалізації ІЗПВГ в нафтогазовій та гірничовидобувні сферах у законодавство Казахстану було внесено такі зміни:

I. 5 жовтня 2005 року було підписано Меморандум. Положення Меморандуму передбачають створення НРЗС, встановлюють загальні правила відбору аудиторської компанії, а також правила проведення такою компанією звірки звітності, наданої видобувними компаніями стосовно платежів до бюджету, та звітності, наданої урядом стосовно надходжень до бюджету.

Меморандум містить декілька додатків, а саме:

1. Перелік видобувних компаній, що підписали Меморандум (Додаток №1);
2. Список депутатів Парламенту Казахстану, що підписали Меморандум (Додаток №2);
3. Перелік неурядових організацій, що підписали Меморандум (Додаток №3);
4. Перелік потоків фінансових надходжень від діяльності підприємств нафтогазового і гірничовидобувного сектору (Додаток №4);
5. Об'єм роботи і критерії відбору аудиторської компанії (Додаток №5);
6. Положення про Виборчу групу (орган, що визначає аудиторську компанію) (Додаток №6).

II. Міністерством нафти і газу та Міністерством фінансів Казахстану **прийнято накази про створення НРЗС** у листопаді 2005 року.

III. Урядом Казахстану затверджено Постанову «Про реалізацію Ініціативи по забезпеченню прозорості у видобувних галузях у Республіці Казахстан» від 04.12.06 року №1166, у якій закріплено намір Казахстану приєднатися до ІЗПВГ. Постанова встановлює завдання для міністерств Казахстану щодо реалізації ІЗПВГ. Так, Міністерство нафти і газу зобов'язано провести переговори з надрокористувачами стосовно їх приєднання до Меморандуму, а також, спільно з Міністерством фінансів розробити та внести на розгляд Уряду законопроекти щодо механізмів залучення надрокористувачів до Меморандуму.

IV. Внесено **зміни до законів «Про надра і надрокористування», «Про нафту»** (Законом Казахстану» від 12.01.07 року № 266). Інформація про зміни, що стосуються реалізації ІЗПВГ, більш детально представлена у пункті 2.2 нижче³⁶.

V. Внесено **зміни до Положення про Міністерство нафти і газу** (Постановою Уряду Казахстану від 10.04.09 року № 499)³⁷.

Крім того, **Коаліція неурядових організацій в 2008 році запропонувала додаткові зміни** до чинного законодавства Казахстану (зокрема, до Закону про угоди про розподіл продукції, Закону про концесії, Закону про інвестиції), а також запропонувала ряд змін до тих постанов Уряду і наказів Міністерства нафти і газу, що регламентують підготовку і організацію інвестиційних програм, підготовку конкурсних заявок і пропозицій, правила надання прав надрокористування тощо. Проте, **Уряд поки ще не розглянув такі пропозиції**.

³⁶ У зазначені закони було внесено ряд інших змін, що прямо не впливають на реалізацію ІЗПВГ.

³⁷ Інформація стосовно конкретних внесених змін в режимі загального доступу відсутня.

2.2. Методи залучення видобувних компаній до участі в ІЗПВГ

Проаналізувавши механізми залучення видобувних компаній до участі в ІЗПВГ в Казахстані, можна зробити висновок про те, що такі компанії залучаються залежно від того, чи вони мають право надрокористування, чи лише звертаються за ним:

1. щодо компаній, які звертаються за отриманням права надрокористування.

Зокрема, зміни до Закону «Про надра та надрокористування» передбачають:

- **обов'язок видобувної компанії приєднатися до Меморандуму ще до підписання контракту** як один із елементів, які повинна містити конкурсна пропозиція на отримання права надрокористування (пп.3-1 п.3 ч.2 ст.41-5);
- **обов'язок надрокористувачів подавати звітність, підтверджену аудиторським звітом, відповідно до вимог ІЗПВГ** (пп.33-3 п.1 ст.63).

2. щодо компаній, які вже отримали право надрокористування.

Компанії, що уже уклали контракти, мають право не підписувати Меморандум, посилаючись на конфіденційність підписаних ними контрактів (п.2,6 Робочого плану на 2007-2009 рр.). **Залучення таких компаній до підписання Меморандуму здійснюється шляхом переговорів**³⁶. Відповідно до Звіту по валідації для НРЗС 2010 року, такий механізм переговорів є не досить дієвим, оскільки станом на дату написання вказаного звіту лише 17% із 800 видобувних компаній беруть участь в ІЗПВГ.

2.3. Загальні правила проведення аудиторської перевірки звітів

За загальними правилами ІЗПВГ, звітності, що надаються аудиторській компанії, повинні містити інформацію щодо **(i)** платежів, які отримав Уряд від видобувних компаній та **(ii)** платежів, які видобувні компанії сплатили Уряду³⁷. Відповідно до п.2 Меморандуму, така звітність подається аудиторській компанії щороку до 1 травня.

Згідно з положеннями п.5 Меморандуму, **аудиторська компанія обирається Виборчою групою за визначеними у додатку до Меморандуму критеріями**. Виборча група складається з 8 осіб – по 2 представники від кожної Сторони Меморандуму. Вибір аудиторської компанії проводиться за результатами проведення конкурсу з числа так званих аудиторських компаній «Великої четвірки» (п. 4 Меморандуму).

Згідно з даними Звіту по валідації для НРЗС 2010 року, у Закон Казахстану «Про

36 п. 4 Робочого плану на 2009 рік.

37 Слід звернути увагу на існування певних неузгодженостей стосовно суб'єктів подання звітності від Уряду. Так, відповідно до п. 2 Меморандуму, звітність Уряду включає консолідовану інформацію щодо отриманих платежів від всіх видобувних компаній, які звітують. Консолідовану звітність про надходження в бюджет коштів для подачі аудиторській компанії готує Міжвідомча Робоча група і подає її аудиторській компанії. Натомість, згідно з п.2 Інструкції по заповненню Звіту по податках і інших обов'язкових платежів до бюджету від організацій нафтогазового та гірничорудного секторів Республіки Казахстан за 2008 фінансовий рік, уповноваженими на підготовку звітності про надходження до бюджету є виконавчі органи Міністерства фінансів Казахстану.

Виходячи зі Звіту аудиторської компанії за 2008 рік, від уповноваженого органу звітність надавали: Податковий комітет Міністерства фінансів Казахстану (названий у звіті аудиторської компанії «Уповноваженим органом»), Митний Комітет Міністерства фінансів Казахстану (далі - Митний комітет), Комітет Казначейства Міністерства фінансів Казахстану (далі - Казначейство). Уповноважений орган надав звітність по компаніям, отриману від територіальних органів по податках та іншим обов'язковим платежам до бюджету, які знаходяться в компетенції податкових органів, та звірену з даними Казначейства. Митний комітет надав дані по митних платежах і податках, отримані від територіальних митних органів і звірені з даними Казначейства. Казначейство надало інформацію по податках і інших обов'язкових платежах до бюджету, сплаченим в іноземній валюті, за умовами контрактів, укладених з Урядом Казахстану щодо користування надрами.

державні закупівлі» було внесено зміни, відповідно до яких **аудиторська компанія обирається Міністерством нафти і газу** за процедурами, встановленими самим законом³⁸. На думку валідатора, такі зміни призвели до негативних наслідків, оскільки НРЗС втратила право голосу у виборі аудиторської компанії.

Відповідно до технічного завдання для аудиторської компанії, яке щороку затверджується НРЗС, аудиторська компанія³⁹:

- проводить організаційну роботу із Секретаріатом з метою забезпечення надання видобувними компаніями їх звітності;
- отримує звітність від компаній та від Уряду;
- проводить роботу з компаніями щодо перевірки даних, викладених у їх звітності (уточнення даних, виправлення помилок, пов'язаних з порушенням порядку складання тощо);
- проводить звірку звітності компаній зі звітністю Уряду;
- направляє запити компаніям для надання підтверджуючих документів (виписок банків, платіжних доручень, особових рахунків тощо) при виявленні розбіжностей між звітністю компаній та Уряду. У випадку повного усунення розбіжностей видобувні компанії направляють аудиторській компанії виправлені дані з відповідними поясненнями.

Однією із загальних вимог ІЗПВГ є подання до аудиторської компанії звітності, що перевірена у відповідності до міжнародних стандартів аудиту. При реалізації ІЗПВГ на практиці Казахстан намагається дотримуватися цієї вимоги. Зокрема, форми звітності за 2006, 2007 і 2008 роки⁴⁰ включають «віконце», в якому компанії повинні відзначити, чи була проведена така аудиторська перевірка. Разом з тим, можна зробити висновок про те, що подання звітності, яка перевірена у відповідності до міжнародних стандартів аудиту, не є законодавчо визначеним обов'язком для видобувних компаній. Наприклад, у Звіті аудиторської компанії за 2006 рік міститься вказівка на те, що лише 51 компанія із 119 компаній-учасниць пройшла аудиторську перевірку згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності.

Відповідно до п.8 Додатку №5 до Меморандуму, за результатами звірки звітності щодо сум платежів, здійснених видобувними компаніями до державного бюджету, та сум надходжень, отриманих Урядом від видобувних компаній, аудиторська компанія готує звіт, який направляється всім Сторонам Меморандуму⁴¹.

2.4. Проведення валідації

За загальними правилами ІЗПВГ, валідація (перевірка) проводиться не рідше одного разу в 2 роки. Результатом проведення процесу валідації повинен стати звіт, який містить оцінку реалізації ІЗПВГ в межах конкретної «Країни-кандидата».

Як вказано у Звіті по валідації для НРЗС 2010 року, в Казахстані процес валідації включає наступні етапи:

38 Інформація щодо конкретних внесених змін, які вплинули на порядок обрання аудитора, в режимі загального доступу відсутня.

39 За інформацією зі Звіту по звірці даних про податки та інші обов'язкові платежі до бюджету, наданих видобувними компаніями і Міністерством фінансів Республіки Казахстан (Уповноважений орган) за 2008 рік в рамках Республіканської програми «Реалізація ІЗПВГ».

40 Форми звітності за 2009 та 2010 роки поки не опубліковані.

41 Відповідно до п/п е) п.6 Меморандуму, звіт аудиторської компанії направляється Сторонам протягом 60 днів після строку подачі всіх звітів аудиторській компанії при умові, що всі заходи, передбачені в Додатку 5 до Меморандуму здійснено для вирішення будь-яких розбіжностей.

1. Призначення валідатора.
2. Підготовка до проведення дослідження.
3. Проведення дослідження для підготовки звіту; підготовка звіту.
4. Розгляд звіту про валідацію з боку НРЗС.
5. Надання звіту про валідацію Комітету з питань валідації при Міжнародному секретаріаті ІЗПВГ.
6. Складення кінцевого звіту з урахуванням коментарів НРЗС і Комітету з питань валідації.
7. Прийняття Правлінням ІЗПВГ рішення про присвоєння країні статусу «Країна-учасник».

Відповідно до Плану дій щодо проходження валідації в 2009 році, процес підготовки до валідації в Казахстані включав такі стадії:

1. Проведення підготовчого семінару за участю представників зацікавлених сторін (виконавець - фонд Сорос-Казахстан).
2. Проведення національної конференції по ІЗПВГ з участю зацікавлених сторін (виконавці – НРЗС, Міністерство нафти і газу, Всесвітній банк).
3. Розробка і затвердження Технічного завдання для валідатора і Договору надання послуг валідатора (затверджують виконавці - Міжнародний Секретаріат ІЗПВГ, НРЗС, Міністерство нафти і газу, Робоча група по валідації при НРЗС).
4. Публікація оголошення про конкурс (виконавці - Міністерство нафти та газу, Міжнародний Секретаріат ІЗПВГ).
5. Проведення конкурсу по вибору валідатора (виконавці - Міністерство нафти та газу, Міжнародний Секретаріат ІЗПВГ, НРЗС).
6. Укладення договору з валідатором (виконавець - Міністерство нафти та газу).
7. Надання валідатором попереднього звіту (виконавець - Міністерство нафти і газу та НРЗС).
8. Розгляд, доопрацювання та затвердження звіту валідатора (виконавець - НРЗС).
9. Затвердження звіту Міністерством нафти і газу.
10. Публікація звіту (виконавець - Секретаріат).

Звіт по валідації для НРЗС 2010 року в Казахстані підготувала компанія «*Hart Nurse Ltd*»⁴². Принципи і методика проведення валідації в Казахстані були засновані на Правилах проведення валідації ІЗПВГ (в редакції від квітня 2009 року)⁴³. Дослідницька робота з валідації проводилася в період з 23 листопада до 2 грудня 2009 року; подальша робота з компаніями тривала до 10 грудня 2009 року. Водночас, звіт по валідації для НРЗС 2010 року містив негативні висновки щодо прогресу імплементації Казахстаном ІЗПВГ, тому процес валідації у Казахстані поки не

42 Враховуючи загальні правила з проведення валідації ІЗПВГ, валідатор повинен обиратись багатосторонньою групою зацікавлених осіб, якою у Казахстані є НРЗС. Проте, виходячи з загальнодоступної інформації щодо реалізації ІЗПВГ у Казахстані, неможливо встановити, хто проводив процедури обрання Валідатора.

43 <http://www.eiti.kz/ru/documents/Valid/>

завершено і термін його завершення було продовжено до 9 вересня 2010 року⁴⁴.

При проведенні валідації у 2010 році **валідатором було виявлено такі основні проблеми в реалізації ІЗПВГ у Казахстані:**

1. Не досягнуто розширення кола компаній, що приєднались до Меморандуму.
2. Положення про НРЗС не відображає фактичних обов'язків НРЗС.
3. Недостатня зрозумілість і прозорість представлення компаній і суспільства у НРЗС (зокрема, незрозуміло, яким чином з самого початку було визначено та призначено членів НРЗС від видобувних компаній та громадянського суспільства, які процедури використовуються для їх призначення і ротації тощо).
4. Усі звіти, підготовлені аудиторськими компаніями, є складними для їх розуміння широкими масами.
5. Участь неурядових організацій у процесах реалізації ІЗПВГ наближена до суто формальної.
6. Залучення місцевих аудиторських компаній для підготовки останніх двох щорічних звітів (Меморандум проголошує необхідність обирати аудиторську фірму з числа так званої «Великої четвірки», натомість було залучено місцеві компанії, невідомі неурядовим організаціям та видобувним компаніям).
7. Аудиторські компанії не мали можливості висловити свою думку щодо технічного завдання для них.

Висновки

З метою імплементації ІЗПВГ Казахстан забезпечив підписання в 2005 році Меморандуму порозуміння стосовно реалізації ІЗПВГ, сторонами якого виступають Уряд, Парламент, неурядові організації та видобувні компанії. Меморандум не має юридично зобов'язальної сили. Його положення містять загальні правила обрання аудиторської компанії виборчою групою, яку створюють Сторони Меморандуму, та проведення такою аудиторською компанією звірки сум платежів від видобувних компаній та сум надходжень до бюджету. Разом з тим, після внесення змін до закону Казахстану «Про державні закупівлі», які передбачають обрання аудиторської компанії Міністерством нафти і газу Казахстану, Сторони Меморандуму (зокрема, громадськість та видобувні компанії) втратили можливість впливати на цей процес.

У Казахстані працює велика кількість видобувних компаній (близько 800). Проте лише 17% з них приєдналися до Меморандуму та процесів реалізації ІЗПВГ. Згода компанії на приєднання до Меморандуму є обов'язковою лише у випадку, якщо така компанія тільки звертається за отриманням права надрокористування (такий обов'язок встановлено на законодавчому рівні). Компанії, які уже мають дозволи на користування надрами, приєднуються до Меморандуму в добровільному порядку, і їх залучення здійснюється шляхом переговорів, які у Казахстані не приносять відчутних результатів.

Проаналізувавши процес реалізації ІЗПВГ в Казахстані, можна прийти до висновку, що механізм реалізації в країні розроблений не до кінця, що і зумовило низьку активність видобувних компаній у приєднанні до ініціативи.

⁴⁴ Інформація про завершення процесу валідації в Казахстані та про зміну статусу Казахстану відсутня.

III. Республіка Монголія

3.1. Загальні відомості про ІЗПВГ у Монголії

Монголія має значні запаси корисних копалин, серед яких в основному переважають рудні корисні копалини. Запаси нафти в Монголії незначні - існує лише 2 невеликих родовища. Істотні запаси природного газу відсутні. Видобувна промисловість є центральним елементом економіки Монголії, а доходи від неї складають 33% усіх державних доходів⁴⁵.

Парламент Монголії оголосив про намір приєднатися до ІЗПВГ у жовтні 2005 року. Вже 4 січня 2006 року Уряд Монголії видав Постанову №1, в якій офіційно проголошувався намір приєднатися до ІЗПВГ та встановлювалися основні інституційні та законодавчі засади впровадження ІЗПВГ в державі. У 2006 році було створено Національну Раду з ІЗПВГ та Робочу Групу зацікавлених сторін. У 2007 році під патронатом Світового Банку було створено Секретаріат з питань ІЗПВГ Монголії. Ці три органи становлять основу для імплементації ІЗПВГ у Монголії. У листопаді 2007 року Монголія отримала статус «країни-кандидата» ІЗПВГ. 15 квітня 2010 року Рада ІЗПВГ надала Монголії статус «країни-кандидата», який близький до статусу «країни-учасника» ІЗПВГ⁴⁶.

3.2. Заходи, прийняті з метою імплементації ІЗПВГ в Монголії

Заходи з імплементації ІЗПВГ в Монголії можна умовно поділити на 1) інституційні (стосуються створення відповідних органів, організацій, установ, встановлення їх повноважень в сфері ІЗПВГ тощо) та 2) законодавчі (передбачають внесення змін до законодавства з метою створення належного юридичного підґрунтя для реалізації ІЗПВГ в Монголії).

3.2.1. Інституційні зміни

1. Створення Національної Ради з ІЗПВГ

Першим нормативно-правовим актом, прийнятим в межах та для імплементації правил ІЗПВГ, була Постанова Уряду Монголії №1 від 4 січня 2006 року, якою передбачалося створення Національної Ради з ІЗПВГ Монголії як головного наглядового та координуючого органу з ІЗПВГ у Монголії (далі – «Національна Рада»). Національна Рада складається з членів Уряду Монголії, представників громадянського суспільства та керівників видобувних компаній. Головою Національної Ради виступає Прем'єр-міністр Монголії, а його радник виконує функції Секретаря Національної Ради. Відповідно до Постанови №1, до складу Національної Ради також входять представники⁴⁷:

- **від Уряду:** Міністр фінансів, Міністр промисловості та торгівлі, Міністр з навколишнього природного середовища, Голова Державної професійної Інспекції, Старший радник Прем'єр-Міністра;

- **від Парламенту:** Голови Постійних Комісій Парламенту з бюджету та економіки, Державної Аудиторської Палати, Державного Відділу Статистики;

45 <http://en.wikipedia.org/wiki/Mongolia>, Звіт Валідатора - <http://eiti.org/files/Mongolia%20Final%20Validation%20Report.pdf>

46 Відповідно до загальних правил ІЗПВГ, надання статусу «країна-кандидат», близької до статусу «країна-учасник» ІЗПВГ застосовується у випадках, коли Рада ІЗПВГ вважає, що країна-кандидат не лише досягла суттєвого прогресу, але може найближчим часом набути статусу «країни-учасника».

47 Звіт Валідатора - <http://eiti.org/files/Mongolia%20Final%20Validation%20Report.pdf>, <http://eitimon-golia.mn/index.php?&langid=2#/index.php?dazo=page&pageid=84>.

- **від видобувних компаній:** Поважний Президент та Виконавчий директор Національної Асоціації з корисних копалин, Генеральний Директор видобувної Корпорації «Erdenet» тощо;

- **від неурядових організацій:** Виконавчий директор форуму «Відкрите Суспільство», Голова Центру з прав людини і розвитку, Голова фундації «Прозорість» тощо.

Відповідно до Положення про повноваження Національної Ради, прийнятого самою Національною Радою **12 травня 2006 року** (зі змінами від 13 березня 2007 року), метою її діяльності є впровадження основних принципів ІЗПВГ та створення належного політичного, юридичного та інституційного підґрунтя для імплементації ІЗПВГ у Монголії. Основною формою роботи Національної Ради є проведення засідань. Засідання готуються Секретарем Національної Ради. Порядок денний доводиться до відома Голови Національної Ради не пізніше ніж за 2 дні до засідання. При проведенні засідань Національної Ради ведеться відповідний протокол, який підписується Секретарем та надається всім членам Національної Ради.

Національній Раді допомагає Робоча Група зацікавлених сторін та Секретаріат з ІЗПВГ.

2. Створення Робочої Групи зацікавлених сторін

Робочу Групу зацікавлених сторін при Національній Раді (далі – «Робоча група») було створено відповідно до Постанови Уряду №3, прийнятої у **січні 2006 року**⁴⁸.

Робоча Група є основним органом, який безпосередньо займається розробкою конкретних заходів з імплементації ІЗПВГ, проведенням експертних аналізів, моніторингом зауважень щодо імплементації з боку зацікавлених сторін тощо.

Формування Робочої Групи відбувається на паритетних засадах з числа представників Уряду, видобувних компаній та неурядових організацій. Склад Робочої Групи затверджується Головою Національної Ради. Станом на листопад 2009 року Робоча Група складалася з 25 членів: Головуючого (його функції виконує Секретар Національної Ради), восьми представників від Уряду, семи представників від видобувних компаній та дев'яти представників від громадянського суспільства-членів неурядових організацій (до яких, зокрема, входить Президент Інституту Професійних Аудиторів).

Будь-яка ініціатива або питання щодо імплементації ІЗПВГ (включаючи, ініціативи щодо внесення змін до законодавства) формулюється Робочою Групою шляхом розгляду та затвердження його на засіданні Робочої Групи.

3. Створення Секретаріату з ІЗПВГ

Секретаріат з ІЗПВГ (далі – «Секретаріат») виконує адміністративно-координаційні та організаційні функції і підтримує Національну Раду та Робочу Групу у процесі імплементації ІЗПВГ. Секретаріат було створено відповідно до Трестороннього Меморандуму про Порозуміння, підписаного між Урядом Монголії, видобувними компаніями та неурядовими організаціями 10 квітня 2007 року та Наказу Прем'єр-Міністра Монголії № 62⁴⁹, прийнятого у червні 2007 року. Секретаріат складається з трьох осіб.

48 Звіт Валідатора - <http://eiti.org/files/Mongolia%20Final%20Validation%20Report.pdf>

49 <http://eitimongolia.mn/?dazo=page&pageid=88>

3.2.2. Законодавчі зміни

1. Внесення змін до Закону «Про корисні копалини»

З метою реалізації принципів ІЗПВГ у червні 2006 року до Закону Монголії «Про корисні копалини», а саме до статті 48 «Подання інформації та звітів» було внесено такі зміни⁵⁰:

- пункт 48.9. передбачає, що «Держатель Ліцензії подає звіт щодо обов'язкових платежів, відповідно до пункту 48.7.3, до податкового органу, з використанням затвердженої ним форми, до 20-го числа місяця, наступного за звітним кварталом, а також подає річний звіт до 20 січня року, наступного за звітним.»
- пункт 48.10. передбачає, що «Держатель Ліцензії⁵¹ має інформувати громадськість про обсяги реалізованих товарів за рік та про розміри податків та платежів, сплачених до державного та місцевого бюджету протягом першого кварталу наступного року.»

Слід зауважити, що відповідно до пункту 3.1 Закону Монголії «Про корисні копалини», **сфера його дії не поширюється на воду, нафту і газ.**

2. Прийняття Постанови Уряду Монголії «Про затвердження функцій» №80

Наступним кроком Уряду Монголії щодо імплементації ІЗПВГ було прийняття Постанови «Про затвердження функцій» № 80 від **28 березня 2007 року**⁵², якою Уряд встановив основні функції і повноваження органів державної влади щодо забезпечення реалізації ІЗПВГ у Монголії. Державними органами, що задіяні у реалізації ІЗПВГ у Монголії, є:

- 1) Центральний державний орган з фінансових питань;
- 2) Центральний державний орган з питань геології та надровидобування;
- 3) Центральний державний орган з питань захисту навколишнього природного середовища;
- 4) Державна Податкова Адміністрація;
- 5) Державна Митна Адміністрація;
- 6) Центральний державний орган з питань корисних копалин та нафти;
- 7) Державний комітет з власності;
- 8) Центральний державний орган з питань іноземних громадян;
- 9) Центральна Державна Професійна Інспекція;
- 10) Органи влади на місцях.

З метою забезпечення впровадження ІЗПВГ в Монголії **Центральний державний орган з фінансових питань** (Міністерство фінансів) **здійснює наступні функції:**

- надає консультації та допомогу податковим та місцевим органам щодо заповнення форм звітності, погоджує інструкції та методологію з належного застосування форм звітності для подальшого публічного оголошення;
- надає інструкції Державній Податковій Адміністрації з підготовки звітів по кожній компанії, на яку поширюється положення ІЗПВГ, та погоджує такі звіти у відповідності до форм звітності та інструкцій на предмет податків та платежів, сплачених до державного та місцевого бюджетів видобувними компаніями, які

50 Закон Монголії «Про корисні копалини» - http://eitimongolia.mn/modules/download/files/amtuhai_huuli_eng.pdf

51 Компанія, що отримала ліцензію на здійснення видобувної діяльності.

52 <http://eitimongolia.mn/?dazo=catnews&catid=30#/?dazo=news&newsid=18>, Звіт Валідатора - <http://eiti.org/files/Mongolia%20Final%20Validation%20Report.pdf>

мають відповідну ліцензію (незалежно від форм власності, як резидентів, так і нерезидентів), та перевіряє такі звіти;

- надає інструкції державним органам та їх посадовим особам щодо необхідності складання нових звітів, у випадку якщо попередні звіти були підготовлені некоректно;
- передає до Секретаріату Загальнодержавний Звіт щодо податків та платежів, сплачених видобувними компаніями до державного та місцевого бюджетів. Такий Загальнодержавний Звіт фіналізується та погоджується на основі Звіту, підготовленого Державною Податковою Адміністрацією;
- інформує громадськість про Загальнодержавний Звіт;
- надає підтримку Національній Раді та Робочій Групі.

Центральний державний орган з питань геології та надровидобування здійснює наступні функції:

- сприяє застосуванню принципів та критеріїв ІЗПВГ видобувними компаніями, інформує та залучає їх до ІЗПВГ;
- готує зміни та доповнення до існуючого законодавства або готує нові нормативні акти з метою створення належного правового середовища для імплементації ІЗПВГ;
- надає підтримку Національній Раді та Робочій Групі.

Центральний державний орган з питань захисту навколишнього природного середовища здійснює наступні функції:

- інформує громадськість щодо використання видобувними компаніями 50% їх фондів для захисту навколишнього природного середовища⁵³ на відновлення природного середовища або усунення завданої йому шкоди.

Державна Податкова Адміністрація здійснює наступні функції:

- забезпечує та організовує застосування всіма податковими органами єдиної методології при підготовці звітності з ІЗПВГ;
- отримує, перевіряє та узгоджує звіти по кожній компанії через місцеві податкові адміністрації та податкових інспекторів окремих територіальних одиниць у відповідності до форм звітності, які містять інформацію щодо податків і платежів, сплачених видобувними компаніями до державного та місцевого бюджетів;
- надає інструкції державним органам та їх посадовим особам щодо необхідності складання нових звітів, у випадку якщо попередні звіти були підготовлені некоректно;
- передає звіти по кожній компанії, підготовлені відповідно до форм звітності, до Центрального державного органу з фінансових питань;
- надає підтримку Національній Раді та Робочій Групі.

Державна Митна Адміністрація здійснює наступні функції:

- передає до Державної Податкової Адміністрації звіти по кожній компанії, підготовлені відповідно до індикаторів, передбачених формами звітності, щодо утриманих митних зборів, податку на додану вартість, спеціальних зборів та інших обов'язкових платежів.

53 Такі фонди формуються відповідно до пунктів 38.1, 39.1.9 Закону Монголії «Про корисні копалини».

Центральний державний орган з питань корисних копалин та нафти здійснює наступні функції:

- сприяє застосуванню принципів та критеріїв ІЗПВГ видобувними компаніями, та залученню останніх до ІЗПВГ;
- забезпечує належне інформування керівників та бухгалтерів видобувних компаній щодо застосування методології з підготовки звітів ІЗПВГ;
- передає до Державної Податкової Адміністрації звіти, підготовлені у відповідності до індикаторів, передбачених у формах звітності, щодо утриманих з видобувних компаній ліцензійних платежів та інших зборів;
- інформує громадськість про погоджений річний обсяг видобутих та проданих видобувними компаніями корисних копалин згідно із відповідними формами звітності;
- передає до Секретаріату звіти по кожній компанії щодо видобутих та проданих обсягів корисних копалин, сплачених податків та платежів до державного та місцевих бюджетів, відповідно до статті 48.10 Закону Монголії «Про корисні копалини», з довідкою стосовно публікації цих звітів;
- надає підтримку Національній Раді та Робочій Групі.

Державний комітет з власності здійснює наступні функції:

- забезпечує інформування вищих посадових осіб видобувних компаній про принципи, критерії та важливість ІЗПВГ, та залучає їх до ІЗПВГ;
- забезпечує належне інформування вищих посадових осіб та бухгалтерів видобувних компаній про застосування методології з підготовки звітів ІЗПВГ;
- передає до Державної Податкової Адміністрації звіти, підготовлені відповідно до індикаторів, передбачених формами звітності, по кожній компанії щодо отриманих дивідендів з державного або місцевого майна.

Центральний державний орган з питань іноземних громадян здійснює наступні функції:

- передає до Державної Податкової Адміністрації звіти по кожній компанії, підготовлені відповідно до індикаторів, передбачених формами звітності, щодо податків та інших зборів, утриманих із заробітної плати іноземних працівників.

Центральна Державна Професійна Інспекція здійснює наступні функції:

- перевіряє рівень застосування принципів та положень ІЗПВГ видобувними компаніями при проведенні їх інспектування в межах своїх повноважень та, відповідно, інформує громадськість.

Органи влади на місцях здійснюють наступні функції:

- створюють відділи, відповідальні за впровадження ІЗПВГ. Кожен такий відділ, у складі трьох осіб, очолює заступник міського голови відповідної територіальної одиниці;
- інформують видобувні компанії, що функціонують на їх території, про принципи, критерії та важливість ІЗПВГ;
- здійснюють моніторинг за тим, чи видобувні компанії, які функціонують на їх території, готують звітність з ІЗПВГ та співпрацюють з іншими органами і неурядовими організаціями;
- готують звіти по кожній компанії, відповідно до індикаторів, передбачених формами звітності, щодо отриманих податків, платежів та інших зборів, а також

грошових та матеріальних внесків від видобувних компаній, що функціонують на їх території, та передають їх до Державної Податкової Адміністрації;

- здійснюють функції щодо подальшої належної імплементації принципів та положень ІЗПВГ.
- Основні взаємозв'язки вищезазначених органів та їх головні завдання в процесі реалізації ІЗПВГ в Монголії представлено у **Додатку Є**.

3. Підписання Тристороннього Меморандуму про порозуміння

З метою ефективної імплементації ІЗПВГ та встановлення партнерства між Урядом Монголії, видобувними компаніями та неурядовими організаціями **10 квітня 2007 року було підписано Тристоронній Меморандум про Порозуміння** (далі – «Меморандум») ⁵⁴. Згідно з його положеннями, зацікавлені сторони висловились за прийняття та наслідування цілей, принципів та критеріїв ІЗПВГ. Сторони погодилися з необхідністю відкритого надання інформації та формування звітності щодо сплачених податків та інших обов'язкових платежів з метою підвищення рівня прозорості та уникнення корупції у видобувній галузі Монголії. Меморандум є документом політичного характеру і не створює юридичних зобов'язань.

Відповідно до положень пункту 7 Меморандуму, **Уряд**:

- забезпечує імплементацію актів законодавства, а також регулятивних, фінансових, методологічних заходів з метою реалізації ІЗПВГ;
- шукає можливості для отримання фінансування, консультування та іншої допомоги з боку міжнародних донорів;
- організовує збори Робочої Групи та гарантує паритетну участь всіх зацікавлених сторін, забезпечуючи прийняття рішення на рівні Національної Ради;
- залучає видобувні компанії до ІЗПВГ;
- звітує про отримані від видобувних компаній податки, збори та інші обов'язкові платежі відповідно до затверджених форм звітності, публікує звіти та доповідає про це Робочій Групі;
- проводить оцінку стану імплементації ІЗПВГ, вивчає відгуки зацікавлених сторін, встановлює та коригує майбутні цілі для належної імплементації ІЗПВГ.

Відповідно до положень пункту 8 Меморандуму, **Видобувні компанії**:

- визначають своє бачення та шляхи імплементації ІЗПВГ у своїй діяльності;
- звітують про обсяги видобутої продукції та розміри сплачених до місцевого та державного бюджету податків, зборів та інших обов'язкових платежів, використовуючи затверджені форми звітності;
- несуть повну відповідальність за достовірність та повноту інформації, яку вони повідомляють, в тому числі, шляхом заповнення відповідних форм звітності, а також за проведення незалежної аудиторської оцінки своєї діяльності за відповідний звітний період;
- фінансують, на добровільній та відкритій основі, процес імплементації ІЗПВГ з урахуванням міжнародної практики, норм та принципів ІЗПВГ.

54 Текст міститься у Додатку F до Звіту Валідатора - <http://eiti.org/files/Mongolia%20Final%20Validation%20Report.pdf>

Відповідно до положень пункту 9 Меморандуму, **неурядові організації**:

- визначають своє бачення та шляхи імплементації ІЗПВГ, призначають відповідних представників для участі в обговореннях, прийнятті рішень та нагляді за процесом імплементації ІЗПВГ;
- здійснюють моніторинг та нагляд за процесом надання звітності як з боку державних органів, так і з боку видобувних компаній;
- подають на розгляд Національної Ради свої висновки та пропозиції щодо імплементації ІЗПВГ;
- фінансують, на добровільній та відкритій основі, процес імплементації ІЗПВГ з урахуванням міжнародної практики, норм та принципів ІЗПВГ.

Відповідно до положень пункту 10 Меморандуму, сторони погодили, що Робоча група, до складу якої входять їх представники, повинна:

- створити Секретаріат з ІЗПВГ, який виконуватиме адміністративні функції для Робочої Групи;
- здійснювати моніторинг та вивчати практику, проблеми та перешкоди для належної імплементації ІЗПВГ;
- організувати процес міжнародної валідації прогресу імплементації ІЗПВГ в Монголії;
- розробити та організувати план дій з усунення недоліків, що виявлені під час перевірок Аудитором та/або Валідатором, та подати цей план на затвердження до Національної Ради.

4. Прийняття Робочого Плану

Стан виконання країною Робочого Плану з питань імплементації ІЗПВГ є одним з індикаторів, що перевіряються під час проведення процесу її валідації. У Монголії за підготовку Робочого Плану відповідає Робоча Група, яка передає його на затвердження Національній Раді та забезпечує його опублікування⁵⁵.

На засіданні Національної Ради **30 січня 2008 року було затверджено Робочий План з питань імплементації ІЗПВГ на 2008 – 2009 роки**, підготовлений Робочою Групою із зазначенням цілей та деталізованим графіком і кошторисом заходів для імплементації ІЗПВГ на відповідні роки. Робочий план складався з 30 цілей та 90 заходів. Інформація про затвердження нового Робочого Плану на наступні роки наразі відсутня, однак відповідно до Стратегії Монголії з ІЗПВГ на 2010-2014 роки, яку було затверджено Національною Радою 24 червня 2010 року⁵⁶, такий Робочий План має бути опубліковано найближчим часом.

3.3. Процедура формування звітності для цілей ІЗПВГ та проведення аудиторської звірки

Процедура збору даних від видобувних компаній для цілей ІЗПВГ включає наступні стадії:

- 1) **Компанія заповнює форму звітності №1 та подає її до Центрального державного органу з питань корисних копалин та нафти і Державної Податкової Адміністрації до 20 березня року, наступного за звітним. До звітності**

55 Звіт Валідатора - <http://eiti.org/files/Mongolia%20Final%20Validation%20Report.pdf>

56 <http://eitimongolia.mn/modules/news/files/Mongolia%20EIT%20Strategy%202010%202014%20.pdf>

компанія включає дані про наступні обов'язкові платежі:

- податок на прибуток компанії;
- митні збори;
- податок на нерухоме майно;
- податок на імпортоване пальне на нафтопродукти;
- податок на бензин та дизельне паливо;
- податок на автомобілі та самохідні засоби;
- орендна плата за видобування корисних копалин;
- ліцензійна плата за розвідку та видобування корисних копалин;
- податок на землю;
- збір за водокористування;
- збір за використання лісних ресурсів;
- плата за використання іноземних спеціалістів та працівників;
- пожертви до державних організацій;
- витрати на формування фонду захисту навколишнього природного середовища;
- інші податки у грошовому вимірі⁵⁷.

2) **Центральний державний орган з питань корисних копалин та нафти** **опрацьовує отриману звітність видобувних компаній та передає відповідні дані до Секретаріату** до 20 квітня поточного року;

3) **Секретаріат** до 25 квітня поточного року **подає отриману інформацію до Державного Комітету Статистики**.

Процедура збору даних від державних установ (організацій, органів влади на місцях) для цілей ІЗПВГ включає наступні стадії:

- 1) Державна установа заповнює форму звітності №2 та подає її до Державної Податкової Адміністрації до 20 березня року, наступного за звітним;
- 2) Державна Податкова Адміністрація консолідує інформацію, отриману за формою звітності №2, з власними податковими відомостями;
- 3) Державна Податкова Адміністрація готує Загальнодержавний Звіт за формою звітності №3 та подає його до Центрального державного органу з фінансових питань до 15 квітня поточного року;
- 4) Центральний державний орган з фінансових питань перевіряє інформацію та дані Загальнодержавного Звіту та подає його до Секретаріату до 30 квітня поточного року.

Варто зазначити, що у загальному доступі відсутня інформація про те, хто розробляє та затверджує форми звітності №1-3, якими користуються видобувні компанії, державні установи та Державна Податкова Адміністрація. Разом з тим, аналіз доступних даних дає підстави припустити, що такі форми звітності затверджуються Центральним державним органом з фінансових питань (Міністерством фінансів)⁵⁸.

57 Див., наприклад, Аудиторський Звіт за 2007 рік. http://eitimongolia.mn/modules/download/files/20091217-182620_file.pdf

58 <http://eitimongolia.mn>

Виходячи з вищевикладеного, Секретаріат отримує **(i)** звітність видобувних компаній від Центрального державного органу з питань корисних копалин та нафти та **(ii)** звітність державних органів Монголії від Центрального державного органу з фінансових питань. Після цього Секретаріат передає всю отриману інформацію Аудитору (аудиторській компанії), обраному Робочою Групою⁵⁹. Таким чином, **Аудитор отримує звітність для проведення звірки не від видобувних компаній та державних органів, а від Секретаріату. При цьому звітність видобувних компаній надходить до Секретаріату не безпосередньо від самих компаній, а через Центральний державний орган з питань корисних копалин та нафти.**

Основні особливості процедур збору даних для формування звітності представлено у **Додатку Є**.

Аудитор повинен проаналізувати отриману від Секретаріату звітність та надати свій незалежний висновок. У даному випадку перевірка Аудитором не є проведенням традиційного фінансового аудиту. Однак, аудиторський досвід є принциповою і необхідною складовою для такої перевірки. Аудитор, перш за все, має проаналізувати всі фактичні платежі видобувних компаній, сплачені у якості податків, зборів, та внесків у матеріальній формі за відповідний фінансовий рік, та співставити їх з даними про суми отриманих державним та місцевим бюджетом податків, зборів, та внесків. Завданням Аудитора є не перегляд або коригування даних, які він аналізує, а надання своєї незалежної думки щодо повноти та достовірності таких даних.

Для виконання покладених на нього завдань Аудитор призначає з числа своїх представників координатора проекту, здійснює аналіз отриманих даних, проводить зустрічі з представниками видобувних компаній та органів державної влади для уточнення та отримання додаткових відомостей⁶⁰. Результатом роботи Аудитора є Аудиторський Звіт, у якому зазначаються виявлені проблеми та пропонуються рекомендації для їх усунення. **Звіт Аудитора подається до Національної Ради для його аналізу та затвердження.**

У Монголії існує понад 200 видобувних компаній. У 2006 році звітність щодо сплачених податків, зборів та обов'язкових платежів надали 60 компаній. У 2007 та 2008 році звітність надали вже значно більше компаній – 103 та 113 відповідно.

Однак аудиторська перевірка здійснювалася лише щодо тих компаній, прибуток яких за рік склав більше 200 мільйонів тугриків⁶¹. При цьому у загальному доступі відсутня інформація про те, яким чином та якими органами було визначено та встановлено таку нижню межу прибутку компаній, звітність яких проходить процедуру аудиторської звірки.

Перший Аудиторський Звіт з питань ІЗПВГ щодо податків та зборів, сплачених видобувними компаніями та сум, отриманих державним та місцевим бюджетами за 2006 рік, було опубліковано компанією Crane White & Associates 18 лютого 2008 року⁶². Звіт базувався на інформації від 25 провідних видобувних компаній. Другий загальний аудиторський Звіт ІЗПВГ за 2007 рік, який базувався на інформації щодо 38 компаній, було підготовлено компанією Ernst&Young 4 листопада 2009 року⁶³.

59 Інформація щодо процедури обрання аудитора у загальному доступі відсутня.

60 Аудиторський Звіт за 2007 рік. http://eitimongolia.mn/modules/download/files/20091217-182620_file.pdf

61 Приблизно 150 000 доларів США. Звіт Валідатора - <http://eiti.org/files/Mongolia%20Final%20Validation%20Report.pdf>

68 Аудиторський Звіт за 2006 рік. http://eitimongolia.mn/modules/download/files/20080218-042734_file.pdf

3.4. Проведення процедури валідації

Валідація як процес оцінки рівня імплементації Монголією принципів ІЗПВГ була проведена у лютому 2010 року. Звіт Валідатора було підготовлено компанією Coffey International Development у співробітництві з Dalaivan Audit LLC⁶⁴.

Відповідно до висновків Валідатора, заходи юридичної та інституційної реалізації ІЗПВГ у Монголії є недостатніми. Зокрема:

- 1) Закон «Про корисні копалини» не передбачає відповідальності за невиконання положень щодо ІЗПВГ;**
- 2) відсутній єдиний загальний нормативно-правовий акт з ІЗПВГ;**
- 3) положення Меморандуму не мають зобов'язального характеру;**
- 4) існуюча структура державних органів та їх повноваження в сфері ІЗПВГ є непрозорими та суперечливими.**

З огляду на це, 15 квітня 2010 року Правління ІЗПВГ надало Монголії лише статус «країни-кандидата», яка близька до статусу «країни-учасника» ІЗПВГ⁶⁵. На основі висновків Валідатора Правління ІЗПВГ рекомендувало Монголії провести низку коргуючих заходів. Повторну оцінку Монголії на предмет дотримання нею всіх вимог ІЗПВГ буде проведено за умови, якщо Робоча Група прийде до висновку, що всі проблемні питання врегульовано⁶⁶.

За наявною у загальному доступі інформацією, на сьогоднішній момент в Монголії обговорюється підготовка єдиного закону, який зміг би врегулювати існуючі проблеми неузгодженості повноважень державних органів, відсутності відповідальності при формування та поданні звітності з ІЗПВГ як державними органами, так і видобувними компаніями тощо⁶⁷.

Висновки:

Для цілей імплементації ІЗПВГ у Монголії між представниками уряду, видобувних компаній та неурядових організацій було підписано Меморандум про порозуміння, який визначає основні завдання його сторін, але при цьому є документом політичного характеру та не створює юридичних прав і обов'язків.

Крім того, з метою забезпечення реалізації ІЗПВГ Монголія внесла зміни до Закону «Про корисні копалини», зобов'язавши гірничорудні компанії подавати податковому органу звіти про здійснені обов'язкової платежі та інформувати громадськість про обсяги реалізованих товарів за рік і про розміри податків та платежів, сплачених до державного та місцевого бюджету. Проте відповідальність за ненадання та/або не оприлюднення відповідної звітності не встановлено.

63 Аудиторський Звіт за 2007 рік. http://eitimongolia.mn/modules/download/files/20091217-182620_file.pdf

64 Звіт Валідатора. <http://eiti.org/files/Mongolia%20Final%20Validation%20Report.pdf>

65 Згідно із Додатком Є до Політики ІЗПВГ, надання статусу «близький до статусу «країна-учасник» ІЗПВГ» застосовується у випадках, коли Правління ІЗПВГ вважає, що країна-кандидат не лише досягла суттєвого прогресу, але й може, на достатніх підставах, у найближчий час набути статусу «країни-учасника».

66 <http://eiti.org/files/2010-05-26%20Final%20Minutes%20of%20the%2012th%20Board%20Meeting.pdf>

67 Звіт Валідатора. <http://eiti.org/files/Mongolia%20Final%20Validation%20Report.pdf>

Також Уряд Монголії прийняв Постанову №80, в якій було закріплено основні функції державних органів, задіяних в процесах ІЗПВГ. При цьому структура таких державних органів та їх повноваження, які дублюються між собою, є непрозорими та доволі суперечливим.

Разом з тим, у загальному доступі відсутня інформація про прийняття в Монголії спеціальних правил проведення відбору Аудитора та Валідатора, здійснення аудиторської звірки і процесу валідації.

Крім того, на сьогоднішній момент в Монголії обговорюється підготовка єдиного закону, який повинен врегулювати основні питання реалізації ІЗПВГ в країні.

Виходячи з положень Закону «Про корисні копалини» та Постанови №80, подання державним органам звітності щодо сум сплачених до бюджету платежів та інформування громадськості про обсяги реалізованих товарів і сплачених податків є обов'язковим для видобувних компаній (держателів ліцензії). При цьому державні органи уповноважені надавати керівникам та бухгалтерам компаній інструкції з метою належної підготовки такої звітності.

З огляду на те, що видобувна промисловість є основним джерелом наповнення державного бюджету Монголії, то механізм реалізації ІЗПВГ в цій країні «вмонтовано» в систему органів державної влади, що має своїм наслідком, зокрема, такі особливості імплементації ІЗПВГ в Монголії:

- 1)** місцеві органи влади створюють спеціальні відділи, відповідальні за впровадження ІЗПВГ, які очолюють заступники міських голів відповідних територіальних одиниць;
- 2)** видобувні компанії подають свою звітність про розміри податків, зборів та інших платежів, сплачених на користь держави, не безпосередньо Аудитору, а Міністерству фінансів, яке протягом місяця передає таку звітність до Секретаріату, який у свою чергу подає її Аудитору разом із звітністю державних органів.

Також слід підкреслити, що проведення аудиторської звірки в рамках реалізації ІЗПВГ у Монголії здійснюється лише стосовно даних від найбільших компаній, прибуток яких за рік перевищує приблизно 150 000 доларів США.

IV. Азербайджанська Республіка

Республіка Азербайджан висловила своє бажання приєднатися до ІЗПВГ ще у червні 2003 року. 27 вересня 2007 року на третьому засіданні Ради ІЗПВГ Азербайджан разом з іншими 15 країнами отримав статус країни-кандидата ІЗПВГ, а вже 16 лютого 2009 року - статус країни-учасника ІЗПВГ⁶⁸. Імплементация принципів та правил ІЗПВГ в Азербайджані здійснюється у нафтогазовидобувній та гірничорудній галузях⁶⁹. При цьому однією з особливостей реалізації ІЗПВГ у практиці Азербайджану є проведення аудиторської звірки сум платежів та надходжень від видобувних компаній **два рази на рік і, відповідно, підготовка піврічного та річного звітів**.

На виконання завдань ІЗПВГ в Азербайджані було проведено такі основні заходи:

1. створено Національний комітет з ІЗПВГ, до складу якого входять представники державних органів;
2. підписано тристоронній Меморандум про порозуміння з питань ІЗПВГ, сторонами якого виступають Національний комітет з ІЗПВГ (у складі представників державних установ та організацій), неурядові організації, місцеві та іноземні видобувні компанії;
3. створено Багатосторонню групу зацікавлених осіб та підготовлено Робочий план на 2010 рік⁷⁰.

4.1. Створення Національного комітету з ІЗПВГ

Національний комітет з ІЗПВГ було створено відповідно до указу Кабінету Міністрів Республіки Азербайджан №224 від 13.11.2003 року (далі – «Указ №224»)⁷¹. Національний комітет з ІЗПВГ виступає представником уряду у процесах імплементации ІЗПВГ в Азербайджані і, зокрема, при проведенні аудиторської звірки. Національний комітет з ІЗПВГ є стороною тристороннього Меморандуму про порозуміння з питань ІЗПВГ.

До складу Національного комітету з ІЗПВГ входять:

- посол Азербайджану у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії;
- представник Державного комітету статистики;
- представник Міністерства з питань оподаткування;
- представник Державної нафтової компанії;
- представник Міністерства з питань економічного розвитку;

68 Азербайджан є першою країною, яка отримала статус країни-учасника ІЗПВГ. Крім Азербайджану цей статус було надано Ліберії та Східному Тимору.

69 Варто зазначити, що тристоронній Меморандум про порозуміння з питань ІЗПВГ від 24.11.2004 року було підписано з боку лише нафтогазовидобувних компаній. Разом з тим, форми звітності, які є додатком до цього Меморандуму і які заповнюють видобувні компанії, адресовані не лише нафтогазовидобувним компаніям, але також компаніям, задіяним у гірничорудній галузі.

70 Азербайджан приєднався до ІЗПВГ у 2003 році, коли ще не було розроблено такого оціночного індикатора валідації процесів ІЗПВГ в конкретній країні як наявність робочого плану. Тому відповідно до рішення Ради ІЗПВГ від 11.04.2008 року, відсутність робочого плану в Азербайджані на момент проведення валідації не повинна бути перешкодою для проведення оцінки його прогресу в імплементации ІЗПВГ. Після завершення валідації та присвоєння Азербайджану статусу країни-учасника ІЗПВГ в Азербайджані було створено Багатосторонню групу (у складі представників уряду, неурядових організацій та іноземних і місцевих компаній), яка у свою чергу прийняла Робочий план на 2010 рік <http://www.oilfund.az/eiti/en/news/105>

71 Указ Кабінету Міністрів Республіки Азербайджан №224 від 13.11.2003 року <http://www.oilfund.az/eiti/en/doc/4>

- представник Міністерства екології та природних ресурсів;
- представник Міністерства фінансів;
- представник Міністерства палива та енергетики;
- представник Міністерства закордонних справ.

Очолює Національний комітет з ІЗПВГ виконавчий директор Державного нафтового фонду (SOFAZ), позабюджетної компанії з питань управління державними активами, отриманими від реалізації контрактів між Державною нафтовою компанією та інвесторами⁷².

Відповідно до частини II Указу №224, основними завданнями Національного комітету з ІЗПВГ є:

- визначення змісту звітності державних органів та державних компаній, а також періоду її подання;
- проведення консолідації даних звітності, отриманої від державних органів та компаній;
- підготовка звітності (загальнодержавного звіту) на основі отриманих даних за встановленою формою та її публікація у засобах масової інформації;
- забезпечення співробітництва з іноземними видобувними компаніями тощо.

З метою забезпечення сприяння роботі Національного комітету з ІЗПВГ при Державному нафтовому фонді було створено Секретаріат у складі 2 осіб⁷³.

4.2. Підписання тристороннього Меморандуму про порозуміння з питань ІЗПВГ

24 листопада 2004 року між Національним комітетом з ІЗПВГ, Коаліцією за покращення прозорості у видобувних галузях (неурядові організації)⁷⁴ та нафтогазовидобувними компаніями було підписано тристоронній Меморандум про порозуміння з питань ІЗПВ (далі - «Меморандум»).

Меморандум є виключно заявою про наміри і не створює жодних прав, обов'язків або договірних зобов'язань для жодної із сторін Меморандуму (п.12).

Меморандум містить 5 додатків:

- 1. Додаток №1** - перелік іноземних та місцевих компаній, що здійснюють видобувну діяльність у Республіці Азербайджан⁷⁵;
- 2. Додаток №2** - перелік неурядових організацій, які входять до Коаліції за покращення прозорості у видобувних галузях Республіки Азербайджан⁷⁶;
- 3. Додаток №3** - форми звітності з роз'ясненнями щодо їх заповнення (форма А:

72 Статут Державного нафтового фонду Республіки Азербайджан, затверджений Указом Президента Республіки Азербайджан №434 від 29.12.2000 року <http://www.oilfund.az/en/content/25/154>

73 Звіт за результатами валідації ІЗПВГ в Республіці Азербайджан, стор.6 <http://eiti.org/files/Azerbaijan%20EITI%20Validation%20Report.pdf>

74 Коаліція за покращення прозорості у видобувних галузях є коаліцією неурядових організацій, створеною у травні 2004 року з метою забезпечення громадського контролю за надходженнями від здійснення видобувної діяльності в Азербайджані.

75 Першопочатково Меморандум підписали 21 нафтогазовидобувна компанія. Пізніше до Меморандуму приєдналося ще 8 компаній. Відповідно до Звіту за результатами валідації ІЗПВГ в Республіці Азербайджан (стор.5), всі нафтогазовидобувні компанії, які працюють в Азербайджані, приєдналися до Меморандуму.

76 За даними Звіту за результатами валідації ІЗПВГ в Республіці Азербайджан, на момент його написання 115 неурядових організацій та 15 індивідуальних представників громадськості приєдналися до Меморандуму (стор.5).

форма звітності для іноземних видобувних компаній щодо платежів, здійснених на користь уряду Республіки Азербайджан; форма В: форма звітності для місцевих видобувних компаній щодо платежів, здійснених на користь уряду Республіки Азербайджан; форма С: звіт уряду Республіки Азербайджан щодо консолідованих надходжень від видобувної промисловості);

4. **Додаток №4** – обсяг робіт та критерії відбору аудиторської компанії;
5. **Додаток №5** – правила процедури для Групи з відбору аудитора.

4.3. Обрання аудиторської компанії для проведення аудиторської звірки

Відповідно до п.4 Меморандуму, з метою проведення конкурсу для обрання аудиторської компанії сторони Меморандуму створюють спеціальну Групу з відбору аудитора. До складу такої Групи входять по два представники від кожної сторони Меморандуму. Крім того, сторони Меморандуму призначають також заступників для своїх представників (п.1.3 Додатку №5). За відсутності домовленості про інше, засідання Групи з відбору аудиторської компанії проводять у приміщенні Державного нафтового фонду (п.2.5 Додатку №5).

Конкурс для обрання аудиторської компанії проводиться шляхом оцінки пропозицій аудиторських компаній відповідно до критеріїв, встановлених у п.12 Додатку №4 (якість пропозиції компанії, рівень спеціалістів компанії, пропонувані період виконання робіт, пропонувана сума гонорару компанії, яка оцінюється за спеціальною формулою). При цьому, відповідно до п.3 Меморандуму, **аудитор повинен обиратися з числа аудиторських компаній, визнаних на міжнародному рівні**. Для підготовки звітів у 2003-2009 роках в Азербайджані залучалися такі аудиторські компанії: Deloitte, Moore Stephens та AGN MAK Azerbaijan Ltd.

За результатами оцінки пропозицій Група з відбору аудитора обирає аудиторські компанії для проведення піврічної та річної звірки сум платежів від видобувних компаній та надходжень до держави від здійснення видобувної діяльності за попередній звітний рік⁷⁷. Відповідно до п.5(а) Меморандуму, обрана аудиторська компанія укладає з Національним комітетом з ІЗПВГ угоду про надання послуг, умови якої схвалює Група з відбору аудитора. Копія такої угоди надається всім сторонам Меморандуму.

Послуги аудиторської компанії щодо підготовки піврічного звіту оплачує Державний нафтовий фонд, а щодо підготовки річного звіту – видобувні компанії⁷⁸.

4.4. Правила проведення аудиторської звірки

Відповідно до положень Меморандуму та Додатку №4 до нього, аудиторська звірка сум платежів від видобувних компаній та сум надходжень до держави здійснюється наступним чином:

77 У Меморандумі та додатках відсутнє правило про те, що піврічний та річний звіт за певний рік повинна готувати одна аудиторська компанія. Аналіз звітів аудиторських компаній за 2003-2009 роки показує, що на практиці два звіти за один рік може готувати одна аудиторська компанія (2004, 2007, 2009 роки) або дві різні компанії (2005, 2006, 2008 роки). У свою чергу це дає підстави зробити висновок, що процедури з обрання аудиторської компанії проводяться двічі на рік: для підготовки піврічного та річного звіту.

78 Звіт за результатами валідації ІЗПВГ в Республіці Азербайджан, стор.4 <http://eiti.org/files/Azerbaijan%20EITI%20Validation%20Report.pdf>

1. Національний комітет з ІЗПВГ готує консолідовану звітність за **формою С**⁷⁹ на основі даних про надходження платежів до державних органів і про доходи державних компаній та інших державних установ, які отримано від видобувної діяльності. Національний комітет з ІЗПВГ подає аудиторській компанії **піврічну консолідовану звітність до 15 березня, а річну – до 15 серпня року, який слідує за звітним (п.1, п.5(с) Меморандуму).**
2. Іноземні та місцеві видобувні компанії також подають аудиторській компанії свою **піврічну звітність до 15 березня, а річну – до 15 серпня року, який слідує за звітним.** Звітність компаній готується за формами **А та В** (п.1, п.5(с) Меморандуму).

Відповідно до форм звітності, видобувні компанії повинні подати інформацію про сплачені на користь держави суми:

- податку за право розробки родовищ;
- податку на прибуток;
- інших податків (за винятком, податку з доходів працівників, податків до фонду соціального захисту, податків на репатріацію);
- дивідендів;
- бонусів (наприклад, за відкриття додаткових покладів мінеральних ресурсів);
- ліцензійних та концесійних платежів;
- інших платежів (наприклад, за транзит сирової нафти та природного газу через територію Азербайджану).

3. **Аудиторська компанія направляє Національному комітету з ІЗПВГ копії звітності іноземних та місцевих видобувних компаній, але лише після отримання звітності самого Національного комітету з ІЗПВГ** (п.5(d) Меморандуму).
4. Аудиторська компанія звіряє суми платежів та надходжень, вказані у звітності, та з'ясовує наявність розбіжностей між сумами звітності Національного комітету з ІЗПВГ і видобувних компаній (п.5 (е) Меморандуму, п.5 Додатку №4).
5. **Аудиторська компанія проводить обговорення своїх попередніх висновків на спільній зустрічі з представниками Національного комітету з ІЗПВГ та видобувних компаній.** Такі зустрічі проводяться протягом 10 робочих днів після закінчення кінцевого терміну подання звітності (п.6 Додатку №4).
6. У випадку виявлення аудиторською компанією розбіжностей у сумах звітності **Національний комітет з ІЗПВГ надає їй детальну інформацію щодо консолідованої звітності із загальною сумою та розбивкою по компаніям.** Якщо цього недостатньо, то аудиторська компанія звертається до державних установ, які звітували, з проханням надати підтвердуючі документи щодо заявлених сум (пп.7-8 Додатку №4).
7. Аудиторська компанія готує консолідований звіт (Незалежний Фінансовий Звіт⁸⁰) та подає його всім сторонам Меморандуму протягом 30 днів з моменту

79 Така консолідована звітність містить лише загальні суми надходжень (у натуральній формі у тонах та у грошовій формі) від іноземних та місцевих компаній від видобування (i) нафти, (ii) газу, (iii) основних металів. (iv) дорогоцінних металів. Така звітність не містить розбивки даних по кожній компанії.

80 Такий звіт не містить детальної інформації по кожній окремій видобувній компанії.

закінчення кінцевого терміну подачі звітності, за умови з'ясування всіх суттєвих розбіжностей (п.5(f) Меморандуму, п.10 Додатку №4).

8. Сторони Меморандуму розробляють, погоджують та публікують спільний прес-реліз щодо звітності Національного комітету з ІЗПВГ (загальнодержавного звіту) та звіту аудиторської компанії (Незалежного Фінансового Звіту) (п.5 (g) Меморандуму).

4.5. Конфіденційність інформації щодо платежів видобувних компаній

Законодавство Азербайджану не містить прямого обов'язку видобувних компаній готувати та подавати аудиторській компанії звітність щодо сум платежів, сплачених на користь держави⁸¹. Положення угод про розподіл продукції, які укладаються між видобувними компаніями та Азербайджаном, носять конфіденційний характер, що могло би створити перешкоди для реалізації ІЗПВГ. Для уникнення цього Державний нафтовий фонд 18 листопада 2004 року підготував повідомлення №01-44/832 для видобувних компаній, у якому зазначалося, що:

«Розкриття інформації про платежі становить частину імплементації ІЗПВГ...і це не суперечить положенням про конфіденційність угод, укладених між Вашою компанією або Спільним Підприємством та Республікою Азербайджан»

Разом з тим, імплементація ІЗПВГ в Азербайджані відбувається за умов збереження конфіденційності інформації щодо платежів видобувних компаній. Зокрема:

- I. Національний комітет з ІЗПВГ готує та подає аудитору консолідований звіт, який демонструє загальні суми надходжень і не містить розбивки по кожній видобувній компанії;
- II. Аудиторська компанія готує та публікує консолідований звіт за результатами звірки звітності Національного комітету з ІЗПВГ та видобувних компаній (без розбивки по кожній видобувній компанії);
- III. Відповідно до п.5(h) Меморандуму, аудиторська компанія та Національний комітет з ІЗПВГ захищають конфіденційність звітності, поданої іноземними та місцевими компаніями, і не розголошують їх дані ні сторонам Меморандуму, ні третім сторонам або громадськості.

4.6. Проведення процесу валідації

Меморандум не містить правил обрання Валідатора та правил проведення валідації. Відповідно до Звіту за результатами валідації ІЗПВГ в Республіці Азербайджан, процесом обрання першого Валідатора в Азербайджані керував так званий **Комітет з управління валідацією**⁸², до складу якого входили **по 3 представники від кожної сторони Меморандуму**⁸³. Такий Комітет з управління валідацією провів **відбір Валідатора шляхом оцінки пропозицій** від компаній, акредитованих при Раді ІЗПВГ⁸⁴.

81 Це підтверджується також у Звіті за результатами валідації ІЗПВГ в Республіці Азербайджан, стор.15 <http://eiti.org/files/Azerbaijan%20EITI%20Validation%20Report.pdf>

82 Зустрічається також назва – Робоча група з валідації. Див. Інформаційний бюлетень до коаліції за покращення прозорості у видобувних галузях Республіки Азербайджан №18, стор.4 http://www.eiti-az.org/ts_gen/eng/bulet/bulleten18_eng.pdf

83 Звіт за результатами валідації ІЗПВГ в Республіці Азербайджан, стор.8 <http://eiti.org/files/Azerbaijan%20EITI%20Validation%20Report.pdf>

84 Інформаційний бюлетень до коаліції за покращення прозорості у видобувних галузях Республіки Азербайджан №18, стор.4 http://www.eiti-az.org/ts_gen/eng/bulet/bulleten18_eng.pdf

Звіту за результатами валідації ІЗПВГ в Республіці Азербайджан, підготовлений компанією Coffey International Development у співпраці з компаніями IPAN (International Petroleum Associates Norway) та PKF Accountants & business advisers, було оприлюднено у лютому 2009 року. Загалом, висновки, зроблені Валідатором за результатами підготовки звіту, були позитивними, і 16 лютого 2009 року за рішенням Ради ІЗПВГ Азербайджан отримав статус країни-учасниці ІЗПВГ⁸⁵. Повторний процес валідації в Азербайджані повинен бути проведений через 5 років, до 15 лютого 2014 року⁸⁶.

Водночас, аналіз Звіту Валідатора дає підстави виділити такі **основні недоліки у процесі реалізації ІЗПВГ в Азербайджані станом на 2009 рік:**

- 1. відсутність Робочого плану.** Хоча Меморандум містить основні правила щодо імплементації ІЗПВГ в Азербайджані, проте його положення не створюють для його сторін жодних обов'язків, оскільки Меморандум не має зобов'язуючого характеру⁸⁷.
- 2. відсутність постійно діючої Багатосторонньої групи зацікавлених осіб.** Механізми, встановлені у Меморандумі, фактично передбачають проведення зустрічей між сторонами Меморандуму (урядом, неурядовими організаціями, видобувними компаніями) лише під час проведення аудиторської звірки грошових потоків.
- 3. підготовка та публікація аудиторською компанією консолідованого звіту.**

Висновки:

Азербайджан є першою країною, яка за результатами успішного процесу імплементації ІЗПВГ у нафтогазовидобувній та гірничорудній сферах отримала статус учасника ІЗПВГ.

На виконання завдань ІЗПВГ та з метою імплементації її принципів в Азербайджані між представниками держави, неурядових організацій та видобувних компаній було підписано Меморандум про порозуміння з питань ІЗПВГ, який є політичним документом і не створює для його сторін жодних юридичних прав та обов'язків. Проте незважаючи на юридично необов'язковий характер Меморандуму, його положення є основним документом, на основі якого здійснюється реалізація ІЗПВГ в Азербайджані. У загальному доступі відсутня інформація про прийняття Азербайджаном спеціальних нормативно-правових актів з метою забезпечення реалізації ІЗПВГ.

Участь видобувних компаній у процесах імплементації ІЗПВГ в Азербайджані є добровільною. Законодавство Азербайджану не встановлює для таких компаній юридичного обов'язку дотримуватися принципів ІЗПВГ та подавати звітність щодо сум платежів від видобувної діяльності, сплачених на користь держави.

Подання видобувними компаніями звітності аудитору не вважається порушенням положень про конфіденційність, які містяться в їх контрактах з державою (зокрема, угодах про розподіл продукції). Відповідне

85 Протокол 7-го засідання Ради ІЗПВГ від 16 лютого 2009 року <http://eiti.org/files/Russian%20Minutes%20of%20the%207th%20EITI%20Board%20Meeting%20amended%5B1%5D.pdf>

86 Разом з тим, Рада ІЗПВГ постановила, що зацікавлені сторони можуть просити про проведення нової оцінки у будь-який час протягом цих 5 років.

87 Після завершення валідації в Азербайджані було прийнято Робочий план на 2010 рік <http://www.oilfund.az/eiti/en/news/105>

роз'яснення з цього приводу було підготовлено Державним нафтовим фондом та направлено видобувним компаніям.

Разом з тим, варто зазначити, що уряд направляє аудитору консолідовану звітність про суми надходжень до бюджету без розбивки інформації по окремим видобувним компаніям, і аудитор також готує та публікує консолідований звіт. При цьому у Меморандумі прямо встановлено, що аудиторська компанія та Національний комітет з ІЗПВГ захищають конфіденційність звітності, поданої іноземними та місцевими компаніями, і не розголошують їх дані ні сторонам Меморандуму, ні третім сторонам або громадськості.

Додаток А. Принципи та критерії ІЗПВГ

Принципи ІЗПВГ

1. Ми поділяємо переконання в тому, що дбайливе використання природного багатства може стати найважливішим чинником стабільного економічного зростання, що сприяє сталому розвитку та подоланню бідності; відсутність належного управління в цій області може призвести до негативних економічних та соціальних наслідків.
2. Ми підтверджуємо, що управління природними багатствами на благо громадян країни є сфера компетенції суверенної держави і має здійснюватися в інтересах національного розвитку.
3. Ми усвідомлюємо, що переваги від видобутку корисних копалин проявляються у вигляді потоків доходів протягом тривалих періодів часу і можуть істотно залежати від коливань цін.
4. Ми усвідомлюємо, що інформованість громадськості про доходи та витрати уряду протягом тривалих періодів часу може сприяти широкому обговоренню цих питань і обґрунтованого вибору належних та реалістичних моделей сталого розвитку.
5. Ми підкреслюємо важливість дотримання органами державного управління і видобувними компаніями принципів прозорості, а також необхідність удосконалення управління державними фінансами і поліпшення звітності.
6. Ми усвідомлюємо, що завдання забезпечення більшої прозорості повинні вирішуватися в контексті належного дотримання договорів і законів.
7. Ми усвідомлюємо, що забезпечення більшої прозорості в галузі управління фінансами дозволить створити більш сприятливі умови для внутрішніх та прямих іноземних інвестицій.
8. Ми віримо в принципи і практику відповідальності уряду перед усіма громадянами за дбайливе управління державними доходами і витратами.
9. Ми висловлюємо твердий намір сприяти запровадженню високих стандартів прозорості та підзвітності у суспільному житті, діяльності урядів та бізнесу.
10. Ми віримо в те, що необхідний послідовний і реальний підхід до розкриття платежів і доходів, який легко здійснити і яким легко користуватися.
11. Ми віримо в те, що розкриття платежів в кожній окремо взятій країні має відноситись до всіх компаній, що діють у видобувних галузях цієї країни.
12. Ми віримо в те, що при пошуку рішень всі зацікавлені сторони можуть внести важливий і істотний внесок; сюди входять уряди і їх установи, компанії, що здійснюють свою діяльність у видобувних галузях, обслуговуючі компанії, багатосторонні організації, фінансові організації, інвестори та неурядові організації.

Критерії ІЗПВГ

1. Регулярне оприлюднення для широкої громадськості звітності про всі істотні платежі нафтових, газових і гірничодобувних компаній на користь уряду («платежі»), а також про всі істотні доходи, отримані державою від нафтових, газових і гірничодобувних компаній («доходи»), причому форма публікації звітності повинна бути загальнодоступною, вичерпною і наочною.
2. Там, де такі аудити ще не проводяться, зазначені платежі і доходи мають бути предметом перевірки з боку надійних незалежних аудиторів відповідно до міжнародних стандартів аудиту.
3. Звірка документів про платежі та доходи повинна проводитися надійним незалежним адміністратором відповідно до міжнародних стандартів аудиту. Висновок адміністратора за підсумками такої звірки повинен бути опублікований із зазначенням будь-яких розбіжностей у разі виявлення таких.
4. Ця вимога поширюється на всі компанії, включаючи державні підприємства.
5. Громадські організації беруть активну участь у розробці, моніторингу та оцінці даного процесу та сприяють проведенню громадських обговорень.
6. Урядом країни-власника надр повинен бути розроблений державний план дій, забезпечений фінансовими ресурсами, по всім вищевказаним напрямкам з наведенням вимірюваних цільових показників, термінів виконання та оцінки можливих обмежень потенціалу; у разі необхідності такий план розробляється за сприяння міжнародних фінансових установ.

Додаток Б. Огляд законодавчих стратегій у сфері ІЗПВГ

Етап процесу ІЗПВГ	Питання, які повинні ставити законодавці	Дії, які повинні зробити законодавці
<p style="text-align: center;">Приєднання</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Оголошення уряду ■ Прийняття зобов'язань по роботі з усіма зацікавленими сторонами ■ Призначення керівника процесу запровадження ■ Складання , узгодження та опублікування робочого плану 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Що таке ІЗПВГ? Як проходить процес ІЗПВГ? Чи підходить він для моєї країни? ■ Які основні видобувні галузі промисловості є в моїй країні? Які основні компанії займаються розвідкою і видобутком? Який їхній внесок у ВВП моєї країни? А в доходи від сплати податків? А в експорт? ■ Які державні органи здійснюють контроль доходів і видобувних галузей? Яке відомство регулює діяльність галузі? Чи є в країні державна компанія, чи володіє країна акціями в проектах видобутку? ■ Які договори підписані урядом? Чи розглядалися вони законодавчими органами? Чи доступні вони широкій громадськості? Які їхні основні положення? ■ Наскільки прозорі платежі компаній і доходи держави? ■ Чи оголосив уряд про свій намір запроваджувати ІЗПВГ? Якщо ні, то чому? 	<p style="text-align: center;">Підготовка до участі у ІЗПВГ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Відвідання об'єктів видобувних галузей ■ Проведення брифінгів з посадовими особами міністерств нафто - і гірничодобувної галузей , представниками громадських організацій , Світового банку та інших міжнародних донорів ■ Проведення міжнародних слухань за участю посадових осіб міністерств нафто - і гірничодобувної галузей , громадських організацій та інших експертів ■ Проведення дослідження з метою вивчення роботи галузі ■ Підготовка звіту комітету , який містить рекомендації щодо прийняття ІЗПВГ ■ Участь у семінарі з залученням зацікавлених сторін , присвяченому діяльності ІЗПВГ ■ Робота із засобами масової інформації з метою інформування громадськості ■ Сприяння у прийнятті законодавчого рішення про прийняття ІЗПВГ
<p style="text-align: center;">Підготовка</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Створення ГЗС ■ Включення до роботи громадських організацій ■ Включення до роботи компаній ■ Вирішення проблем , які є перешкодами для запровадження ■ Узгодження форм звітності ■ Затвердження адміністратора ІЗПВГ ■ Забезпечення всебічної участі компаній ■ Забезпечення належного аудиту бухгалтерського обліку компаній ■ Забезпечення належного аудиту бухгалтерського обліку уряду 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Як здійснюється керівництво ІЗПВГ? Чи є офіційна постанова про ІЗПВГ? Чи можна з нею ознайомитися? ■ Який урядовий чиновник відповідає за координацію ІЗПВГ? Чи має він навички, необхідні для управління процесом ІЗПВГ? Яке державне відомство чи міністерство несе відповідальність за управління ІЗПВГ? Чи є будь -який конфлікт інтересів між роллю відомства і запровадженням ІЗПВГ? ■ Чи створений національний секретаріат? Чи має він достатні фінансові ресурси та кваліфікований персонал? ■ Чи створена ГЗС? ■ Які державні органи представлені в ГЗС? Чи обґрунтована їх участь в ГЗС їх здатністю підтримати процес? ■ Чи представлені в ГЗС громадські організації? Чи була їм надана можливість самим вибирати своїх представників? Чи є вибрані групи незалежними по відношенню до уряду? Чи приймають вони участь у нарадах? ■ Чи представлений в ГЗС в достатній мірі приватний сектор? Чи приймають представники основних галузей участь у нарадах? ■ Чи представлені законодавчі органи? Чи повинні законодавчі органи бути представлені в ГЗС? ■ Чи вся документація по ІЗПВГ (постанова , форми , робочий план ІЗПВГ, порядок денний і протоколи нарад ГЗС) надається законодавчим органам? Чи доступні вони для широкої громадськості? 	<p style="text-align: center;">Створення структур управління ІЗПВГ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Будьте в курсі структур управління і роботи ГЗС у вашій країні ■ З самих ранніх стадій процесу підтримуйте контакти з ГЗС і Секретаріатом ІЗПВГ з метою здійснення контролю прогресу ІЗПВГ та подання думок виборців і проблем , які турбують їх ■ Надавайте підтримку повноцінній участі в ГЗС громадських організацій і компаній ■ Сприяйте діям уряду з подолання перешкод для всебічної участі в ГЗС громадських організацій і компаній

Етап процесу ІЗПВГ	Питання, які повинні ставити законодавці	Дії, які повинні зробити законодавці
<p>Підготовка</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Яким повинен бути рівень суттєвості платежів? ■ Чи будуть в результаті звірки отримані дані, дезагреговані по компаніях і платежах? Якщо ні, то чому? ■ Чи достовірні дані? Чи потрібно провести аудит? ■ Чи достатньо ресурсів виділено на ІЗПВГ? Який розмір бюджету ІЗПВГ? Чи надаються кошти спонсорами, з бюджету або і те, й інше? ■ Чи виконує ГЗС узгоджений робочий план та графік? Якщо ні, то чому? ■ Чи всі зацікавлені сторони задоволені тим, як реалізується процес? ■ Чи обраний адміністратор? Чи має адміністратор технічну кваліфікацію для проведення процесу звірки? Чи враховані в ході його прийняття на роботу конкурсні процедури? ■ Чи вирішена проблема прогалін у кваліфікації? Чи йде розробка стратегії з нарощування можливостей? Чи фінансується вона? ■ Чи узгоджена стратегія інформування? Чи фінансується вона? Чи створений чи веб-сайт? 	<p>Створення структур управління ІЗПВГ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Дізнайтеся, що увійде до робочого плану, форми звітності та Технічного завдання для адміністратора ■ Працюйте спільно з громадськими організаціями, компаніями і урядом над запобіганням недотримання термінів та подоланням перешкод для запровадження ■ Звертайтеся з проханнями про автоматичне перенаправлення документації по ІЗПВГ ■ Звертайтеся з проханням надання звітів адміністраторів про хід робіт до законодавчих органів ■ Звертайтеся з проханнями про регулярне проведення брифінгів з ІЗПВГ ■ Забезпечуйте відповідність ІЗПВГ узгодженому робочому плану
<p>Розкриття і розгляд інформації</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Надання адміністратору даних про платежі, здійснені компаніями уряду ■ Надання адміністратору даних про доходи, отримані урядом ■ Забезпечення звірки даних звітності про платежі та доходи ■ Визначення розбіжностей і надання рекомендацій щодо удосконалення ■ Розгляд підтримки запровадження компаніями ■ Розгляд дій, здійснених на основі зроблених висновків 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Чи є звіт всебічним? Чи виконував адміністратор вимоги відповідного Технічного завдання? Якщо ні, то чому? ■ Чи всі компанії та державні органи представили дані? Якщо ні, то які не представили і чому? Чи вжито урядом будь-які дії проти компаній, які відмовляються від співпраці? Якщо ні, то чому? ■ Чи всі суттєві надходження враховані? Якщо ні, то чому? ■ Чи всі ресурси видобувних галузей враховані? Якщо ні, то чому? ■ Чи відзначені у звіті розбіжності або відсутні дані? Чи пояснюються у звіті причини таких розбіжностей? Якщо ні, то чому? ■ Чи містяться в звіті рекомендації? Чи виробив уряд стратегію реформ для їх виконання? Чи мають законодавчі органи і громадськість доступ до стратегії? Чи є вона адекватною? ■ Чи заплановано наступний етап звітності? Якщо ні, то чому? 	<p>Аналіз і удосконалення звітності і процесу ІЗПВГ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Зустрічі з адміністратором та представниками громадських організацій для обговорення висновків, зроблених у звіті ■ Проведення громадських слухань з висновків, зроблених у звіті ■ Створення особливих (слідчих) комітетів для розгляду серйозних розбіжностей або проблем ■ Подання звітів комітетів, в яких зазначаються питання, що вимагають дій з боку уряду ■ Закликати уряд до дії за допомогою парламентських дебатів ■ Направити прохання про проведення аудиту
<p>Поширення</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Поширення звіту ІЗПВГ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Чи є звіт всебічним і легкодоступним? ■ Чи надрукований він і чи поширюється у паперовому форматі? Кому? Чи розміщений він на веб-сайті? ■ Чи запроваджується стратегія інформування? Як? ■ Як законодавці можуть допомогти в інформуванні про результати ІЗПВГ? Як може допомогти партія? Як можуть допомогти законодавчі органи? 	<p>Інформування про звіт ІЗПВГ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Надання широкої громадськості доступу до звіту ІЗПВГ ■ Прояснення завдань інформування ■ Координація дій з громадськими організаціями. ■ Інформування широкої громадськості про ІЗПВГ з допомогою заходів із зв'язків з виборцями ■ Організація комітетами заходів з інформування громадськості про ІЗПВГ

Додаток В. Перелік додаткових ресурсів

Ресурси ІЗПВГ

■ Інформаційний листок ІЗПВГ

Ініціатива забезпечення прозорості у видобувних галузях. Оновлюється регулярно

Короткий і зручний довідник з питань ІЗПВГ на чотирьох сторінках: що, як, чому і хто

www.eiti.org

■ Довідник для організацій і підприємств з ІЗПВГ

Ініціатива прозорості у видобувних галузях, 2008 рік

У цьому довіднику розповідається про те, як компанії можуть здійснювати підтримку ІЗПВГ і приймати участь у процесі реалізації та забезпеченні прозорості доходів у країні своєї діяльності.

<http://www.eiti.org/document/businessguide>

■ Керівництво з проведення валідації ІЗПВГ

Ініціатива прозорості у видобувних галузях, 2006 рік

У цьому керівництві пояснюється, як повинен проходити процес валідації, коли він повинен проводитися, а також розглядаються очікувані результати процесу валідації. Воно включає в себе валідаційну сітку, схему, на якій зображений кожен з етапів процесу ІЗПВГ, і механізми оцінки показників - список питань, які валідатор повинен задавати з метою забезпечення виконання вимог процесу ІЗПВГ.

<http://www.eiti.org/document/validationguide>

■ Поговоримо про прозорість: Довідник з питань інформування про Ініціативу забезпечення прозорості у видобувних галузях

Ініціатива прозорості у видобувних галузях, 2008 рік

У цьому керівництві розглядаються стратегії діяльності національних секретаріатів ІЗПВГ з ефективного інформування громадськості та інших учасників ІЗПВГ щодо звітності та процесу ІЗПВГ. У ньому також викладені підходи до вироблення стратегії інформування про ІЗПВГ та наведено практичні приклади Камеруну, Демократичної Республіки Конго, Казахстану та Нігерії.

www.eiti.org

■ Збірник матеріалів з ІЗПВГ

Ініціатива прозорості у видобувних галузях, 2005 рік

- У Збірнику матеріалів з ІЗПВГ пояснюється, як можна включитися до процесу ІЗПВГ; він призначений для того, щоб допомогти країнам, які бажають запровадити ІЗПВГ, і зацікавленим сторонам, які бажають надати підтримку запровадженню.

<http://www.eiti.org/document/sourcebook>

■ У пошуках відповідей

Інститут моніторингу доходів, 2008 рік

«У пошуках відповідей» - керівництво з бухгалтерського обліку та аудиту у видобувних галузях для громадських організацій. У цьому керівництві представлений огляд найважливіших галузевих і фінансових концепцій і проблем, наприклад, різних типів договорів, що діють у видобувних галузях, типів державної бухгалтерської звітності та систем бухгалтерського обліку та структури і потоку коштів до уряду і від нього; вся ця інформація викладена доступним чином для представників громадських організацій, які є експертами в цих областях.

<http://www.revenuewatch.org/news/publications/drilling-down.php>

- **Запровадження ІЗПВГ: застосування перших висновків, зроблених на місцях**

Світовий банк, 2008 рік

У цьому виданні об'єднані передові методи і висновки, зроблені в процесі реалізації програм ІЗПВГ; воно є додатковим джерелом інформації про те, як повинен проходити процес ІЗПВГ. У ньому також є додаток зі зразками документів, розроблених у ході низки програм ІЗПВГ.
<http://go.worldbank.org/C5OKJZ7860>

- **Звіт про хід робіт з ІЗПВГ за 2006-2009 рр.**

Ініціатива прозорості у видобувних галузях, 2009 рік

У цьому виданні описаний прогрес реалізації ініціативи з часу Конференції, що відбулася в Осло в 2006 році, до Конференції в Досі в 2009 році. У ньому також наведено короткий огляд діяльності з просування ініціативи у всіх країнах, які її запроваджують, а також думки представників всіх підтримуючих зацікавлених сторін.
www.eiti.org

З додатковою інформацією, матеріалами та новинами про ініціативу можна ознайомитися на веб-сайті www.eiti.org, на якому також можна підписатися на регулярний бюлетень.

Додаткові ресурси

- **Контроль за грошима. Керівництво з моніторингу бюджетів та доходів від нафтогазовидобувної промисловості**

Автор - Джим Шулиц, Інститут моніторингу доходів, 2005 рік

http://www.soros.org/initiatives/cep/articles_publications/publications/money_20041117/follow_money.pdf

- **Комітети в законодавчих органах: поділ праці**

Національний демократичний інститут, 1996 рік

https://www.ndi.org/files/030_ww_committees_0.pdf

- **Як висвітлювати питання, пов'язані з нафтою. На допомогу журналістам, які висвітлюють у ЗМІ проблеми енергетики та економічного розвитку**

Редактори - Світлана Цалик і Аня Шифрін,

Інститут відкритого суспільства, 2005 рік

<http://www.revenuewatch.org/news/publications/072305.pdf>

- **Посібник щодо забезпечення прозорості доходів від розробки природних ресурсів**

Міжнародний валютний фонд, 2007 рік

www.imf.org/external/np/pp/2007/eng/051507g.pdf

- **Зміцнення можливостей законодавчих органів у взаємовідносинах між законодавчою і виконавчою гілками влади**

Національний демократичний інститут, 2000 рік

- **Прозорість та підзвітність у видобувних галузях Африки: роль законодавчих органів**

Національний демократичний інститут, 2007 рік

http://www.ndi.org/files/2191_extractive_080807.pdf

- **Законодавча етика: порівняльний аналіз**

Національний демократичний інститут, 1999 рік

- https://www.ndi.org/files/026_ww_legethics_0.pdf

- **Керівництво для членів парламентів**
Автори: Джон Джонсон і Роберт Т. Накамура, Інститут Світового банку, 2006 рік
<http://siteresources.worldbank.org/PSGLP/Resources/HandbookforMembersofParlaments.pdf>
- **Путівник про Світовий банк для парламентаріїв**
Світовий банк, 2005 рік
<http://go.worldbank.org/MTLDXXNBX0>
- **Забезпечення прозорості доходів: звіт про прозорість доходів нафто-і газодобувних компаній за 2008 рік**
Компанія «Transparency International», 2008 рік
http://www.transparency.org/news_room/latest_news/press_releases/2008/2008_04_28_prt_report_launch
- **Роль парламенту у викоріненні корупції**
Редактори: Річ Стейпенхерст, Найалла Джонстон і Рікардо Пеліція, Інститут Світового банку, 2006 рік
- **На шляху до розробки міжнародних стандартів для законодавчих органів: документ для обговорення та аналізу**
Національний демократичний інститут, 2007 рік
http://www.ndi.org/files/2113_gov_standards_010107.pdf

Додаток Г. Глосарій ІЗПВГ

Адміністратор: організація (зазвичай - аудиторська або консалтингова фірма), призначена для проведення звірки даних про платежі і доходи, надані компаніями та державними установами, що діють у видобувних галузях. При звірці адміністратор порівнює різні групи даних, виявляє і пояснює розбіжності, якщо такі є.

Аудит: процес отримання, перевірки, потенційної звірки і подання звіту про фінансову звітність компанії, уряду або іншої особи (а в деяких випадках - звітність за обсягами видобутку).

Аудитор: організація, зазвичай незалежна аудиторська фірма, яка має ліцензію чи інакше сертифікована на проведення фінансових аудитів та надання супутніх послуг уповноваженим органом з професійних стандартів та видачі дозволів, в межах певної законної юрисдикції. У ІЗПВГ аудитор зазвичай доручається перевірка фінансової звітності та іншої інформації, наявної у компанії і (або) урядових установ, що діють у видобувних галузях, а також з'ясування того, чи достовірно відображені і представлені така фінансова звітність та інформація.

Бонуси: тип платежів, які здійснюються на користь уряду на певних узгоджених етапах процесу розвідки і видобутку нафти. Передплатний бонус виплачується після підписання договору, бонус за відкриття - після першого виявлення нафти, а бонус за видобуток - після досягнення обумовленого рівня видобутку.

Країна-кандидат: країна, яка офіційно прийняла на себе обов'язок запроваджувати ІЗПВГ і відповідає першим чотирьом показникам валідації ІЗПВГ (показники щодо приєднання до ІЗПВГ).

Країна-послідовник: країна, яка повністю запровадила ІЗПВГ і успішно пройшла процес валідації згідно з показниками валідації ІЗПВГ.

Громадська організація: неурядова організація, наприклад, профспілка, спеціально створена коаліція, релігійна організація, рух корінних народів або фонд.

Дезагрегація: метод складання звітності, при якому розкриваються дані про окремі компанії і (або) типи платежів (податки, роялті і т.д.), здійснені на користь уряду, і їх можна ідентифікувати окремо у звіті ІЗПВГ.

Дивіденд: платіж на користь партнера або акціонера, здійснений з прибутку компанії в рахунок окупності вкладених інвестицій.

Правління ІЗПВГ: міжнародний орган, який здійснює нагляд за процесом ІЗПВГ у світовому масштабі. Правління складається з представників державних установ, які запроваджують ІЗПВГ, донорських організацій, компаній видобувних галузей, інвесторів і громадських організацій.

Критерії ІЗПВГ: погоджені на міжнародному рівні шість критеріїв, які описують мінімальний результат успішної програми ІЗПВГ. Вони наведені у Додатку А.

Принципи ІЗПВГ: основоположні принципи ініціативи. Вони наведені у Додатку А.

Міжнародний секретаріат ІЗПВГ: ІЗПВГ діє через Міжнародний секретаріат, який в даний час розташовується в Осло (Норвегія). Секретаріат відповідає за контроль дотримання методології ІЗПВГ і здійснює координацію глобальної ініціативи. Більшість країн, які запроваджують Ініціативу, мають свої національні секретаріати, в яких працюють співробітники на постійній основі, допомагають контролювати адміністративні аспекти запровадження ІЗПВГ.

Експортні (імпортні) мита: тип податку, яким обкладається експорт (імпорт) продукції. Нафта і газ, зазвичай, звільнені від експортних мит.

Фінансові потоки: потоки платежів між видобувними компаніями і будь-яким урядовим органом на будь-якому рівні уряду.

Видобувні галузі: галузі, в яких видобуваються природні ресурси, наприклад, нафта, природний газ, алмази, вугілля та інші корисні копалини з надр.

Платежі в натуральній формі: платежі, здійснені на користь держави (наприклад, роялті) у формі реального товару (наприклад, нафта, газ чи інші корисні копалини), а не у грошовій формі.

Міжнародні бухгалтерські стандарти: загальновизнані у світовому масштабі стандарти, що визначають способи проведення аудиту професійними аудиторами та розроблені Радою з міжнародних стандартів аудиту та забезпечення достовірності. Рішення про дію цих стандартів у кожній країні приймає відповідна регулююча організація відповідної країни.

Спільне підприємство: група компаній (може включати в себе державну компанію), що об'єдналися для проведення розвідки і можливої розробки корисних копалин або вуглеводнів на певній ділянці на умовах узгодженого договору.

Істотність (суттєвість): порогова сума або відсоток, за допомогою яких визначається, чи важливі компанія або платіж для результату, або які «істотно» впливають на результат у разі їх включення або виключення. Країни, які запроваджують ІЗПВГ, часто встановлюють пороги суттєвості на основі розміру компанії або платежу. Рівень суттєвості для компанії визначається розміром компанії; компанії, розмір яких перевищує цей рівень, повинні брати участь у національному процесі ІЗПВГ. Рівень суттєвості платежів визначається розміром платежу; платежі, розмір яких перевищує цей рівень, повинні брати участь у процесі ІЗПВГ. За ухвалення рішення про те, як визначити рівні суттєвості, несуть відповідальність зацікавлені сторони.

Багатостороння робоча група зацікавлених сторін (ГЗС): головний орган, що приймає рішення в національному процесі ІЗПВГ, який очолює і контролює діяльність із запровадження ІЗПВГ. ГЗС складається з представників урядових органів, компаній видобувних галузей і громадських організацій.

Договір (угода) про розділ продукції: домовленість щодо видобутку нафти, за якою підрядник несе всі витрати на розвідку і видобуток, які не підлягають відшкодуванню, якщо на договірній території не буде знайдено нафту, а уряд і підрядник отримують плату у вигляді частки видобутих ресурсів.

Звірка: достатнє пояснення розбіжності між двома цифровими даними.

Потоки доходів: термін, який використовується для опису того, як уряд, компанія, організація чи фізична особа отримують і збирають кошти з користувачів своєї продукції або послуг (в рамках ІЗПВГ - роялті, ПДВ та ін.)

«Ресурсне прокляття»: термін, який широко вживається для опису парадоксальної ситуації, в якій країни, що мають значні запаси природних ресурсів, зазвичай більше страждають від злиднів, слабого економічного зростання та уповільненого розвитку.

Роялті: плата за видобуток корисних копалин, здійснювана на користь уряду країни, в якій здійснюється видобуток (це може бути, зокрема, адміністрація регіону, провінції і (або) місцева адміністрація).

Зацікавлені сторони: члени уряду, громадських організацій та приватного сектору, на які мають вплив видобувні галузі в країні. Представникам всіх груп зацікавлених сторін повинна бути надана можливість активної участі в ІЗПВГ.

Податок: платіж, здійснений компанією на користь уряду країни, в якій компанія здійснює свою діяльність, пропорційний оподаткованому доходу від проекту (два приклади - корпоративний податок і податок на прибуток).

Валідація: узгоджений процес, за допомогою якого процес запровадження ІЗПВГ країнами вимірюється на основі Критеріїв ІЗПВГ. Більш детально процес валідації описаний на сайті: <http://www.eiti.org/document/validationguide>.

Податок на додану вартість (ПДВ): податок, яким обкладається кожна стадія виготовлення та реалізації продукції або послуги. Правила, за якими діє система ПДВ, визначаються на рівні країни і різні в різних країнах. Експорт нафти і газу зазвичай звільняється від ПДВ.

Ініціатива забезпечення прозорості видобувних галузей (ІЗПВГ - The Extractive Industries Transparency Initiative, EITI) являє собою розроблений на міжнародному рівні стандарт, сприяє забезпеченню прозорості доходів на національному рівні. Вона являє собою коаліцію урядів, компаній та громадських організацій. За допомогою застосування суворої, але гнучкої методології, здійснюється оприлюднення інформації про платежі компаній та надходження на користь держави від нафтогазової та гірничодобувної галузей, а також скорочується кількість розбіжностей. І хоча Правління ІЗПВГ та Міжнародний секретаріат стежать за реалізацією процесу ІЗПВГ, запровадження Ініціативи здійснюється на рівні країни у вигляді процесу, в якому особлива увага приділяється участі зацікавлених сторін. www.eitransparency.org

Національний демократичний інститут (НДІ - The National Democratic Institute, NDI) - це некомерційна організація, що працює над посиленням і поглибленням демократії в усьому світі. НДІ має у своєму розпорядженні глобальну мережу експертів-добровольців і надає практичне сприяння суспільним і політичним лідерам, що сприяють розвитку демократичних цінностей, методів і інститутів. НДІ працює з демократами у всіх регіонах світу і допомагає їм розвивати політичні та громадські організації, гарантувати демократичність виборів і підтримувати громадську участь, а також відкритість і підзвітність уряду. www.ndi.org

Інститут моніторингу доходів (ІМД - The Revenue Watch Institute, RWI) сприяє розвитку відповідального розпорядження і використання нафти, газу та інших корисних копалин на благо суспільства. За умови ефективного управління доходами, участі громадян та реальної підзвітності уряду, багатство від експлуатації природних ресурсів може сприяти розвитку і національному зростанню. ІМД здійснює обмін досвідом, надає фінансування і надає технічну допомогу країнам для того, щоб вони могли скористатися цими перевагами. www.revenuewatch.org

Американське агентство з міжнародного розвитку (ЮСАІД - The United States Agency for International Development, USAID) - це основне державне відомство США, що надає допомогу країнам, які знаходяться в процесі відновлення після масштабних катастроф, вживають заходів щодо зниження рівня бідності і проводять демократичні реформи. www.usaid.org

Спеціальна термінологія, застосовувана в ІЗПВГ

English	Français	Russian
Accountability	Obligation de rendre compte/des comptes - responsabilité	
Accounting principles	Principes comptables	принципы бухгалтерского учета
Accounting treatments	Traitements comptables	методика бухгалтерского учета
Accrual basis	Comptabilité d'engagement	метод начисления
Accrual-based financial statements	États financiers basés sur les engagements	финансовые отчеты, составленные методом начисления
Administrator	Administrateur	администратор
Aggregated disclosure	Publication agrégée - Communication/divulgence des données agrégées	раскрытие совокупных данных
Aggregation	Agrégation	суммирование
API Gravity	Densité API	плотность нефти в градусах АНИ
Associated Gas	Gaz associé	попутный газ
Audit	Audit	аудит
Auditor	Auditeur	аудитор
Baseline for judging progress	Référentiel d'analyse des progrès	отправная точка для оценки прогресса
Benefit stream	Flux d'avantages	поток выгод
Board (International)	Conseil d'administration (international)	Правление (международное)
Board Meeting	Réunion du conseil d'administration	заседание Правления
Budgetary and/or natural resource committees	Commissions chargées des questions budgétaires et/ou des ressources naturelles	Комитеты по бюджету и (или) природным ресурсам
Business association	Association d'entreprises	ассоциация предпринимателей
Business guide	Guide des entreprises	Руководство для предпринимателей
Candidate country	Pays candidat	страна-кандидат
Capacity building	Renforcement des capacités	наращивание потенциала
Capacity needs	Besoins de renforcement de capacités	потребности в наращивании потенциала
Capital intensive	À forte intensité capitalistique	требующий больших капиталовложений
Case study	Étude de cas	сравнительное исследование
Cash basis	Comptabilité base caisse/cash	кассовый метод учета
Cash-base submission	Présentation des données en base caisse/cash	отчет, составленный на основе кассового метода учета
Civil society	Société civile	общественные организации
Civil Society Organisation	Organisation de la société civile	общественная организация
Code of Good Practices on Fiscal Transparency (IMF)	Code de bonnes pratiques en matière de transparence des finances publiques (FMI)	Кодекс надлежащей практики по обеспечению прозрачности в бюджетно-налоговой сфере (МВФ)
Collate payment and revenue figures	Rapprocher les chiffres des paiements et des revenus - Rapprocher les montants payés et versés	выверка данных отчетности о платежах и поступлениях в бюджет

Communications	Communications	информирование
Community-based organization	Organisations communautaires	местная общественная организация
Company form	Formulaire pour les entreprises	форма для компаний
Compliant	Conforme	выполняющий требования
Compliant country	Pays conforme	страна, выполняющая требования
Concession holder	Concessionnaire - Titulaire d'une concession	держатель концессии
Conflict of interest	Conflit d'intérêts	конфликт интересов
Constituency	Collège	избиратели
Contractor	Sous-traitant - Entrepreneur - Contracteur	подрядчик
Contract	Contrat	договор
Country-led process	Processus dirigé/piloté par le pays/au niveau national	процесс, проводимый страной
Country ownership of EITI	Appropriation de l'ITIE par le pays/au niveau national	заинтересованность страны в осуществлении ИОПДО
Country-owned initiative/process	Initiative nationale - Processus national - Processus propre au pays	инициатива (процесс), в которой (-ом) заинтересована страна
Country-specific implementation	Mise en œuvre nationale - Mise en oeuvre spécifique au pays	внедрение с учетом специфики страны
Cost oil	Coûts pétroliers - Cost oil	компенсационная нефть
Cost recovery	Récupération des coûts - Déductibilité fiscale des coûts - Recouvrement des coûts	возмещение затрат
Costs	Coûts	затраты
Credible independent audit	Audit indépendant et crédible	аудит, проводимый надежным независимым аудитором
Culture of accountability	Culture de responsabilité - Culture de transparence	культура подотчетности
Decision making body	Organisme décideur/décisionnaire - Organe décisionnel	орган, отвечающий за принятие решений
Declaration on Fighting Corruption and Improving Transparency at Evian	Déclaration sur la lutte contre la corruption et l'amélioration de la transparence à Evian	принятая в Эвиане Декларация о борьбе с коррупцией и повышении прозрачности
Depletion allowances	Compensation financière à l'utilisation des ressources - Provision pour reconstitution des gisements	налоговые льготы на истощение недр
Disaggregated disclosure	Divulgation des données de manière désagrégée - Communication des données désagrégées	раскрытие данных с разбивкой по позициям
Disaggregation	Désagrégation	разбивка по позициям
Disclosure	Divulgation - Communication - Publication	раскрытие данных (информации)
Disclosure agency	Service d'information (du public) - Organe/agence de communication	агентство по предоставлению информации

Disclosure of payments and revenues	Publication/communication/divulgation des paiements et des revenus	раскрытие информации о платежах и доходах
Dissemination	Diffusion	распространение
Dividend	Dividendes	дивиденд
Domain of sovereign government	Qui relève de la souveraineté de l'État - Domaine de la souveraineté de l'État	сфера компетенции суверенного государства
Domestic/foreign direct investment	Investissements nationaux/Investissements Directs Etrangers	внутренние (иностраннные) прямые инвестиции
Domestic initiative	Actions menées au niveau national - Initiative locale/nationale	местная программа
Downstream	Aval (opérations)/Secteur aval	переработка нефти и сбыт нефтепродуктов
EITI champion	Champion ITIE	ответственный за ИОПДО
EITI Principles	Principes de l'ITIE	Принципы ИОПДО
EITI Process	Processus de l'ITIE	процесс ИОПДО
Empowered	Disposer des moyens/des capacités - Habilité - Avoir des pouvoirs	обладающий достаточными полномочиями
Energy security	Sécurité énergétique	энергетическая безопасность
Enhanced environment	Environnement propice/favorable	благоприятные условия
Export/import duties	Droits de douanes (import/export) - Droits importation/exportation	экспортные (импортные) пошлины
Export proceeds	Recettes d'exportation	экспортные поступления
Extractive Industries Transparency Initiative	Initiative pour la Transparence dans les Industries Extractives	инициатива прозрачности добывающих отраслей (ИПДО)
Extractive industry companies	Entreprises du secteur extractif - Entreprises du secteur des industries extractives	добывающие компании
Faith-based organization	Organisation confessionnelle	религиозная организация
Feedback mechanism	Mécanisme de retour d'information	механизм обратной связи
Financial flows	Flux financiers	финансовые потоки
Financial reporting	Déclaration d'information financière/Contrôle de gestion (dépend du contexte)	финансовая отчетность
Financial transparency	Transparence financière	финансовая прозрачность
Financing mechanism	Mécanisme de financement	механизм финансирования
Fiscalisation	Fiscalisation	фискализация
"Fiscal price"	Prix fiscal	"фискальная цена"
Flow rate	Débit	дебит
Global Conference	Conférence mondiale	Всемирная конференция
Good practice	Bonnes pratiques	надлежащая практика
Governance structures for decision-making	Structures décisionnelles (de gouvernance) - Comités décisionnels	механизмы управления и принятия решений
Government's submissions	Données soumises par l'administration	сведения, представленные правительством
Guide on Resource Revenue Transparency (IMF)	Guide sur la transparence des recettes des ressources naturelles (FMI)	Пособие по обеспечению прозрачности доходов от разработки природных ресурсов (МВФ)

Host country	Pays d'accueil - Pays hôte	страна, являющаяся собственником недр
Hydrocarbons	Hydrocarbures	углеводороды
Inclusivity of stakeholders	Obligation d'intégrer toutes les parties prenantes - Intégration des parties prenantes	всесторонний характер заинтересованных сторон
Implementation phase	Phase de mise en œuvre	этап внедрения
Implementing country	Pays mettant en œuvre l'ITIE	внедряющая страна
Improve implementation	Améliorer la mise en œuvre - Améliorer le déploiement	улучшение работы по внедрению
Indicator assessment tool	Outil d'évaluation des indicateurs	инструмент оценки показателей
Industry leadership	Leadership d'entreprise/d'industrie	лидерство в отрасли
In-kind payments	Paielements en nature	платежи в неденежной форме
Institutional investor	Investisseur institutionnel	институциональный инвестор
International Accounting Standards	Normes comptables internationales	международные стандарты бухгалтерского учета
International Advisory Group	Groupe international consultatif	Международная консультационная группа
International Auditing Standards	Normes internationales d'audit	международные аудиторские стандарты
International benchmark prices	Prix de référence acceptés au niveau international	международные базисные цены
International Secretariat (EITI)	Secrétariat International de l'ITIE	Международный Секретариат (ИОПДО)
International Finance Institutions	Institutions Financières Internationales	международные финансовые учреждения
International-level self-assessment Company Form	Formulaire d'auto-évaluation pour les entreprises (niveau international)	форма для самостоятельной оценки компаний на международном уровне
Investment climate	Climat d'investissement	инвестиционный климат
Joint venture	Exploitation conjointe/en partenariat Joint venture - Opération conjointe - Entreprise à risques partagés	совместное предприятие
Lancaster House Conference	Conférence de Lancaster House	Конференция ИОПДО, прошедшая в доме приемов Министерства иностранных дел и по делам Содружества Великобритании "Ланкастер-хаус"
'Learning by doing' process	Processus d'apprentissage pratique/par la pratique	процесс обучения в процессе работы
'Legitimate discrepancies'	Ecarts légitimes/autorisés - Différentiel légitime	"обоснованные расхождения"
Level playing field	(Qui) contribue à donner des chances égales à toutes les entreprises - ... sur des bases équitables - Compétition équitable	равные условия деятельности
Licence/concession fees	Droits de licence/de concession	лицензионные (концессионные) концессии
Liquified natural gas (LNG)	Gaz naturel liquéfié (GNL)	сжиженный природный газ (СПГ)
Local leadership	Leadership local	инициативность национальных организаций

Logistical capacity building	Renforcement des capacités logistiques - Formation à la logistique	наращивание материально-технического потенциала
Mainstreaming of the EITI approaches	Intégration des approches de l'ITIE	широкое внедрение подходов ИОПДО в отраслевую практику
Manual on Fiscal Transparency	Manuel sur la transparence des finances publiques	Руководство по обеспечению прозрачности
Mapping of financial flows	Cartographie des flux financiers	отображение финансовых потоков
Material	Significatif	существенный
Materiality	Matérialité	существенность
Material payment	Paielement significatif	существенный платеж
Material revenue	Revenu significatif	существенное поступление
Measurable target	Objectif mesurable	измеримый целевой показатель
Mining	Exploitation minière	горная промышленность
Mining sector	Secteur minier	Горная промышленность
Mismanage revenues	Mauvaise gestion des revenus	неправильное управление доходами
Mitigating political and reputational risks	Atténuer les risques politiques et de réputation	уменьшение политических и репутационных рисков
Monthly or quarterly average exchange rate	Taux de change moyen mensuel ou trimestriel	среднемесячный или среднеквартальный обменный курс
Multi-Stakeholder Approach	Approche multipartite	многосторонний подход
Multi-Stakeholder Group	Groupe multipartite	многосторонняя группа
Multi-Stakeholder Process	Processus multipartite	многосторонний процесс
National Mining Company	Entreprises minières d'État - Entreprise minière nationale	национальная горнодобывающая компания
Non-associated gas	Gaz non associé	Свободный газ
Oil Mining lease	Concession d'exploitation pétrolière	Договор аренды на добычу нефти шахтным способом
Oil Prospecting Lease	Concession de prospection pétrolière	Договор аренды на изыскания нефти
Opaque governance	Opacité de gouvernance - Gouvernance opaque	непрозрачность механизмов управления
Operator	Exploitant - Opérateur - Gérant	оператор
Outreach	Soutien - Sensibilisation - Sensibilisation au-delà des membres de l'ITIE	Работа с широким кругом заинтересованных сторон
Outreach mechanism	Mécanisme de soutien/sensibilisation - Moyen d'élargir l'éventail des acteurs - Action de sensibilisation au-delà des membres de l'ITIE	механизм работы с широким кругом заинтересованных сторон
Parliamentarian	Parlementaire	парламентарий
Parliamentary Guide	Guide des parlementaires	Руководство для парламентариев
Pay as you earn (PAYE) tax	Rétention d'impôt à la source (au Royaume Uni)	налог, взимаемый по мере поступления доходов
Perception of conflict of interest	Perception d'un conflit d'intérêts	предполагаемый конфликт интересов
Pilot phase	Phase pilote	экспериментальная стадия

Point person	Point focal	контактное лицо
Policy advice	Conseils sur les actions à mener	консультации по вопросам политики
Policy-based lending	Prêts à l'appui de réformes - Prêts fondés sur une politique	кредитование с учетом проводимой политики
Political and financial commitments	Engagements politiques et financiers	политическая воля и финансовые ассигнования
Poverty Reduction Strategy Paper	Document Stratégique de Réduction de la Pauvreté	Документ по стратегии сокращения бедности
Privately-owned companies	Entreprises privées	частные компании
Probability of success	Probabilité de réussite	вероятность успеха
Process development	Développement du processus	разработка процедур
Production entitlement	Droit à la production	поступления от производства, причитающиеся правительству страны - собственника недр
Production-sharing agreement	Accord de partage de production	соглашение о разделе продукции
Production-sharing contract	Contrat de partage de production	договор о разделе продукции
Profit	Bénéfices	прибыль
Profit oil	Profit-oil - Bénéfice en huile	прибыльная нефть
Prudent use of natural resource wealth	Bonne utilisation des richesses en ressources naturelles	рациональное использование природного богатства
Public administration	Administration publique	государственное управление
Public dissemination and discussion	Diffusion des informations et débat public	широкое распространение и обсуждение информации
Public interest concerns	Sujets d'intérêt public	проблемы общественного значения
Public listed companies	Entreprises/sociétés cotées en bourse	компании, зарегистрированные на фондовой бирже
Reconciler	(Ré)conciliateur	ответственный за выверку
Reconciliation	Rapprochement - (Ré)conciliation	выверка
Reconciliation of payments and revenues	Rapprochement/(ré)conciliation des paiements et des revenus	выверка информации о платежах и доходах
Reconciliation statement	État de rapprochement (bancaire)	данные выверки
Reconstruction Levy	Prélèvement/taxe pour la reconstruction	сбор за реконструкцию
Reference price	Prix de référence	справочная цена
Refinery margin	Marge de raffinage	доход нефтеперерабатывающего предприятия
Refinery net-back valuation	Valorisation "net-back" de raffinage - Valorisation nette de raffinage	оценка чистой цены нефтеперерабатывающего предприятия
Regular cycle of disclosure, dissemination and discussion	Cycle régulier de publication, de diffusion et de discussion	регулярный цикл раскрытия, распространения и обсуждения информации
Regulator	Régulateur	законодательный орган
Report (EITI)	Rapport ITIE	отчет (ИОПДО)
Report on the Observance of Standards and Codes (ROSCs)	Rapport sur l'Application des Normes et des Codes (ROSCs)	Доклад о соблюдении стандартов и кодексов (РОСК)
Reporting currency	Devise de déclaration - Monnaie de publication des comptes	валюта отчетности
Reporting cycle	Cycle de déclaration	цикл отчетности
Reporting entity	Entité déclarante	отчитывающаяся структура
Reporting template	Formulaire de déclaration	форма отчетности
"Resource curse"	« Malédiction des ressources »	"ресурсное проклятие"

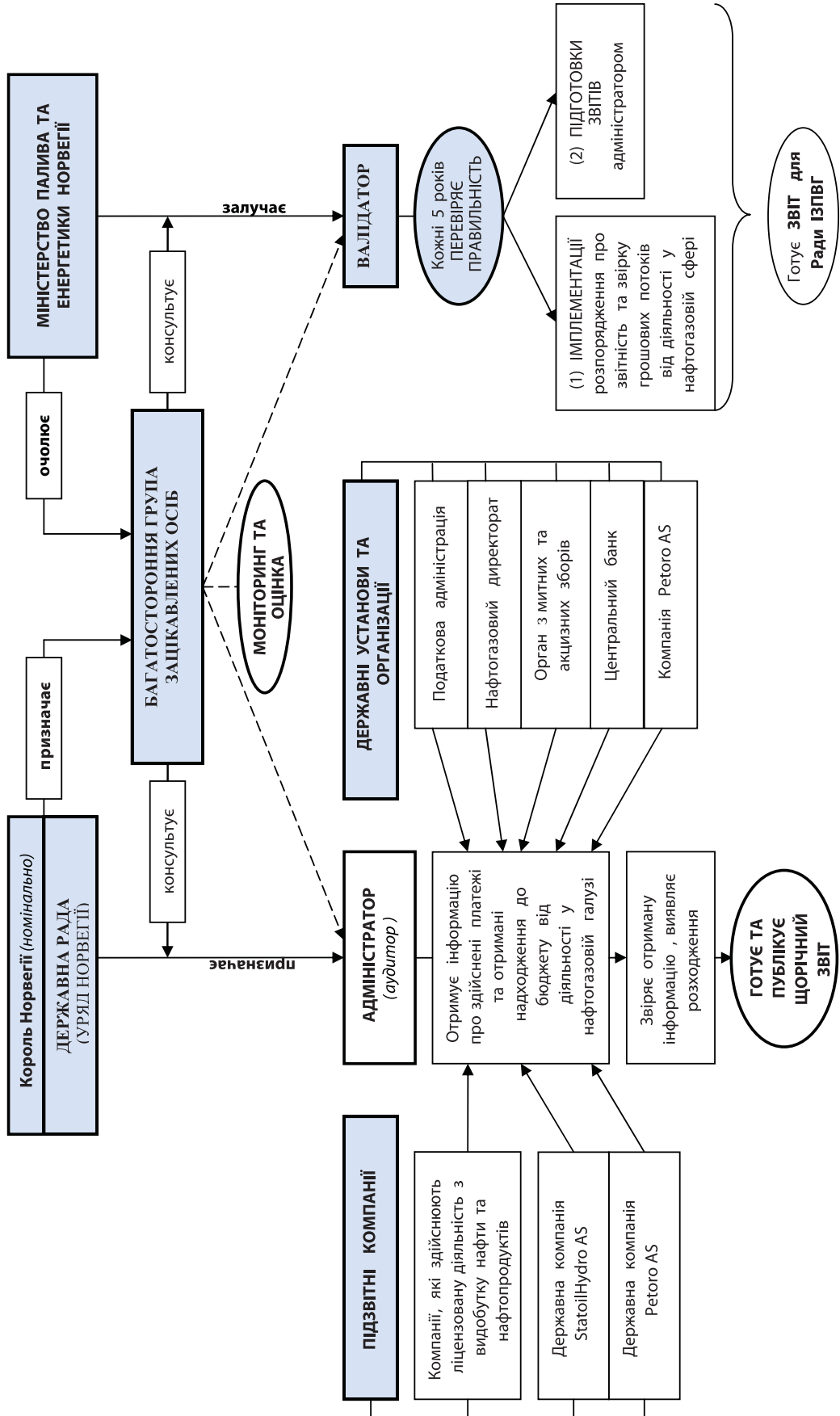
Resource revenue management	Gestion des revenus issus des ressources naturelles	управление доходами от разработки природных ресурсов
Resource-rich country	Pays riche en ressources naturelles	Страна, богатая полезными ископаемыми
Respect for contracts and laws	Respect des contrats et des lois	надлежащее соблюдение договоров и законов
Return on investment	Retour sur investissement	возврат с инвестиций
Revenue collection and management	Recouvrement et gestion des recettes	сбор доходов и управление ими
Revenue flows	Flux de revenus	потоки поступлений
Review	Bilan - Contrôle - Révision - (Re)examen	рассмотрение
Ring fencing	Périmètres fiscaux (Ring fencing)	обособление
Royalties	Redevance - Royalties	плата за разработку недр
Royalty arrangements	Systèmes de redevance	условия платы за разработку недр
Seed support	Aide initiale	меры поддержки на начальном этапе
Self-evaluation forms	Formulaires d'auto-évaluation	Форма самостоятельной оценки
Service company	Société de services	сервисная компания
Service contract	Contrat de services	договор на предоставление услуг
Set-up	Mobilisation des moyens - Mise en place	создавать (учреждать, формировать)
Sign up	Adhésion	присоединение
Small operators	Petits opérateurs	малые компании
Sourcebook	Livre source	руководство
Sovereign credit rating	Notation (financière) de crédit souverain	кредитный рейтинг страны
Stakeholder	Partie prenante	заинтересованная сторона
Stakeholder group	Groupe de parties prenantes	группа заинтересованных сторон
Stakeholder perception survey	Etude des perceptions des parties prenantes	анализ восприятия заинтересованных сторон
Statement of Outcomes	Déclaration de résultats	Заявление о результатах
Statement of Principles	Déclaration de principes	Заявление о принципах
Statement of Recommended Practice of the Oil Industry Accounting Committee	Déclaration SORP : Politique et Code de Conduite pour l'Industrie Pétrolière du Comité de Réglementation Comptable	Заявление о рекомендуемой практике Комитета по бухгалтерскому учету в нефтяной промышленности
Stewardship of revenue streams	Gestion des flux de recettes	рачительное управление государственными доходами
Stock exchange listing requirements	Obligations réglementaires des bourses/boursières	требования регистрации на бирже
Streamline systems of execution	Simplifier/rationaliser les systèmes d'exécution	оптимизация систем исполнения принятых решений
Sub-national level	Niveau infranational - Niveau régional	субнациональный уровень
Sub-national levels of government	Échelon régional de l'administration	субнациональные органы государственного управления
Supporting company	Entreprise soutenant l'ITIE	поддерживающая компания
Supporting country	Pays soutenant l'ITIE	поддерживающая страна
Supporting organisation	Organisation soutenant l'ITIE	поддерживающая организация

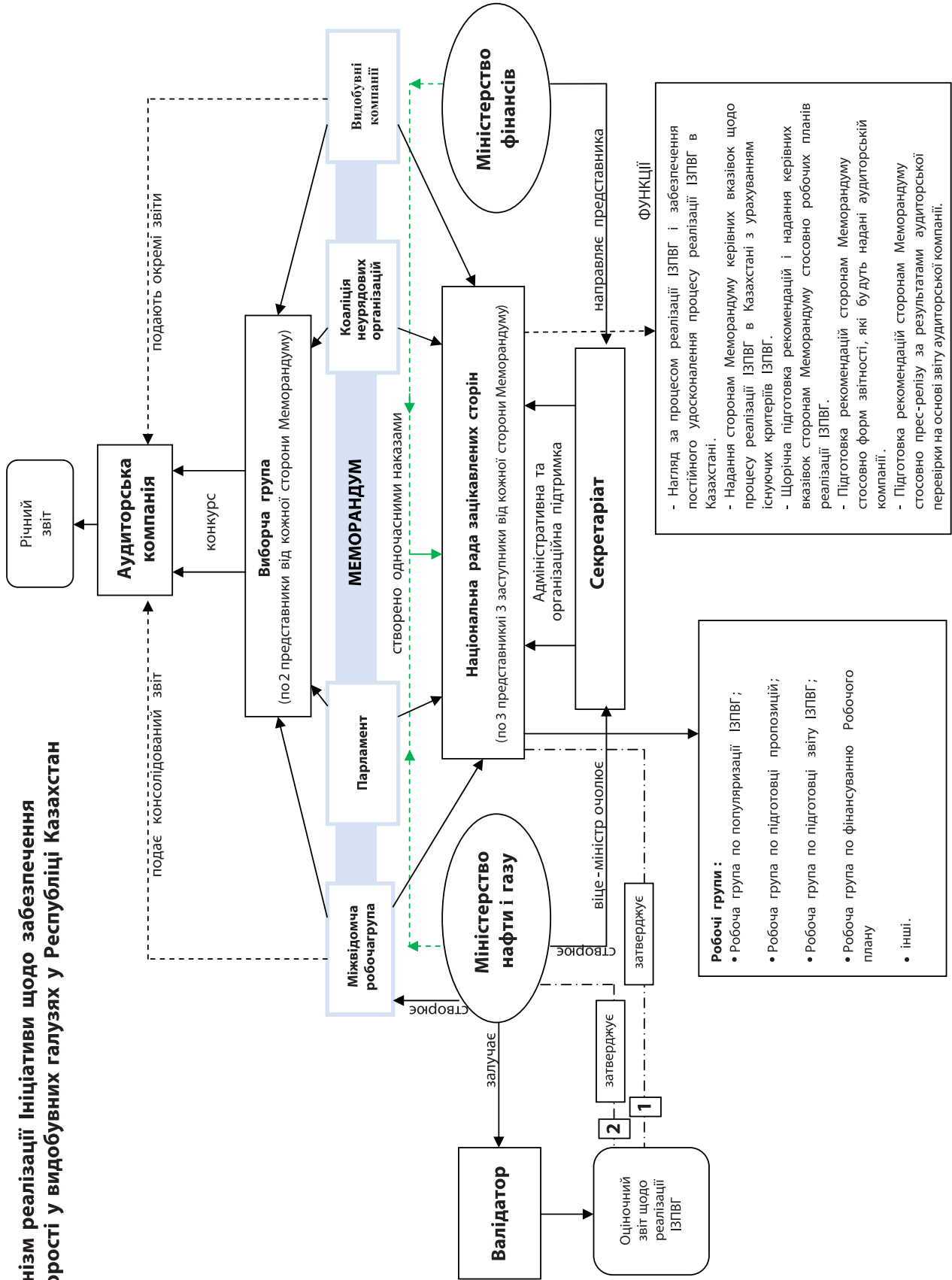
Supreme audit institutions	Institutions Superieures de Controle des Finances Publiques (INTOSAI)	высшие ревизионные органы
Sustainable development	Développement durable	устойчивое развитие
Sustainable financing of programs	Financement durable des programmes	устойчивое финансирование программ
Tax	Taxe	налог
Timeline	Calendrier	график
To engage with civil society organisations and industries	Impliquer les organisations de la société civile et les industries	привлечение к работе общественных организаций и представителей отрасли
Total production value	Valeur totale de la production	общая стоимость продукции
Transparency Compact	Pacte de transparence	Договор об обеспечении прозрачности
'Trial' report	Rapport « d'essai »	пробный отчет
Undue political influence	Influence politique abusive	неоправданное политическое давление
Unit of accounting	Unité de comptabilisation	учетная единица
Upstream	Amont/Secteur amont	разведка и добыча полезных ископаемых
Upstream activities	Activités (en) amont	работы по разведке и добыче полезных ископаемых
Validation Committee	Comité de Validation	Комитет по санкционированию
Validation Grid	Grille de Validation	сетка санкционирования
Validation Guide	Guide de Validation	Руководство по санкционированию
Validation Report	Rapport de Validation	Отчет по санкционированию
Value Added Tax (VAT)	Taxe sur la valeur ajoutée (TVA)	налог на добавленную стоимость (НДС)
Value chain	Chaîne de valeur	цепочка создания стоимости
Valuing of in-kind benefit streams	Évaluation des avantages en nature	оценка потоков выгод (платежей и поступлений) в неденежной форме
Workplan	Plan de travail	рабочий план
World Summit for Sustainable Development	Sommet mondial pour le développement durable	Всемирная встреча на высшем уровне по устойчивому развитию
African Development Bank	Banque Africaine de Développement	Африканский банк развития
Chamber of Mines	Chambre des Mines	Горная палата
DFID	Département pour le Développement International du Royaume Uni	Министерство Великобритании по международному развитию
GTZ	Agence de Coopération Technique Allemande	Германское агентство по техническому сотрудничеству
ICMM	Conseil International des Mines et Métaux	Международный совет по горной промышленности и металлам
ICMM's Resource Endowment Initiative	Initiative pour la Dotation de Ressources de l'ICMM	Инициатива Международного совета по горной промышленности и металлам, направленная на обеспечение ресурсами

International Business Leaders Forum	Forum International du Prince de Galles des Dirigeants d'Entreprises	Международный форум лидеров бизнеса
IPIECA	Association Internationale de l'Industrie Pétrolière pour la Sauvegarde de l'Environnement	Международная ассоциация представителей нефтяной промышленности по охране окружающей среды
Norwegian Oil for Development Initiative	Programme Norvégien Pétrole pour le Développement	норвежская инициатива "Нефть для развития"
OGP	Association Internationale des Producteurs de Pétrole et de Gaz	нефтегазодобывающие компании
United Nations	Organisation des Nations Unies	Организация Объединенных Наций (ООН)
UN Global Compact	Pacte Mondial de l'ONU	Глобальный пакт ООН
World Bank	Banque Mondiale	Всемирный банк

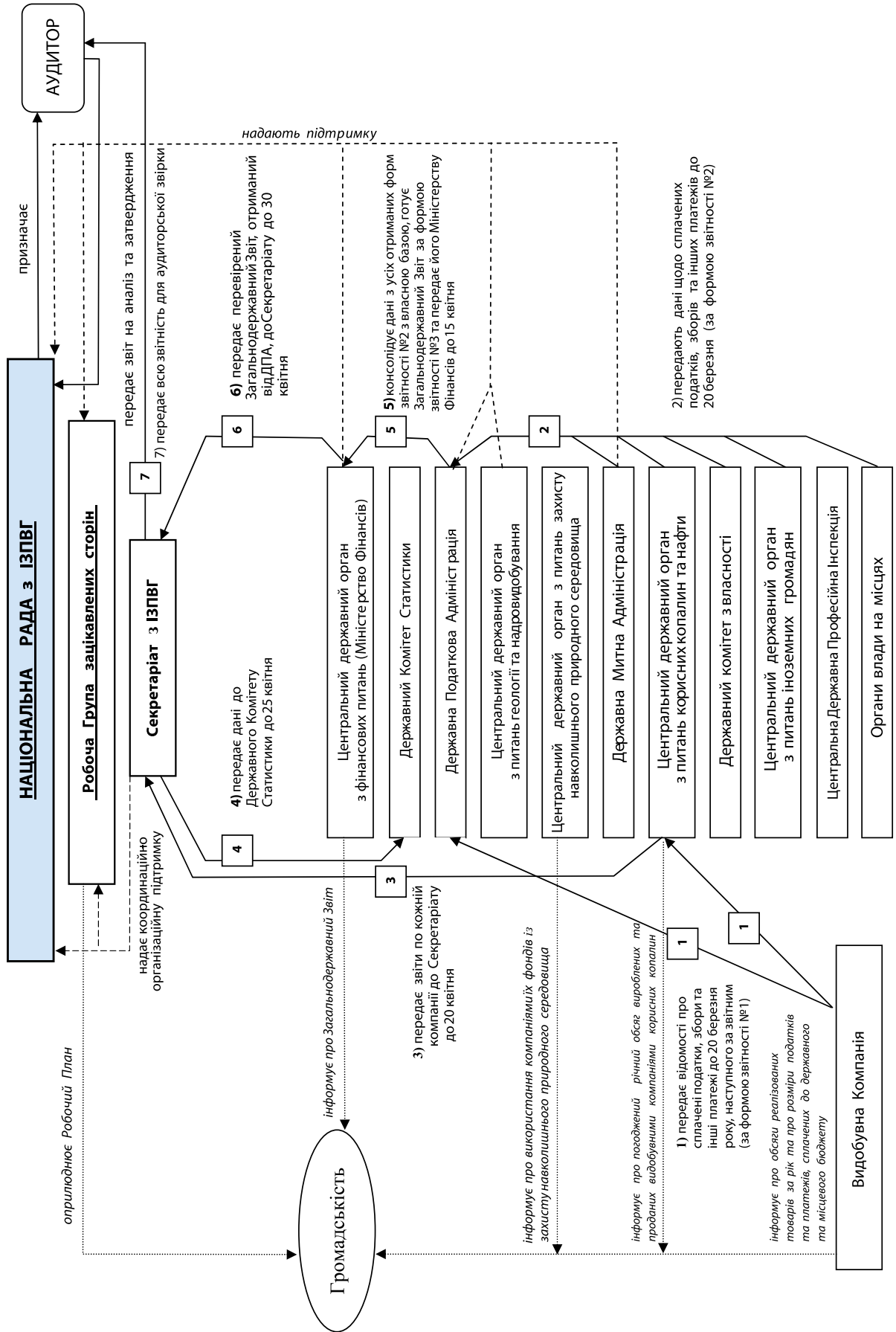
Механізм реалізації Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях у Королівстві Норвегія

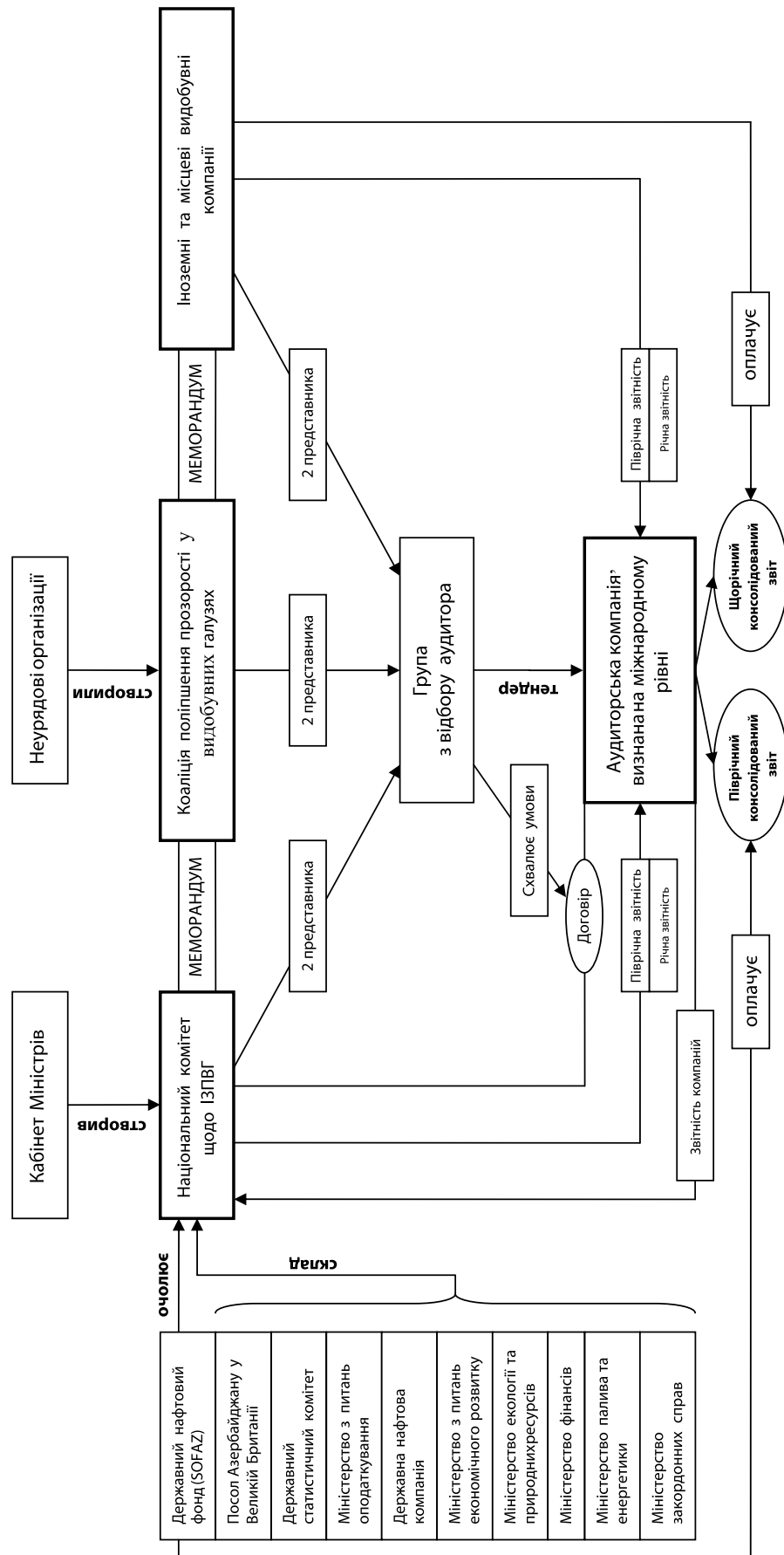
Механізм реалізації ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях у Республіці Казахстан

Механізм реалізації Ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях у Республіці Монголія

Механізм реалізації ініціативи щодо забезпечення прозорості у видобувних галузях у Республіці Азербайджан

Київ - Севастополь
2011

НОМОС

